

Financování malého zemědělského podniku XY s využitím specifických zemědělských zdrojů

Bc. Václav Brejcha

Diplomová práce
2006

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Ústav financí a účetnictví
akademický rok: 2005/2006

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Václav BREJCHA**
Studijní program: **N 6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Finance**

Téma práce: **Financování malého zemědělského podniku XY
s využitím specifických zemědělských zdrojů
financování**

Zásady pro vypracování:

Úvod

I. Teoretická část

- Proveďte kritickou literární rešerši k problematice zdrojů financování podniku.

II. Praktická část

- Zhodnoťte specifika podnikání v zemědělství, silné a slabé stránky, hrozby a příležitosti zemědělských podniků v ČR.
- Analyzujte zdroje financování v podniku XY a navrhňte doporučení pro zlepšení stávajícího stavu.
- Navrhňte optimální strukturu dotací pro podnik XY pro rok 2006 a vypracujte projekt pro jejich získání.

Závěr

Rozsah práce: cca 70 stran
Rozsah příloh:
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

- 1) ROŠOCHATECKÁ, E. *Ekonomika podniků*. Praha: Credit, 2003. ISBN 80-213-0994-6;
- 2) VEBER, J. a kol. *Podnikání malé a střední firmy*. Praha: Grada Publishing, 2005. ISBN 80-247-1069-2;
- 3) WAWROSZ, P. *Zdroje financování podnikatelské činnosti*. Ostrava: Sagit, 1999. ISBN 80-7208-106-3;
- 4) Zákon č. 252/1997 Sb. o zemědělství;

Vedoucí diplomové práce: Ing. Adriana Knápková, Ph.D.
Ústav financí a účetnictví
Datum zadání diplomové práce: 6. března 2006
Termín odevzdání diplomové práce: 9. května 2006

Ve Zlíně dne 6. března 2006

doc. PhDr. Vnislav Nováček, CSc.
děkan

L.S.

doc. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
ředitel ústavu

ABSTRAKT

Financování malého zemědělského podniku XY s využitím specifických zemědělských zdrojů

Zemědělství patří mezi důležité sektory národního hospodářství. Tato diplomová práce se dívá na zemědělství pohledem jedné z jeho buněk – malého zemědělského podniku. Teoretická část je zaměřena na identifikaci a analýzu zdrojů, kterými je možné podnik financovat. Praktická část vysvětluje některá specifika zemědělství, která jsou příčinou podpory zemědělství ze strany státu. Rozvíjí možnosti jednoho ze zdrojů – dotací a popisuje určení jednotlivých druhů podpor a podmínky nutné pro jejich získání. Tuto nabídku podpor aplikuje na možnosti konkrétního podniku XY, u něhož je též provedena podrobná analýza výnosů a nákladů pro optimalizaci jednotlivých obchodních jednotek. V jednotce „dotace“ si práce klade za cíl navrhnout v podniku optimální strukturu dotací pro rok 2006.

Klíčová slova: Zemědělství, financování podniku, analýza výnosů a nákladů, dotace;

ABSTRACT

Financiation of the Small Agriculture Company XY with Taking Specific Resources in Agriculture

Agriculture belongs to the important sectors of national economy. This Master thesis is looking at agriculture with a sight from one of its cells – the small agriculture company. The theoretical part is located on the identification of the resources which are possible to finance the agriculture firm. The practical part explains some specifications of agriculture which are the cause of agriculture support from the side of the state. It develops possibilities of grants for agriculture firms and applies these supports to the possibilities of concrete company XY. There's also performed the revenue and expense analysis to optimalize the separate firm's units of trading. The aim of the thesis is to propose the optimal structure of grants in firm XY for this year.

Keywords: Agriculture, financiation of the company, revenue and expense analysis, grants;

Chtěl bych tímto poděkovat firmě XY, která mi poskytla materiály, data a osobní zkušenosti, neboť přístup k informacím je základním předpokladem pro zpracování nejen diplomové práce. Dále bych rád poděkoval vedoucí mé práce, Ing. Adrianě Knápkové, Ph.D., za její připomínky a za čas, který práci věnovala.

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 PODNIKÁNÍ V ZEMĚDĚLSKÉ SFÉŘE	11
1.1 CHARAKTERISTIKA PODNIKU OBECNĚ	11
1.2 PRÁVNÍ ÚPRAVA PODNIKÁNÍ V ZEMĚDĚLSTVÍ.....	12
1.3 FINANČNÍ ŘÍZENÍ PODNIKU	123
2 ZDROJE FINANCOVÁNÍ PODNIKU	15
2.1 FINANCOVÁNÍ Z VNITŘNÍCH ZDROJŮ	16
2.2 FINANCOVÁNÍ Z VNĚJŠÍCH ZDROJŮ (CIZÍ ZDROJE)	23
2.3 FINANCOVÁNÍ Z VNĚJŠÍCH ZDROJŮ (OSTATNÍ ZDROJE).....	26
II PRAKTICKÁ ČÁST	28
3 SPECIFIKA PODNIKÁNÍ V ZEMĚDĚLSTVÍ	29
3.1 PŘÍČINY POSKYTOVÁNÍ DOTACÍ ZEMĚDĚLSKÝM SUBJEKTŮM.....	29
3.2 SILNÉ A SLABÉ STRÁNKY ZEMĚDĚLSTVÍ.....	32
3.3 SOBĚSTAČNOST ZEMĚDĚLSKÉHO PODNIKU	325
4 ZEMĚDĚLSKÝ PODNIK XY	37
4.1 CHARAKTERISTIKA PODNIKU XY.....	37
4.2 FINANCOVÁNÍ PODNIKU XY	378
4.3 ANALÝZA VÝNOSŮ A NÁKLADŮ	42
4.4 ZISKOVOST A NAVRHOVANÁ OPATŘENÍ	52
5 PODPORA ZEMĚDĚLSTVÍ PRO ROK 2006	55
5.1 PŘÍMÉ PLATBY	56
5.1.1 Přímé platby z prostředků EU	56
5.1.2 Doplnkové přímé platby z národního rozpočtu.....	59
5.2 HORIZONTÁLNÍ PLÁN ROZVOJE VENKOVA	66
5.2.1 Předčasné ukončení zemědělské činnosti.....	69
5.2.2 Méně příznivé oblasti	69
5.2.3 Agro-environmentální opatření	70
5.2.4 Ostatní opatření v rámci HRDP	73
5.3 OPERAČNÍ PROGRAM	75
5.3.1 Investice do zemědělského majetku.....	78
5.3.2 Rozvoj venkovských oblastí – podpora agroturistiky	82
5.3.3 Ostatní opatření v rámci OP	86
5.4 NÁRODNÍ PODPORY	88
5.5 SUMARIZACE DOTAČNÍCH PODPOR PRO PODNIK XY	93
ZÁVĚR	94

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	96
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	98
SEZNAM OBRÁZKŮ	99
SEZNAM TABULEK.....	100
SEZNAM PŘÍLOH.....	101

ÚVOD

Tato diplomová práce analyzuje zdroje, ze kterých je možné financovat malý zemědělský podnik a rozebírá možnosti jejich využití. Poukazuje na zvláštnosti zemědělského sektoru. Zaměřuje se na zdroje, které jsou důsledkem specifík zemědělství – dotace.

Diplomová práce přibližuje zvláštní skupinu podnikatelských subjektů, která zahrnuje soukromě hospodařící rolníky v zemědělském – primárním sektoru ekonomiky. Profese soukromě hospodařícího rolníka – zemědělského podnikatele totiž nepatří mezi běžné podnikání na základě živnostenského listu, je upravena zákonem č. 252/1997 Sb. o zemědělství: *„Zemědělským podnikatelem podle tohoto zákona je fyzická nebo právnická osoba, která hodlá provozovat zemědělskou výrobu jakou soustavnou a samostatnou činnost vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku, za podmínek stanovených tímto zákonem.“*¹ Hlavní náplní teoretické části práce je však analýza zdrojů, kterými je obecně možné podnik financovat.

Praktická část rozvíjí specifický zdroj zemědělského sektoru – dotace. Jedním z cílů práce je tak vysvětlení problematiky finančních podpor směřovaných zemědělcům ze státní úrovně i z fondů Evropské unie a ukázat možnosti využití těchto podpor. Vždyť v současné době vzhledem k členství v EU je nabízena celá škála pomoci.

Diplomová práce zároveň mapuje hospodaření konkrétního malého zemědělského podniku XY. Majitelem je fyzická osoba – zemědělský podnikatel, který se zemědělské činnosti začal věnovat s pádem komunismu po roce 1989. Zabývám se analýzou výnosů a nákladů, jak za podnik jako celek, tak za jednotlivé výrobní segmenty firmy. Na základě podrobné analýzy se snažím nalézt možnosti zvyšování výnosů a snižování nákladů. Velká část práce je věnována systému finančních podpor určených pro zemědělství, kde se pokouším nalézt vhodnou strukturu dotací pro podnik XY.

Zároveň bych chtěl touto formou poukázat na specifika podnikání v zemědělské prvovýrobě a na důvody vyplácení peněžních podpor plynoucích do zemědělství. Setkávám

se mnohdy se zkresleným pohledem veřejnosti na problematiku zemědělství (názory typu:

---

¹ Zákon č. 252/1997 Sb., § 2e, odst 1.

„Co ti zemědělci pořád chtějí, proč je stát takovým způsobem zvýhodňuje oproti jiným druhům podnikání?!“ aj.) Nevidí však zvýšené náklady typické pouze pro zemědělské odvětví, zastaralé technologie zapříčiněné restitucemi na počátku devadesátých let, nedostatek finančních prostředků na reinvestice, mnohdy nedostatečná pomoc státu při ochraně domácích producentů a mimo jiné z toho vyplývající nízké ceny výstupů v celém odvětví. Zároveň si neuvědomují, že zemědělství není jen o dosahování zisku z produkce, ale zahrnuje i jiné funkce – údržbu krajiny, rozvoj venkova, zaměstnanost v regionu.

Výběr tohoto tématu pramení z jeho silné aktuálnosti v současné době a byl ovlivněn mojí dosavadní každoroční pracovní náplní (vedení účetnictví, administrativy a pomocné práce v malé zemědělské firmě).

Při zpracování vycházím ze současného zákonného rámce, z teorie firemních financí a ekonomiky podniku, v praktické části pak převážně z webových stránek Ministerstva zemědělství České republiky, které poskytují informace o zemědělských dotacích. Velkou pomocí pro zpracování diplomové práce bylo týdenní školení týkající se problematiky nej-různějších forem finančních podpor zemědělcům. Kromě popisu druhů dotací se nám přednášející snažili naznačit výhody, ale i skryté nevýhody a úskalí jednotlivých podpor.

Zemědělcům je nabízeno velké množství nej-různějších pomoci. Nejsou jim však předkládány jako pečená holoubata, nýbrž musí se o ně sami zajímat a shánět informace, v další fázi se pak prokousat velkou administrativou. Pokud by i ostatním zemědělcům tato práce ušetřila čas a přinesla konkrétní výsledky ve formě peněžních prostředků nebo jiné pomoci, splnila svůj účel.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 PODNIKÁNÍ V ZEMĚDĚLSKÉ SFÉŘE

1.1 Charakteristika podniku obecně

Podnikání je soustavná organizovaná lidská činnost, provozovaná samostatně vlastním jménem a na vlastní účet za účelem dlouhodobého dosahování zisku a trvalého fungování podniku.

Podnik je základní hospodářskou jednotkou národního hospodářství, prosperující podnik pak základem prosperující ekonomiky státu. Z pohledu mikroekonomie je to soubor hmotných, nehmotných a osobních složek podnikání. Náleží k němu věci, práva a jiné majetkové hodnoty, které patří podnikateli a které slouží nebo mají sloužit k provozování podniku.

Malý podnik (neboť na něj je tato diplomová práce zaměřena), je podle doporučení Evropské komise ze dne 7. února 1996 v rámci Evropské unie charakterizován těmito kritérii:

- počet zaměstnanců je menší než 50,
- roční obrat nepřekračuje 7 mil. Euro,
- nebo celková hodnota aktiv nepřekračuje 5 mil. Euro,
- podnik splňuje kritérium nezávislosti, tj. ve vlastnictví jiného subjektu není více než 25 % kapitálu a hlasovacích práv.

Funkce malých podniků v ekonomice

Malé podniky jsou všeobecně uznávaným motorem rozvoje společnosti. Jsou vydány na milost a nemilost výkyvům trhu. Pokud se změní ekonomické podmínky, musí reagovat i samotné firmy. Malé podniky zajišťují konkurenci a působí proti monopolním tendencím. Čím více podniků se pohybuje na určitém trhu, tím je i větší konkurence. Podniky musí o zákazníka bojovat, musí hledat své, co nejlepší, umístění na trhu.

Výhody a nevýhody malých podniků:

Malé firmy jsou obecně oproti velkým podnikům v nevýhodě. Například v oblasti financování mají horší přístup k cizím zdrojům, neboť jejich relativně vyšší náklady na nižší objem úvěru a vyšší riziko nesplacení je činí méně atraktivními zákazníky bankovních institucí. Další nevýhodou je nižší úspora nákladů díky menšímu rozsahu výroby,

nevyužití kapacity strojů a jiné techniky (v zemědělských firmách obzvlášť), nedostatek prostředků pro vývoj a výzkum (např. nové odrůdy plodin, šlechtitelství), nižší stupeň technologického rozvoje.

V malých podnicích je větší podíl výroby potřebující více zaměstnanců, adekvátně nižší podíl robotizace a strojové výroby. Co se týče odbytu, konkurenceschopnost je zhoršena menším, většinou jen lokálním trhem a omezeným počtem odběratelů. Taktéž omezené finanční prostředky nedovolují zvyšovat již tak nízké náklady na propagaci. Mnohdy musí brát malé podniky v cenové oblasti ohled na ceny velkých podniků, respektive prodávat za cenu na trhu běžnou (zemědělství se mnohdy přibližuje dokonalé konkurenci, kde výrobky jsou naprosto stejné od všech firem, jeden malý podnik si může těžko stanovit svoji cenu podle své kalkulace).

V personální oblasti jsou v malém zemědělském podniku potřebné spíše univerzální pracovní síly. Vlastník podniku je většinou i vrcholovým řídicím pracovníkem, který zastává funkci několika organizačních útvarů v jedné osobě. Z této „průkopnické“ formy organizace a převážně liniového systému řízení vyplývá i přetíženost vedoucího pracovníka, bez něj není podnik schopen běžně fungovat.

Na druhou stranu však, když zůstaneme u organizační oblasti, organizační struktura malého podniku je přehledná a jednoduchá, umožňuje přímé vedení a kontrolu. Náklady na správu a administrativu jsou spolu s byrokratizací nižší. Mezi vedoucím a podřízenými pracovníky nejsou žádné mezistupně, z toho vyplývá nižší informační šum, vyšší flexibilita a jasné rozdělení kompetencí – pracovníci vědí, co mají dělat, na koho se vždy obrátit. Mají přímý kontakt s vedením podniku – vlastníkem firmy, vzájemně se znají a mohou se lépe vžívat do situace druhé strany, nejsou si anonymní.

1.2 Právní úprava podnikání v zemědělství

Provozování zemědělské výroby nepatří mezi klasické živnosti, osoba podnikající v zemědělství neprovozuje svoji činnost na základě živnostenského listu. Některá ustanovení živnostenského zákona se však na zemědělské podnikání vztahují, např. základní podmínky provozování – dosažený věk 18 let, trestní bezúhonnost, způsobilost k právním

úkonům, potvrzení, že fyzická osoba nemá vůči územním finančním orgánům státu daňové nedoplatky.

Fyzická osoba, která chce provozovat zemědělskou činnost, musí zajít na příslušný městský úřad, odbor živnostenského úřadu a zažádat o

Osvědčení o zápisu do evidence zemědělského podnikatele,

které se vydává na základě zákona č. 252/1997 Sb., § 2f odst. 6 (Zákon o zemědělství) ve znění pozdějších předpisů.

Osvědčení obsahuje:

- údaje o fyzické osobě (jméno a příjmení, identifikační číslo, rodné číslo, datum narození, státní občanství a adresu trvalého pobytu),
- zaměření zemědělské výroby - vyjmenované činnosti v rámci zemědělské prvovýroby, které má podnikatel oprávnění provozovat,
- údaje o zaměstnání či nezaměstnávání zaměstnanců,
- potvrzení o odborné způsobilosti, která je nutná k získání osvědčení,
- den zápisu do evidence.

Některé instituce (Správa sociálního zabezpečení, zdravotní pojišťovny) řadí fyzickou osobu provozující zemědělskou prvovýrobu mezi OSVČ – osoby samostatně výdělečně činné. V daňových zákonech patří mezi fyzické osoby – podnikatele, se všemi právy a povinnostmi z toho vyplývajícími, u některých daní mají osoby provozující zemědělskou činnost zvláštní úlevy a možnosti snížení základu daně.

1.3 Finanční řízení podniku

Hlavní náplní finanční činnosti podniku je zajišťování potřebných peněžních prostředků a podnikového kapitálu, jejich optimální diverzifikace a alokace vzhledem k podnikovým cílům². Řízení financí podniku je jeden z nejdůležitějších ekonomických

---

² ROSOCHATECKÁ, Eva a kol. *Ekonomika podniků*. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2001, ISBN 80-213-0770-6, s. 29-30.

nástrojů důsledného uskutečňování podnikatelské činnosti, zvyšování hospodárnosti, odhalování a využívání vnitřních rezerv, snižování nákladů výroby a zvyšování její kvality.

Základními finančními činnostmi, kterým se nevyhne žádný podnik, jsou obecně

- zajišťování kapitálu pro rozvoj podniku,
- rozhodování o rozmístění finančních zdrojů (financování běžné činnosti podniku, investice do hmotného, nehmotného a finančního majetku),
- rozdělování podnikového zisku, ovlivněného daňovou politikou státu,
- finanční analýza činnosti podniku podle hospodářských výkazů (rozvaha, výsledovka, cash flow...).

Podnikatel přitom musí přihlídnout k určitým zásadám a snažit se je dodržovat. Například vlastní a cizí kapitál by měl být ve vhodném vzájemném poměru - cizí kapitál by rozhodně neměl být mnohem vyšší než vlastní (1/3 vlastního kapitálu se považuje za minimum), ani opačná situace však není ideální. Další zásadou by mělo být financování údržby a obnovy majetkových součástí a ostatních nákladů na výrobu z běžných výnosů podniku, investic pak buď vlastním kapitálem nebo dlouhodobým cizím kapitálem.

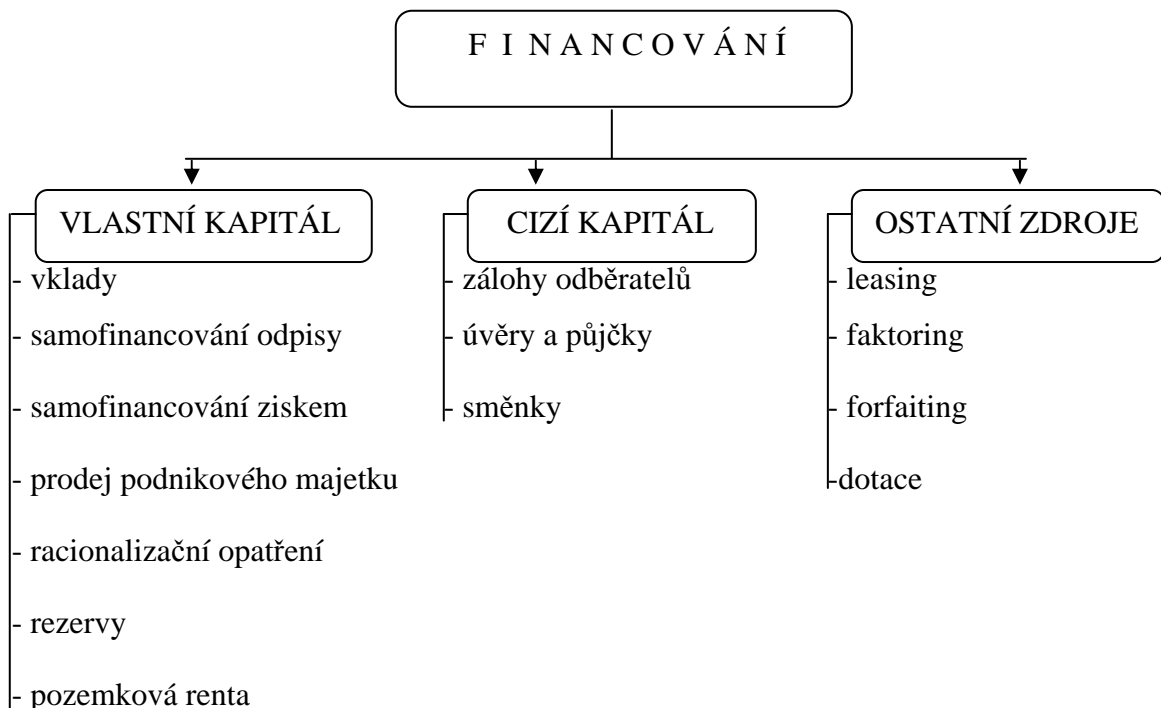
---

2 ZDROJE FINANCOVÁNÍ PODNIKU

Pro chod podniku je třeba zajistit různé finanční zdroje, které by zajistily běžné financování a udržely podnik v provozuschopnosti (pohled na současnost), ale zároveň je nutné shromažďovat prostředky k dalšímu rozvoji podniku, prostředky k investičním činnostem a technologickému vývoji, ke zlepšení konkurenceschopnosti podniku (pohled do budoucnosti). Je důležité znát, kam by jednotlivé druhy zdrojů měly směřovat.

Zdroje lze rozdělit na vlastní a cizí. K vlastním zdrojům financování patří vklady vlastníků, odpisy dlouhodobého majetku a zisk. Mezi cizí zdroje lze zařadit zálohy odběratelů, úvěry a půjčky, směnky, dluhopisy. Poslední jmenované však pro soukromě hospodářského rolníka – fyzickou osobu – nepřipadají v úvahu. Existují ještě jiné způsoby financování podniku (leasing, dotace, faktoring a forfaiting), které však nelze jednoznačně zařadit ani k vlastním ani k cizím zdrojům. Vycházím zde z knih Petra Wawrosze (*Zdroje financování podnikatelské činnosti*. Ostrava: Sagit, 1999) a J. Vebera (*Podnikání v malé a střední firmě*. Praha: VŠE, 1999). Ačkoliv běžnější členění zahrnuje pouze vlastní a cizí zdroje, připadá mi následující vyčlenění ostatních zdrojů výstižnější. Pro přehlednost jednotlivé zdroje uvádím ve schématu:

Schéma č. 1: Zdroje financování; pramen: vlastní sestavení

Financování se dá též členit podle jiných hledisek:

- podle faktoru času rozlišujeme financování krátkodobé (do jednoho roku), střednědobé (v rozmezí jednoho až tří let) a dlouhodobé (tří až pětileté období a delší);
- podle účelu, za kterým se financování uskutečňuje, členíme na financování běžné (jedná-li se o pravidelnou nebo často se opakující potřebu podniku, např. nákup materiálu, výplaty mezd, placení nájemného) a financování mimořádné (to se vyskytuje při rozšiřování podniku, náročné investiční činnosti, při fúzi nebo likvidaci podniku).
- podle rozsahu financování se rozlišuje financování celkové (v případě opatření kapitálu pro podnik bez zřetele k nějakému speciálnímu účelu) a dílčí.

Další členění vychází z financování vnitřního (položky vlastního kapitálu) a financování vnějšího (položky cizího kapitálu + ostatních zdrojů). Toho se v dalším textu přidržím.

2.1 Financování z vnitřních zdrojů

Získávání vlastního kapitálu je spojeno, stejně jako u cizích zdrojů, s určitými náklady. Účetně žádná transakce neproběhne, jedná se převážně o ekonomické náklady. U vlastních zdrojů odpadá časové zatížení příslušné osoby, která připravuje podklady například k jednání s bankou o úvěru nebo jednání s obchodními partnery o délce splatnosti. Přesto je vlastní kapitál zpravidla dražší než cizí zdroje financování, protože zisk firmy je zdaněn, část zisku použije podnikatel na osobní spotřebu. Naopak některé náklady na cizí kapitál (úrok, leasingové nájemné) jsou součástí daňově uznatelných nákladů, a tím snižují daň z příjmů.

a) Vklady do podnikání

Vklad do podnikání je učiněn většinou při založení firmy. Žádné podnikání se neobejde bez počátečního vkladu osoby, která se rozhodne podnikat. Vklad definuje obchodní zákoník v § 59 jako souhrn peněžních prostředků a jiných penězi ocenitelných hodnot, které se osoba zavazuje vložit do firmy a podílet se jím na výsledku podnikání firmy.

Vkladem tak mohou být

- peněžní prostředky - vložení hotovosti do pokladny nebo na účet firmy, převod z účtu na účet, zařazení např. termínovaného účtu do majetku firmy.
- nepeněžité vklady:

Vkladem nemusí být pouze peníze, ale i jiná penězi ocenitelná hodnota, např. nemovitost, auto, stroj, též nehmotný majetek (pohledávka, ochranná známka, know-how, licence...). U těchto vkladů je důležité jejich ocenění ve správné a pravdivé hodnotě, neboť v oceňovací hodnotě je daný objekt veden v účetnictví po celou dobu jeho bytí v majetku podniku. Kvůli pravdivosti a objektivnosti účetnictví je vhodné nechat majetek ocenit soudním znalcem (osobu soudního znalce upravuje zákon č. 36/1967 Sb.). Znalecký posudek musí obsahovat popis vkladu, jeho ocenění a způsob výpočtu reprodukční ceny.

Převod pohledávky ze soukromého vlastnictví do majetku firmy není u fyzických osob častým jevem, proto jen stručně: převod se uskuteční podle příslušných ustanovení občanského zákoníku o postoupení pohledávky. Postoupením přechází na firmu jako nového vlastníka veškerá práva a příslušenství, která jsou s pohledávkou spojená. Některé pohledávky převést nelze. Jejich výčet a vysvětlení uvádí obchodní zákoník.

Vkládat prostředky do firmy lze však kdykoliv v průběhu podnikání, nejen při zakládání podniku. Podnikatel se může dostat do druhotné platební neschopnosti – nedostane zapláceno od svých odběratelů – a právě mu končí termíny splatnosti u několika faktur dodavatelů. Kromě jiných možností nabízí se použít finanční prostředky v jeho soukromém vlastnictví např. na termínovaném revolvingovém sedmidenním účtu nebo v podílových listech fondu.

b) Odpisy dlouhodobého majetku

Odpisy nevytváří nové zdroje financování. Jsou ale peněžním vyjádřením opotřebenosti dlouhodobého majetku v průběhu příslušného období, ve kterém se zúčtovávají do majetku. Z hlediska peněžních příjmů (cash flow) však představují hlavní zdroj interního financování. Proč? Při nákupu dlouhodobého majetku zaplatí podnikatel (pokud nemá domluven splátkový kalendář) v daném období plnou pořizovací cenu. Do nákladů však může dát jen poměrnou část určenou odpisy. Zbytek ceny uplatňuje v nákladech postupně až v dalších obdobích a opět podle výše odpisů.

Funkcí odpisů jako zdroje financování podniku se zabývá P. Wawrosz ve své knize Zdroje financování podnikatelské činnosti:

„Princip odpisování vyjadřuje skutečnost, že se investiční majetek využívá po několik období, a že cena, za kterou je pořízen, by se měla rozložit do nákladů těchto období. Výdaj za pořízený investiční majetek je pak uhrazován prostřednictvím odpisů, které podnik obdrží v peněžní podobě jako součást tržeb, a to po dobu odpisování majetku. Protože za majetek podnik zpravidla již zaplatil, zůstávají mu odpisy k dispozici, přičemž mohou být použity na různé účely, např. na obnovu investičního majetku, eventuálně na splátky nesplacených částí odepisovaného majetku, ale i na splátky úvěrů apod. Ze všech těchto hledisek jsou odpisy významným vlastním zdrojem financování.“³

I přes jejich význam jsou však odpisy zdrojem omezeným. Pokud by se podnik financoval pouze prostřednictvím odpisů, tedy pokud by cena za jeho prodané výkony zahrnovala jen náklady, které jsou skutečně nutné k jejich výrobě, docházelo by pouze k reprodukci majetku podniku, ne však k jeho rozvoji. Podnik by ztratil svoji výkonnost, což by vedlo k jeho úpadku. Zvláště pokud by odpisy nebyly použity na obnovu dlouhodobého majetku, ale i k jiným účelům. Stručně řečeno, odpisy jsou podstatnou složkou financování podniku, nezajistí však samy o sobě rozvoj podniku.

c) Zisk a cash flow

Zisk je (nebo by měl být) nejvýznamnějším vlastním zdrojem financování. Při dosahování zisku podnik prodává své výkony v globálu za cenu vyšší než jsou celkové skutečné náklady na výrobu výkonů. Zisk je tedy rozdíl mezi výnosy a náklady.

Výnosy i náklady lze rozčlenit na provozní, finanční a mimořádné. Mezi provozní výnosy patří nejvíce prodej vlastních výkonů (výrobky, zboží, služby), ale i nepotřebného materiálu, dlouhodobého majetku nebo výnos z nájemného. Finanční výnosy zahrnují výnosy z prodeje cenných papírů, přijaté úroky, výnosy z krátkodobého i dlouhodobého finančního majetku. Součet provozních a finančních výnosů (i nákladů) tvoří výnosy z běžné činnosti (náklady na běžnou činnost). Mimořádnými výnosy jsou například předpis manka

---

³ Wawrosz, Petr. *Zdroje financování podnikatelské činnosti*. Ostrava: Sagit, 1999, ISBN 80-7208-106-3. s. 92-93.

k úhradě nebo přebytek zásob při inventarizaci majetku. S náklady je to analogicky. Provozní náklady zahrnují spotřebu materiálu, energií, opravy, placené nájemné, provozní režii, mzdové a osobní náklady, některé daně kromě DPH a daně z příjmu apod., finanční náklady pokrývají placené úroky, poplatky v bankách, kursové ztráty, aj., mimořádné náklady pak manka a škody.

Rovnice výpočtu zisku potom vypadá takto:

Provozní výnosy	-	provozní náklady	=	provozní zisk / ztráta
+ finanční výnosy	-	finanční náklady	=	finanční zisk / ztráta
+ <u>mimořádné výnosy</u>	-	<u>mimořádné náklady</u>	=	<u>mimořádný zisk / ztráta</u>
celkové výnosy	-	celkové náklady	=	<u>celkový zisk / ztráta</u>

Takový zisk respektive hodnota takového zisku ale neslouží plně potřebám financování podniku. Za finanční zdroj se považuje jen ta část čistého zisku, která zůstává v podniku. Zbylá část zisku, kterou tvoří daň z příjmu a osobní spotřeba podnikatele, již si bere z podnikání do soukromého vlastnictví, není zdrojem financování podnikové činnosti. Zároveň zisk v sobě zahrnuje i položky změny stavu vnitropodnikových zásob. Pokud chci znát výši peněžních prostředků, které mi budou zdrojem financí, musím si spočítat výkaz cash flow.

Cash flow neboli přesně přeloženo „hotovostní tok“, představuje příliv a odliv peněžních prostředků ve firmě v určitém období a výsledek tohoto přílivu a odlivu. Cash flow je tedy oproti zisku rozdíl příjmů a výdajů.

Metod výpočtu cash flow je několik. Jedna vychází z pohybu příjmů a výdajů, jiná je nazývaná metodou sloupcovou, výčet metod tím ovšem není konečný. V prvním případě vypočítáme cash flow (CF) takto: počáteční stav peněžních prostředků plus příjmy za dané období mínus výdaje daného období mínus konečný stav peněžních prostředků.

Sloupcové metody (přímá a nepřímá) mají složitější výpočtový vzorec, jejich výhodou je sestavení toků peněžních prostředků podle jednotlivých oblastí podnikových aktivit. Nepřímou metodou dosáhneme výsledku cash flow následujícím způsobem:

Čistý zisk (zisk po zdanění)

- + odpisy dlouhodobého majetku
- vnitropodnikové aktivace
- ± změna stavu zásob (+ úbytek – přírůstek)
- ± změna stavu krátkodobých pohledávek (+ úbytek - nárůst)
- ± změna stavu krátkodobých závazků (+ nárůst – úbytek)
- ± změna stavu přijatých záloh (+ zvýšení – snížení)
- ± změna stavu poskytnutých záloh (+ snížení – zvýšení)
- ± změna stavu dlouhodobých rezerv (+ tvorba – čerpání)

Cash flow z běžné - provozní činnosti (CFp)

- ± změna stavu dlouhodobého majetku (+ úbytek – přírůstek)
Ize rozčlenit zvlášť hmotný, nehmotný a finanční majetek;

Cash flow z investiční činnosti (CFi)

- ± změna stavu dlouhodobých finančních závazků, např. přijatých úvěrů
(+ čerpání úvěru – splátky úvěru)
- ± změna stavu dlouhodobých finančních pohledávek – poskytnutých úvěrů
(- poskytnutí + obdržení splátky)
- ± změna stavu obligací a akcií (+ emise nových obligací – splátky vykoupených obligací, + emise akcií, - výplata dividend)
– tyto položky se drobného podnikatele netýkají
- osobní spotřeba podnikatele

Cash flow z finanční činnosti (CFf)

Celkový CF je pak součtem dílčích CF a počátečním stavem peněžních prostředků.

d) Prodej podnikového majetku

Podnik může získat finanční prostředky také zpeněžením určitých položek svého majetku. Jedná se například o ukončení a výběr podnikatelského termínovaného vkladu, o prodej cenných papírů, které podnikatel nakoupil v dřívějším období (akcie společnosti,

podílové listy...). Finanční zdroje lze získat i prodejem nepotřebného materiálu nebo výrobních zařízení. Je ale potřeba mít na paměti, aby tyto prodeje nenarušily plynulost výroby a nezhoršily finančně hospodářskou situaci podniku (m.j. prodat materiál, který se jevil jako nepotřebný, a pak ho draze opět nakupovat).

e) Racionalizační opatření

Jejich podstatou je snížení potřeby kapitálu vázaného v oběžném a neoběžném majetku. Tento uvolněný kapitál představuje zdroje, které lze použít na další rozvoj podniku. Racionalizační opatření se týkají převážně oblasti zásobování, výroby a odbytu. Cílem je snížení úrovně zásob materiálu, nedokončené a dokončené výroby a pohledávek. Je obecně známo, že zásoby na sebe vážou umrtvené finanční prostředky. Proto by se měl podnik snažit mít jen takové množství zásob, které opravdu potřebuje. Některé firmy využívají moderní metody řízení zásob jako Just in time - dodaný materiál putuje ihned do výroby, bez zastávky ve skladu. V zemědělství však tuto metodu lze uplatnit jen málokdy.

Určit optimální množství zásob je v zemědělských podnicích těžké. Umět rozhodnout, jestli je lepší nakoupit sadbu a osivo na podzim, kdy je levnější, ale na půl roku tím přijít o peněžní prostředky, které (vyčleněné na tuto transakci) by mohly být investovány na dané období na finančních trzích a vydělat (ale také prodělat). Navíc pokud on sám nemá dokonalé skladovací prostory, hrozí např. klíčení nebo namrznutí brambor, působení hlodavců v obilí apod. Nebo má nakoupit materiál až na jaře, ale za vyšší nákupní cenu?

Dalším rozhodovacím oříškem je sklad náhradních dílů na stroje a mechanizační prostředky. Buď mít pro jistotu náhradní díly nakoupené a v pohotovosti, když se rozbije stroj. (Drobní zemědělci, kteří začali podnikat po převratu na začátku devadesátých let, většinou dostali v restitucích mechanizaci, které se bývalá JZD potřebovala zbavit – přece jim nedá své nejlepší stroje; takže strojový a vozový park bývá zastaralý a opravy jsou na denním pořádku). Ušetří se tím výdaje na pohonné hmoty a čas zajišťujícího pracovníka, protože nebude nutné jezdit několikrát denně pro náhradní díly. Zvláště v letních měsících je nepříjemné, když se rozbije stroj. Je nutné shánět náhradní díly na opravu, brigádníci nemohou pokračovat v práci, přesto dostávají zapláceno a tím vznikají vysoké neefektivní náklady. Na druhou stranu velké množství náhradních dílů na sebe váže velké množství finančních prostředků, které chybí jinde.

f) Dobrovolné rezervy

Rezervy jsou vytvářeny v dobrovolných rezervních fondech, zákon neukládá povinnost tyto fondy vytvářet (nejedná se o povinné rezervní fondy akciových společností nebo společností s ručením omezeným). Podnikatel se může sám svobodně rozhodnout, jestli vytvoří rezervní fond, nebo ne. Nutno dodat, že u fyzických osob není tvorba rezervních fondů příliš častá. U každé rezervy by měl být specifikován účel, za kterým byla vytvořena. Lze se setkat např. s tvorbou rezerv na opravy – budov, strojů a zařízení (na tento jediný účel je tvorba rezerv daňově uznatelným nákladem), dále rezervy na krytí kurzových ztrát nebo potencionálních rizik.

g) Pozemková renta

Z makroekonomického pohledu je právě pozemková renta naprosto výjimečným a specifickým zdrojem, typickým pouze pro zemědělství. Mnoho soukromě hospodařících rolníků si ani neuvědomuje, že právě toto je zdroj, ze kterého jiné podniky v takové míře nemohou čerpat. Pozemky se totiž neodepisují, protože v čase neztrácí svoji hodnotu. Pokud zemědělec své pozemky neprodá, má je v držbě a nesou mu pravidelné příjmy. Buď jako zdroj produkční – na nich může „vyrábět své výrobky“ aneb pěstovat potraviny, které zpeněží. Nebo formou pronájmu, kdy za ně každoročně dostává určitý finanční obnos. Nesmí je ovšem nechat ležet ladem, to by jediným výsledkem byly náklady na daň z nemovitosti.

Česká republika má jedno velké specifikum oproti jiným státům – 90 % půdy ČR je pronajaté. Na druhou stranu cena půdy je v ČR prozatím nižší než ve státech EU. Proč zemědělci nepřikládají dosud pozemkové rentě takový význam? Jednak velké množství pozemků patří lidem, kteří bydlí ve městech, o zemědělství se veskrze nezajímají a své pozemky pronajímají zemědělským podnikům, kterým tím vznikají pravidelné náklady místo výnosů. A pokud si pronajímají pozemky zemědělské podniky mezi sebou, problémem posledních let je druhotná platební neschopnost. Takže jeden zemědělec nemá na zaplacení pronájmu druhému, protože mu dluží třetí, kterému pro změnu dluží druhý, protože jemu dluží ten první.... Aneb nerozmotatelný kolotoč. Nicméně význam pozemkové renty se bude neustále zvyšovat, jak ukazuje vývoj ve státech EU.

2.2 Financování z vnějších zdrojů (cizí zdroje)

Cizí zdroje podniku nepatří. Musí je, dříve nebo později, v určitém časovém okamžiku, vrátit jejich majitelům. Cizí zdroje lze rozdělit na krátkodobé (se splatností do jednoho roku, například krátkodobé úvěry a půjčky, směnky se splatností do jednoho roku, zálohy odběratelů) a na dlouhodobé (u nichž je splatnost delší než jeden rok, například dlouhodobé úvěry a směnky).

Cizí kapitál (krátkodobý i dlouhodobý) může být zdrojem nových financí, ale také nemusí. Například závazky v podobě dodavatelských úvěrů (nezaplacené faktury před splatností) nejsou novým finančním zdrojem – skrze ně do podniku peníze nepřitékají. Mezi cizí zdroje patří z toho důvodu, že do dne splatnosti může podnik s danou finanční částkou libovolně nakládat.

a) Zálohy odběratelů

Zálohy odběratelů, poskytnuté firmě ještě před uskutečněním plnění, jsou výhodnou možností získat peněžní prostředky v předstihu. Jsou však běžné spíše v investiční činnosti, respektive při velkém objemu výrobků. Z pohledu zemědělského podnikatele se vyskytují více v obrácené formě – zálohy platí on svým dodavatelům.

b) Úvěry

Úvěry jsou obecně nejvýznamnějším cizím zdrojem. Lze je charakterizovat jako návratné peněžní vztahy, kdy věřitel poskytne dlužníkovi finanční prostředky v určitém objemu a na určitou dobu, přičemž dlužník se zavazuje vrátit tyto prostředky plus odměnu za poskytnutí úvěru ve stanovené době. Všechny důležité body se uvedou ve smlouvě o úvěr. Zákon neurčuje výslovně nutnost uzavírat písemnou smlouvu, nicméně v obchodním styku je žádoucí a prospěšné smlouvu písemně uzavřít a uvést v ní všechny podmínky.

Doba návratnosti může být různá, strany se mohou dohodnout na splátkovém kalendáři, kdy dlužník v pravidelných intervalech splácí poskytnuté prostředky nebo se dohodnou na splacení dané částky najednou k určitému datu anebo při žádosti věřitele. Jednotlivá ustanovení smlouvy o úvěru definuje obchodní zákoník. Jeho ustanovení jsou však dispozitivní, strany se tedy mohou dohodnout tak, jak ony považují za vhodné.

Úvěry je vhodné rozlišit na finanční a zbožové, finanční úvěry dále dělíme podle věřitele na bankovní a nebankovní.

Zbožové úvěry se též nazývají dodavatelské a vychází z obchodně – závazkových vztahů. Jak jsem se již zmínil výše, nejsou přímým finančním zdrojem, skrze který by podnik obdržel finanční prostředky. Firma nezískává nové finanční prostředky, ale má možnost své peníze využívat ještě určitou dobu poté, co odebrala zboží. Pokud nezaplatí dodavateli hotově, ale dohodnou se na určitém termínu splatnosti, v daném období do splatnosti poskytuje vlastně dodavatel podniku již své prostředky, a to navíc (pokud při platbě v hotovosti nedostal podnik skonto) bez odměny za poskytnutí peněz.

Termín splatnosti může být libovolný podle dohody účastníků, pohybuje se od několika dní po vystavení faktury až po několika měsíční splatnost. Samozřejmě čím delší splatnost pro podnik, tím lépe. Pro zemědělce je velmi výhodné smluvit na jaře s dodavateli osiv a sadby termín splatnosti až na podzimní měsíce, kdy mohou dodavateli kompenzačně dodat vypěstované výrobky (např. kompenzace osiva cukrovky a prostředků na hubení plevelů v cukrovce na jaře s vypěstovanou cukrovkou při cukrové kampani na podzim s následným vyúčtováním a zaplacením doplatku buď jedné nebo druhé straně) nebo dostávají zapláceno za vypěstované výrobky od svých odběratelů a mají tím peněžní prostředky na úhrady svých závazků. Obchodní partneři však nepřistupují na tuto dohodu příliš často, neboť doba splatnosti je značně dlouhá a dobrá úroda není v každém roce také zaručena.

Finanční úvěry spočívají v poskytnutí určité peněžní částky, která má být později vrácena s úroky. Úvěry běžně poskytují bankovní ústavy, ale i půjčky mezi firmami nejsou výjimkou. Podnik musí zvážit, jestli je schopen si úvěr půjčit. A to z několika hledisek:

- Má podnik vůbec šanci získat úvěr? Banky nerozdávají finanční prostředky komukoliv a posuzují bonitu (neboli hospodářskou způsobilost) každého klienta. Zvláště u dlouhodobých úvěrů musí žadatel většinou předložit podnikatelský záměr, rozvahu a výkaz zisků a ztrát za několik posledních let i do budoucna, cash flow. Banky sledují rentabilitu, likviditu a solventnost podniku, propočítávají si návratnost a výnosnost poskytnutého úvěru, rizikovost vložených prostředků
- Pokud byl tedy podnikatel v minulých letech ve ztrátě nebo se pohybuje jen v mírném zisku, jeho šance k získání úvěru klesají. Navíc banky obecně nejsou ochotny poskytnout úvěr zemědělským subjektům. Zemědělství je posuzováno jako

rizikové odvětví, zvláště v posledních letech kvůli výkyvům v počasí. Takže ani dlouhodobě ziskový zemědělský podnik nemá jistotu příslibu úvěru.

- Banky zároveň požadují předmět zajištění úvěru. Předmětem zajištění je většinou nemovitost, ale i pohledávky žadatele, movitý majetek (např. automobily, cenné papíry, zboží u krátkodobých úvěrů, cennosti, sbírky a umělecká díla), ručení třetí osoby (tzv. aval – pokud příjemce úvěru není schopen úvěr splácet, platí za něj aval). Pokud dlužník přestane splácet úvěr a nemá sjednaného avala, případně aval taktéž nemůže zaplatit, a pokud si dlužník nedohodne s bankou tzv. krizový scénář, předmět zajištění propadá bance.
- Riziko úvěru pro podnik: Financuje-li firma své potřeby prostřednictvím úvěru, stává se mnohem zranitelnější na svém okolí - kromě splácení vlastního úvěru musí ještě splácet úroky, čímž celková placená částka narůstá. Likvidita se splácením úvěru zhoršuje, podnik se může dostat do platební neschopnosti, tímto do problémů s obchodními partnery či státem skrze vyměřené penále.

Úvěr jako cizí zdroj financování má však i svá pozitiva. Například pro účely daně z příjmu jsou úroky z úvěru nákladem na dosažení, udržení a zajištění příjmů, snižuje se tedy o ně daňový základ, čímž vzniká podnikateli daňová úspora.

c) Směnky

Tato forma financování je mezi soukromě hospodařícími rolníky využívána jen minimálně. Hlavním důvodem je obecná neznalost, neboť v České republice si společnost dosud nezvykla směnky používat, a z toho vyplývající nedůvěra k něčemu neznámému.

Směnky mají velký klad, kterým je relativně úspěšná soudní vymahatelnost. Pokud totiž dlužník nezaplatí a směnka se dostane k soudu, příslušný soudce zkoumá pouze formální náležitosti směnky (uvedené v zákoně č. 191/1950 Sb. – Zákon směnečný a šekový), nikoliv obsah. Z tohoto však vyplývají dvě další příčiny nezájmu o směnky. Nedostatek zkušeností s vyplňováním směnky a obava ze špatně vyplněných formálních náležitostí, které by směnku zneplatnily na straně jedné a obecně velmi špatné zkušenosti s českým soudnictvím na straně druhé.

2.3 Financování z vnějších zdrojů (ostatní zdroje)

Tyto zdroje (nebo spíše ostatní způsoby financování) jsou členěny do zvláštní kapitoly, protože nemají zcela charakter vlastních zdrojů ani cizích zdrojů. Leasing je označován za zvláštní zdroj financování, protože nespočívá v získání nových finančních prostředků, ale v získání potřebného výrobního nebo jiného zařízení, aniž by za něj musela firma ihned zaplatit plnou cenu. Faktoring a forfaiting patří k relativně novým a moderním způsobům financování ve formě odkupu pohledávky. Dotace přichází jako cizí zdroj zvenčí, ale podnik je nemusí vracet, stávají se vlastním zdrojem.

a) Leasing

Leasing se v České republice stává stále populárnějším. Spotřebitelé i podniky využívají leasing k nákupu dražších výrobků, k financování investic. Leasing představuje zvláštní typ nájmu, kdy uživatel si najímá zboží investičního charakteru na předem stanovenou dobu a za pevně dohodnuté poplatky a po skončení nájmu má většinou možnost předmět leasingu za zvýhodněnou cenu odkoupit. Leasingová smlouva upravuje vztahy mezi nájemcem a leasingovou společností po dobu nájmu a řeší budoucnost pronajímaného předmětu po skončení smlouvy.

Existují dva druhy leasingu: operativní a finanční.

Operativní leasing představuje pronájem na relativně krátkou dobu, používá se u zařízení s kratší dobou užití. Při operativním leasingu nemá nájemce právo daný předmět nájmu po skončení nájemní smlouvy odkoupit, předmět se vrací zpět pronajímateli.

U *finančního leasingu* se jedná většinou o dlouhodobý pronájem, na jehož začátku nájemce zaplatí tzv. akontaci – určitou část ceny předmětu leasingu. Po ukončení nájmu přechází vlastnické právo na nájemce, který může předmět leasingu odkoupit za podmínek zakotvených v leasingové smlouvě. (Na rozdíl od klasické kupní smlouvy, kdy se odběratel s dodavatelem dohodne na pravidelných splátkách zboží, protože odběratel je vlastníkem daného zboží již od začátku užívání předmětu a splácení). Pronajímatel obvykle zabezpečuje po dobu nájmu servis pronajatého předmětu.

Při rozhodování o tom, jestli leasing použít nebo ne, je dobré znát jeho výhody a nevýhody. Mezi hlavní výhody patří:

- možnost využívání majetku bez potřebných jednorázových zdrojů na jeho koupi,
- nájemné má stejný charakter jako úroky z úvěrů. Lze jej tedy dát do nákladů a tím snížit daňové zatížení podniku,
- větší dostupnost leasingu před bankovními úvěry a menší požadované zajištění, které vyplývá z pronajímatelova vlastnictví předmětu po celou dobu nájmu. Při neplnění podmínek se proto předmět leasingu vrací pronajímateli.

Leasing má samozřejmě i některé nevýhody:

- financování leasingem je většinou dražší než financování prostřednictvím úvěru,
- leasing sice nezvyšuje podíl cizího kapitálu ve firmě, přesto podstatně ovlivňuje cash flow, zvyšuje riziko a může zhoršit finanční stabilitu podniku.

b) Faktoring a forfaiting

Tyto prvky patří k relativně novým způsobům financování. Dříve byly používány převážně v zahraničním obchodu, stále více se však dostávají i do povědomí domácích podniků. Faktoring i forfaiting fungují tím způsobem, že pokud podnik potřebuje finanční prostředky, může odprodat své pohledávky a tak financovat své potřeby. Faktoringová společnost odkupuje pohledávky, které mají krátkodobý charakter – jejich splatnost se pohybuje kolem 90 – 120 dní. Podnik tím získává finanční prostředky v mnohem kratším období, než kdyby čekal na splacení v běžném termínu. Za to platí faktoringové společnosti provizi. Forfaiting se od faktoringu liší tím, že forfaitingové firmy odkupují od svých klientů pohledávky, které mají střednědobou až dlouhodobou splatnost a bývají nějakým způsobem zajištěny (bankovní zárukou, směnkou apod.)

c) Dotace

Stát se snaží z různých důvodů podporovat nejrůznější odvětví národního hospodářství. Skrze finanční podpory chce řešit nezaměstnanost v regionech, nastartovat nebo udržovat hospodářský růst, dosáhnout kladné platební bilance skrze podporu vývozu apod. Stát se tedy podle makroekonomické teorie snaží o růst plochy magického čtyřúhelníku. Jedním z odvětví, do kterého dotace plynou, je zemědělství.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 SPECIFIKA PODNIKÁNÍ V ZEMĚDĚLSTVÍ

3.1 Příčiny poskytování dotací zemědělským subjektům

O každém předmětu podnikání by se dalo říci, že je něčím zvláštní. V zemědělství to platí dvojnásob. Chtěl bych teď v několika odstavcích poukázat na důvody poskytování dotací do zemědělského sektoru.

- Závislost na klimatických podmínkách. Málokteré odvětví je tolik ovlivněno tím, co je neovlivnitelné. Nestálé klimatické podmínky značně zvyšují rizikovost podnikání, zvláště v posledních letech. V zemědělství se těžko realizují plány. Uvedu příklad – posekání vojtěšky: Vojtěška doroste do správné velikosti, poseče se a suší se. Proces sušení trvá určitou dobu, je nutné vojtěšku několikrát obrátit, aby se vysušila i zespu. Pokud v tomto období zaprší, je nutné vojtěšku znovu a znovu obracet, čímž opadají lístečky a ztrácí se vitamíny. Kvalita značně klesne, holé klacky pak dobytek nechce žrát a veškerá práce (a náklady) spojené s vypěstováním přišly vniveč. Jiný příklad – aplikace prostředků proti nežádoucím plevelům. Aby mohly být plevele účinně zneškodněny, musí se použít chemický postřik v konkrétní moment stádia jejich růstu. Pokud se tento moment zmešká, např. v důsledku špatného počasí (za deště nebo větru nelze postřiky použít), je nutné použít větší dávku. Přitom náklady na chemickou ochranu rostlin se počítají každoročně ve stovkách tisíc Kč i u drobných zemědělských podnikatelů.

Toto byly jen dva příklady. V zemědělství se však od konkrétního počasí odvíjí veškerá činnost. Vedoucí zemědělské firmy musí mít v podstatě na každý den připraveny dva pracovní plány pro své zaměstnance, aby nedocházelo k prostojům při práci, nebyla tím snížena pracovní efektivnost a zbytečně zvyšovány náklady na mzdy. Promyšlení pracovních plánů proto zabírá velké množství času.

- Sezónnost; Jednak se týká lidského faktoru, jednak strojového parku. Dobře to popisuje E. Rosochatecká z České zemědělské univerzity v učebnici *Ekonomika podniku*:

“V důsledku biologického charakteru výroby a její vázanosti na půdu probíhá výrobní proces v delším časovém období. Pracovní proces je vždy v určitém období výrobního procesu a je podstatně kratší (příprava půdy, setí, ošetřování rostlin...). Nesoulad mezi výrobním a pracovním procesem, především v rostlinné výrobě, má

vliv na využití výrobních prostředků a pracovních sil. Také sezónnost práce v zemědělské výrobě, která se projevuje především v rostlinné výrobě, způsobuje nerovnoměrné využívání výrobních prostředků a pracovních sil a ovlivňuje nerovnoměrnost příjmů a výdajů zemědělských podniků.“⁴

Často se mluví o efektivním využití kapacity strojů. Vzhledem k sezónnosti zemědělství je to značný problém. Samozřejmě je účelné pronajmout stroj v letním období, pokud není používán (plodina však většinou uzraje na sousedských polích ve stejném okamžiku a poptávku souseda je pak nutno odmítnout kvůli vlastní sklizni). Efektivnost využití však limituje k nule v zimním období, kdy kromě pravidelné údržby na další sklizňový rok leží stroj ladem a nelze ho použít ani k pronájmu.

- S aspektem sezónnosti souvisí také otázka pojištění majetku, konkrétně Zákonné pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla. Zákon ukládá, že všechny dopravní prostředky, které se pohybují po pozemních komunikacích, musí být pojištěny. Patří mezi ně i mnoho zemědělských strojů, konkrétně ty, které se nějakým způsobem dotýkají vozovky. Pokud nemá zemědělec pozemky přímo za svou farmou, má smůlu, i kdyby jen projel vesnicí a za ní hned zabočil na pole. Celková suma finančních prostředků vydaná za toto pojištění zemědělce neúměrně finančně zatěžuje. Částka pojištění jde do desetitisíců, ačkoliv se některé stroje použijí pouze jeden týden v roce (nejkratší doba pojištění je u pojišťoven jeden, někdy i dva měsíce, a to bez nároku na bonus), jiné stroje a dopravní prostředky se použijí například mimo letní období jen 2 – 5krát do roka, přitom je však nutné mít je celoročně pojištěné (např. v případě náhlého kolapsu hovězího dobytka k dopravě na jatka. Celoroční pojistné na menší nákladní vozidlo do hmotnosti 12 t vychází cca 15 000 Kč, jeho funkce je však 9 měsíců v roce jen pohotovostní, pro jistotu musí ale být pojištěno po celý rok).

---

⁴ ROSOCHATECKÁ, Eva a kol. *Ekonomika podniků*. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2001, ISBN 80-213-0770-6, s. 27.

- Komerční pojištění majetku se týká všech podnikatelských činností, není tedy jen zemědělským specifíkem, přesto bych se o něm rád zmínil. Pokud by totiž chtěl zemědělec nechat pojistit pro jistotu všechny své zemědělské pozemky ve výši desítek až stovek hektarů proti živelným pohromám (záplavy, krupobití, sucho) plus zemědělské objekty včetně materiálu, který zakrývají (krmivo, stelivo, osivo, sadba, apod.) proti požáru či vykradení, nedopltil by se. Navíc pojišťovny v reakci na extrémní roky 2002 (záplavy) a 2003 (sucho) pojištění zdražily.
- Nízká cena prvovýrobních komodit; od roku 1989 několikanásobně vzrostly ceny všech výrobků a všech služeb – vše zdražilo – ne v rámci několika korun, ale několika násobků původní hodnoty. Ceny zemědělských komodit však paradoxně klesly. Přitom vstupy potřebné k výrobě neustále rostou. Uvedu příklad: na počátku devadesátých let se vždy v létě pohybovala odbytová cena brambor pro prvovýrobce ve výši 4 – 5 Kč / 1 kg. V posledních letech je cena nižší, v letních měsících činí i u prvních raných brambor 2 – 3 Kč / kg, v roce 2005 se výkupní cena pohybovala dokonce na úrovni ceny nestandardních, tzv. krmných brambor ve výši 1,50 Kč / kg.

Dalším případem je situace na trhu s vepřovým dobyt看kem. Cena se v posledních letech po většinu roku pohybuje pod výrobními náklady. A to je to oficiální, tedy nejvyšší možná cena nabídnutá zpracovatelem. (Leckdo říká, že cena je výsledkem dohody obchodních partnerů; jestliže však malý soukromý zemědělec nabídne zpracovateli např. 20 kusů vepřového žíru, což je pro zpracovatele vzhledem k jeho výrobní kapacitě malé množství, v realitě zpracovatel řekne cenu a zemědělec buď souhlasí nebo nesouhlasí. Pokud tedy každý zpracovatel řekne tutéž nízkou cenu, nezbyvá zemědělcům než souhlasit, aby mu prasata nepřerostla). Zpracovatelé požadují nejvyšší kvalitu. Jedním kritériem je mj. hmotnost prasete. Jakmile se hmotnost jen malinko odchyluje od stanoveného rozmezí, cena za 1 kg jinak zdravého a kvalitního žíru se hluboko propadá – na 14 – 9 Kč / 1 kg. A udržet stejnou hmotnost prasete i několik týdnů, když není odbyt, je nemožné. Jedině prasata, nekrmit, a to by pošla.

- Na závěr jsem si nechal jedno z nejdůležitějších specifíků zemědělství. Zemědělství totiž neplní (a ani by nemělo plnit) pouze produkční funkci, tj. intenzivní výrobu potravin, ale i tzv. mimoprodukční funkci, která se skládá z tvorby a údržby kraji-

ny, estetické funkce krajiny, zachování čistoty vod, sociální funkce – zaměstnání a nevyliďňování venkova, rozvoj venkova jako celku. Souhrnně se to nazývá pojmem „multifunkční zemědělství“. A to je jedno z nejdůležitějších kritérií, proč Evropská Unie zemědělství finančně podporuje.

3.2 Silné a slabé stránky zemědělství

Silné a slabé stránky zde zobrazují formou SWOT analýzy.

S – silné stránky:

- diversifikovaná zemědělská produkce – většina zemědělských podniků (od malých po velké) se orientuje na živočišnou i rostlinnou výrobu – smíšeně – je zde rozloženo riziko orientace na jeden výrobek,
- poměr zaměstnanosti v zemědělství k ekonomickému významu zemědělství v HDP – blíží se poměrům ve vyspělých zemích,
- obhospodařování půdy i v méně příznivých podmínkách (horské, podhorské oblasti, oblasti s méně kvalitní půdou) – zemědělství udržuje kulturní krajinu,
- i přes intenzifikaci zemědělství v období komunismu se zachovaly četné plochy trvalých travních porostů,
- prozatím nízké náklady na práci (mzdy pracovníků v zemědělství činí přibližně 75 % národního průměru).

W – slabé stránky:

- rozdrobená vlastnická struktura půdy; ten kdo chce obhospodařovat pozemky a nemá své, musí si najímat půdu od mnoha vlastníků; zemědělci obhospodařují půdu z 90 % pronajatou – vysoké náklady za nájemné;
- nepříznivá věková struktura zemědělců a nízký příliv mladých a schopných podnikatelů a pracovníků do zemědělství; s tím souvisí i malý výběr v nabídce pracovní síly – do zemědělství se dobří pracovníci nehrnou,
- tendence k úpadku méně příznivých oblastí v důsledku nedostatku pracovních příležitostí na straně druhé – odliv samotných zemědělců z těchto oblastí z důvodu nedostatečné tvorby příjmu ze zemědělství a těžké shánění práce pro ostatní členy rodiny,

- vysoký podíl orné půdy (asi 72 %) způsobující zrychlený odtok vody z krajiny spojený s rizikem nedostatku vody v krajině a s vyplavováním živin do vody,
- zemědělská krajina ztratila v období komunismu krajinné prvky typu rozptýlené zeleně či mezí, které přispívají k ekologické stabilitě území,
- malé množství odbytových družstev, která by jako silný partner k obchodním řetězcům vyjednávala o ceně zemědělských výrobků.

O – příležitosti:

- vhodná velikostní struktura zemědělských podniků;
- rostoucí obecné mínění veřejnosti o potřebě zlepšení krajiny;
- rostoucí (pomalu, ale přece) zájem o bioprodukty a o místní speciality;
- určitý potenciál pro rozvoj agroturistiky i mimo tradiční turistické oblasti;
- zakládání skupin výrobců, které by zajišťovaly společný odbyt výrobců (ať už ve formě skupin výrobců stejného produktu nebo skupin různých podnikatelů poskytujících ucelený soubor produktů a služeb);

T – ohrožení:

- nedostatečná atraktivita zemědělství pro kvalifikované lidi, tj. další úbytek kvalifikované pracovní síly ze zemědělství v důsledku ekonomického rozvoje ostatních nezemědělských odvětví;
- změny cen na světových trzích (v současné době např. s cukrovou řepou),
- zvýšení výskytu extrémních klimatických jevů, např. přívalových dešťů, záplav, sucha,
- zvýšení konkurence z ostatních 25 zemí Evropské unie,
- zvýšení ceny práce; Jeden příklad již ze současnosti: Na Jihlavsku začala podnikat nová zahraniční firma v nezemědělském odvětví. Zaměstnanci v průměru dostávají vyšší mzdu než v ostatních podnicích v okolí. Zemědělské firmy byly nuceny proto také zvednout mzdy svým zaměstnancům, neboť většina řekla, že při současných nízkých cenách v zemědělství radši půjdou pracovat k zahraniční firmě navzdory jinému oboru podnikání. Aby podnik uspěl v evropské konkurenci, musí mít nízké výrobní náklady. Pracovní náklady ale stále stoupají. Navíc jsou v ČR velmi vysoké náklady vůči státním institucím. Proto si firmy budou moci dovolit nechat jen dobré pracovníky, a ty

adekvátně ohodnotit, aby neodešli. A bude nutné více se zaměřit na efektivitu využívání pracovní doby.

- Zvýšení ceny půdy; V ČR se přitom z 90 % hospodaří na pronajaté půdě. Velmi důležité proto jsou dobře uzavřené nájemní smlouvy, nejlépe v dlouhodobém horizontu i 12 – 18 let s pětiletou výpovědní lhůtou, což je v ČR zatím jen výjimečné. Velké nebezpečí hrozí v souvislosti s dotacemi. U mnoha podpor je nutné dodržet určité dané podmínky po dobu pěti, někdy i dvaceti let. A jestliže po třech letech skončí platnost nájemní smlouvy, kterou pronajímatel zemědělskému podniku už neobnoví, zemědělec nemůže dodržet slíbené podmínky a bude muset přijaté dotace vrátit, nehledě na sankce, které mu díky tomu vzniknou.

V zahraničí je cena půdy mnohonásobně vyšší. Zemědělské podniky (hlavně v pohraničí, ale i jinde) by si měly hlídat období před koncem nájemních smluv a včas se dohodnout s pronajímatelem na smlouvě nové s co nejdelším časovým horizontem, třeba i za vyšší cenu. Neboť je určité nebezpečí ze strany zahraničních zemědělských firem, které si zjistí dobu ukončení smlouvy a na nové období nabídnou pronajímateli mnohonásobek původní nájemní ceny, a ten jen těžko odolá. Vzhledem k vysoké ceně půdy v západních zemích EU se vyplatí tamním firmám platit českým pronajímatelům vysoké částky za nájem, čímž by českým zemědělcům mohli půdu přebírat. Proto existuje reálná hrozba, že i české podniky budou nuceni platit za nájem půdy více než doposud.

Je důležité si také uvědomit, co tvoří cenu zemědělského podniku, respektive co ji bude tvořit v následujících letech:

- mléčná kvóta u podniku zaměřeného na živočišnou výrobu. Cena kvóty roste, v současnosti pomalu začíná dosahovat tržní cenu mléka. Zároveň i kvóta na cukrovou řepu u podniku zaměřeného na její pěstování.
- nájemní smlouvy na zemědělskou půdu; v Evropě jsou nájemní smlouvy na půdu brány skoro jako cenný papír.
- jasná výrobní struktura; české podniky jsou roztržštěné, snaží se dělat od všeho něco. Měly by se však zaměřit jen na to, co umí, do toho investovat a skrze investice do mechanizace snižovat počet pracovních sil. (To neznamená pěstovat jednu jedinou plodinu. Některé české podniky se ale snaží pěstovat všechno, tak jak to kdysi

dělala Jednotná zemědělská družstva). S tím souvisí jasná výrobní koncepce s cílem alespoň na 5 let. Mnoho zemědělských podniků má své cíle v horizontu pouze jednoho roku, některé mění svoji výrobní strukturu jen podle dotací stanovených na daný rok. Pro investování je třeba mít jasný strategický cíl v dlouhodobém horizontu.

- připravenost na čerpání zdrojů EU; kromě informovanosti o možnostech dotací vést kvalitní účetnictví, včetně vnitropodnikového, aby příprava podkladů k projektům na dotace nebyla zdlouhavá a finanční ukazatele se mohly jen převzít, případně lehce spočítat.

3.3 Soběstačnost zemědělského podniku

Každý podnik je samozřejmě založen za účelem dosahování zisku. Zemědělství však není jen o snaze zbohatnout, zemědělství je určitý životní styl. Mnoho zemědělců bere svoji práci jako zdroj obživy, s nadsázkou by se dalo říct, že v zemědělství se nedá zbohatnout, pouze přežít. Zemědělský podnik by měl být – jako každý jiný – ekonomicky soběstačný. To znamená efektivně využívat optimální kombinaci zdrojů financování z hlediska vlastních a cizích zdrojů. V praxi patří mezi největší vlastní zdroje zisk. Ten však v zemědělských podnicích nebývá příliš vysoký vzhledem k nevyzpytatelnosti počasí, které si nelze naplánovat nebo vzhledem k nemožnosti efektivního využívání maximální výrobní kapacity strojů. Kromě své hlavní produkční funkce může ale zemědělství nabídnout víc. Jednou z vizí do budoucna je ekologické zemědělství, neboť současná praxe vysoké chemizace se jeví dlouhodobě neudržitelná. Další možností zemědělských podniků, jak zvýšit zisk, ale i prestiž a hodnotu zemědělství, je například rozvoj agroturistiky.

Zemědělství může mít mnoho tváří:

- produkční funkce - výroba potravin intenzivním způsobem;
  - ekologické zemědělství – výroba potravin zdravějším způsobem;
- mimoprodukční funkce - údržba krajiny, estetický vzhled venkova;
  - rozvoj venkova;
  - otázka zaměstnanosti venkova;

- agroturistika – spojuje produkční i mimoprodukční funkci dohromady; poskytuje zemědělci určité příjmy a zároveň řeší rozvoj venkovských oblastí, částečně i zaměstnanost v daném regionu.

Přes všechnu tuto různorodost, nebo právě proto, nejsou a nemůžou být zemědělské podniky úplně soběstačné. Údržba krajiny, rozvoj venkova, to všechno s sebou přináší náklady, které příjmy nejsou s to pokrýt. Ekologické zemědělství a agroturistika jsou vizí budoucnosti, v současné době ale ještě není česká společnost přivyklá jejich existenci (zvyk je železná košile – češi nejsou zatím ochotni kupovat dražší ekologické výrobky, ani prožívat dovolenou formou agroturistiky). Proto zemědělcům přichází na pomoc stát se systémem finančních podpor, který by zmírnil určité znevýhodnění zemědělských podniků oproti ostatním podnikům, založeným záměrně a pouze za účelem dosahování zisku. Česká republika je součástí Evropské unie, společenství států, které masivně zemědělství podporují, protože si uvědomují jeho důležitost. Aby byli čeští zemědělci ve srovnání s ostatními státy EU konkurenceschopní, je pro ně příjem dotací nezbytný. Proto jim také věnuji největší prostor v další části této práce.

4 ZEMĚDĚLSKÝ PODNIK XY

4.1 Charakteristika podniku

Zemědělský podnik XY patří mezi malé podniky, co do množství obdělávaných pozemků, ročního obratu i počtu zaměstnanců. Vlastní ho fyzická osoba - „zemědělský podnikatel“ podle právní terminologie. Podnik vznikl v roce 1992 v návaznosti restituční vracení nemovitostí majiteli, které mu byly ukradeny státem v roce 1948. Za dobu 13 let existence firmy se obhospodařovaná plocha zvětšila z 50 ha (vlastních) na cca 90 ha, kde 40 ha má pronajatých. Sídlo podnikání a obhospodařující pozemky se nachází v Severních Čechách na Litoměřicku.

Podnikatel XY má tyto dva strategické cíle: zajistit dlouhodobou existenci podniku a dostatečný příjem k zabezpečení rodiny podnikatele. Zemědělská prvovýroba se zaměřuje na rostlinnou i živočišnou výrobu. Pěstuje se obilí na prodej i pro živočišnou výrobu, kukuřice na siláž, píce (vojtěška, jílek, směsi travin), cukrovka a brambory, na celkové ploše 90 ha. Živočišná výroba zahrnuje chov prasat a skotu.

Na chodu firmy se podílí 4 osoby na plný úvazek a 1 osoba na kratší úvazek, v létě se podle potřeby najímá několik brigádníků. V současné době se práci v podniku věnují naplno tři rodinní příslušníci – podnikatel (management, rostlinná výroba), manželka (dojení a reprodukce hovězího dobytka) a syn (rostlinná výroba, opravy). Dva další synové a dcera zatím studují a pomáhají podle potřeby. Podnikatel zaměstnává jednoho pracovníka na hlavní pracovní poměr jako obsluhu hovězího dobytka a jednoho pracovníka na vedlejší pracovní poměr na obsluhu vepřového dobytka. Podnik má následující organizační strukturu:

- 1) Majitel jakou vedoucí podniku;
- 2) oblast rostlinné výroby, kterou se zabývá majitel a jeden rodinný příslušník;
- 3) oblast živočišné výroby s jedním rodinným příslušníkem a dvěma pracovníky.

Obrat firmy se pohybuje mezi 2 – 3 mil. Kč ročně. Podnikatel vede daňovou evidenci, která je dostačující pro potřeby státních institucí a na rozdíl od účetnictví není tolik pracná.

Chtěl bych se v této práci věnovat hlavně analýze výnosů a nákladů. Jednak za celý podnik, ale zároveň i za jednotlivé výrobky, neboli obchodní jednotky podle marketingového slangu. Na základě podrobné analýzy potom nalézt možnosti zvyšování výnosů a snižování nákladů.

4.2 Financování podniku XY

Tab. 1. Rozvaha podniku za rok 2005.

Aktiva	Rozvaha k 31.12.2005		Pasiva
Dlouhodobý hmotný majetek	7 353	Osobní účet podnikatele	5298
z toho: budovy	4 896	Závazky	483
stroje	2 457	Hospodářský výsledek	-51
Oprávký k dlouhodob. majetku	-2 941		
Zásoby	645		
Peníze v hotovosti	38		
Bankovní účet	65		
Pohledávky	570		
	5730		5730

Tab. 2. Rozvaha podniku za rok 2004.

Aktiva	Rozvaha k 31.12.2004		Pasiva
Dlouhodobý hmotný majetek	7 353	Osobní účet podnikatele	5298
z toho: budovy	4 896	Závazky	297
stroje	2 457	Hospodářský výsledek	76
Oprávký k dlouhodob. majetku	-2 841		
Zásoby	601		
Peníze v hotovosti	26		
Bankovní účet	79		
Pohledávky	453		
	5 671		5671

Z obou dvou rozvah vyplývá, že podnik nemá žádné cizí zdroje kromě závazků, přičemž všechny závazky se řadí mezi krátkodobé. V poměru vlastního ku cizímu kapitálu vede jednoznačně vlastní kapitál.

Vysoká výše pohledávek je dána dvěma faktory: Tím hlavním je fakt, že souhrnná faktura za dodanou cukrovou řepu se vystavuje v prosinci a odběratel řepu každoročně splácí v pravidelných čtyřech splátkách v prosinci, lednu, březnu a v červnu. Větší část ceny cukrovky je tedy k 31.12. neuhrazena a zařazena v pohledávkách. Cca 130 tis. Kč jsou nedobytné pohledávky z let 2000 – 2001.

Někoho možná zarazí vysoká hodnota zásob. Je to dáno nejen materiálem na opravy strojů (tak jak jsem se zmínil v teoretické části této práce – racionalizační opatření), ale také hodnotou výrobků vlastní výroby, určených jednak pro prodej, ale hlavně (k 31.12.) pro vlastní potřebu.

Podnik je financován z převážně z vlastních zdrojů. Největší část onoho osobního účtu podnikatele tvoří majetek získaný v restituci po pádu komunismu na počátku devadesátých let. Tento zdroj jsem v teoretické části neuvedl, protože je příliš výjimečný a nedá se za běžných okolností využívat. Určité množství finančních prostředků dodal podnikatel ze svých soukromých úspor. Odpisy jsou jen malým zdrojem financování, protože až na výjimky jsou v současné době odepisovány již jen budovy. Většina strojů je odepsána (podnik počítá pouze daňové odpisy). Zisk nebývá příliš vysoký, většinou je použit podnikatelem na osobní spotřebu. Příčiny ztráty v roce 2005 jsou uvedeny v komentáři k výkazu zisku a ztrát v další části práce.

Pozemkovou rentu jakožto specifický zdroj financování využívá podnik XY jen v malém rozsahu, a to na pozemky, které se nachází daleko od jeho sídla a bylo by pro něj náročné je obdělávat. Výměra těchto pozemků je ale zanedbatelná. Podnikatel je spíše v opačné pozici: platí nájemné za pronajaté pozemky. V posledních třech letech žádají podnikatele sousedé z vesnice, aby vzal do nájmu jejich záhumenku, na které oni již nechtějí nadále nic pěstovat. Tento trend je velice patrný. Někteří (ne všichni) dokonce za pronájem nechtějí dostat zapláceno, stačí jim, že pozemek nezůstane ležet ladem a nezaroste plevelem. Jiní pronájem podmiňují placením v naturáliích – bramborami na zimu, slámou či senem pro králíky nebo slepice apod.

Hojně využívaným zdrojem financování v podniku XY jsou zbožové úvěry, neboli závazky vůči dodavatelům s určitou dobou splatnosti. Někteří dodavatelé jsou ochotni stanovit termín splatnosti až na listopad, tedy období, kdy podnik získává peníze za vypěstované výrobky. Bohužel takových dodavatelů není mnoho. Jedná se hlavně o dodavatele chemických prostředků, které jsou velmi drahé, a dále pak o odběratele cukrovky, který je zároveň dodavatelem osiva a poskytuje poradenství. S tímto obchodním partnerem probíhá vždy na podzim kompenzace s vypěstovanou cukrovou řepou, kdy podnik XY nemusí v průběhu roku platit žádné přijaté faktury a po uskutečnění kompenzace hradí odběratel ve stanovených splátkách zbytek hodnoty cukrové řepy. Je však třeba říci, že drtivá většina zbožových úvěrů má standardní splatnost 14 dní, maximálně tři týdny a určité množství dodavatelů prodává své výrobky jedině v hotovosti.

Podnik nemá žádný úvěr ani leasing, ani neobchoduje se směnkami. Jedenkrát zkusil využít faktoringovou firmu vymáhající pohledávky, té se však pohledávku nepodařilo vydobýt. Na její obranu je nutno říci, že provize z hodnoty pohledávky měla být zaplacená až po jejím vymožení.

Podnikatel se snaží využít dotace, které se mu nabízí skrze fondy Evropské unie a státních podpor. Jeho zaneprázdněnost mu ale nedovoluje najít si čas na pečlivé nastudování všech druhů nabízených podpor, čímž je nevyužívá efektivně. Administrativa spojená s žádostmi o dotace je opravdu náročná. Navíc již dvakrát během dvou let se mu stalo, že musel podávat odvolání k rozhodnutí o vyplacení určité dotace, protože by jinak byl (mnohdy kvůli chybě pracovníka centrální evidence v Praze) krácen o určité procento příznané částky dotace. A odvolání je samozřejmě vždy spojeno s velkou administrativní a časovou zátěží (vysvětlující cesty do Prahy na centrálu nebo do Ústí nad Labem na krajské oddělení, apod.) Ale Vzhledem k tomu, že dotace tvoří podstatnou část jeho příjmů, je nutné tyto problémy řešit.

Tab. 3. Výkaz zisků a ztrát za rok 2005.

Výkaz zisků a ztrát za rok 2005 v tis. Kč (zjednodušený)		
Položka	Skutečnost	Plán
Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb	1 982	2 055
Ostatní provozní výnosy	420	409
Mimořádné výnosy	0	0
Výnosy celkem	2 402	2 464
Výkonová spotřeba	1 725	1 600
Spotřeba materiálu a energie	1 494	1 400
Služby	231	200
Osobní náklady	425	430
Mzdové náklady	274	280
Náklady na soc.+ zdrav. Poj.	151	150
Ostatní provozní náklady – režie	193	200
Odpisy	110	100
Mimořádné náklady	0	0
Náklady celkem	2 453	2 330
Hospodářský výsledek	-51	134

Firma plánovala v roce zisk ve výši 134 tis. Kč. Relativně silné odchylky skutečnosti od plánu ovlivnily hlavně tyto faktory: razantní zvýšení cen pohonných hmot, kvůli kterému se razantně zvýšila položka spotřeby materiálu, dále neplánovaná složitější oprava jednoho stroje, která měla vliv na zvýšení opět položky spotřeby materiálu a též položky služby.

Hlavním důvodem poklesu příjmů oproti plánu bylo to, že cena za jednotku brambor dosáhla v roce 2005 svého patnáctiletého minima, což se v celkových tržbách výrazně odrazilo.

4.3 Analýza výnosů a nákladů

Analýza výnosů

Tab. 4. Plánované a skutečné výnosy v roce 2005 podle výrobků v tis. Kč.

Plán 2005	Krávy	Prasata	Obilí	Brambory	Cukrovka	Dotace	Služby	Ostatní
Leden	75	15			119	3		
Únor	75	15				3		
Březen	85	45			78	8		
Duben	85	20				5		
Květen	140	15			43	5		
Červen	83	40				5		
Červenec	80	15		25		10	5	
Srpen	77	15	5	30	45	10	10	
Září	75	40	30	40		10	5	
Říjen	85	15	40	30		15		
Listopad	130	20		20		15		
Prosinec	85	20			180	320		
Celkem	1075	275	75	145	465	409	20	0

Skutečnost 2005	Krávy	Prasata	Obilí	Brambory	Cukrovka	Dotace	Služby	Ostatní
Leden	79	19		2	119	4		
Únor	71	6		1		3		
Březen	83	23			78	10		4
Duben	84	19				6	5	
Květen	148	43			43	5		
Červen	81	8				6		
Červenec	76	16		4		8	4	
Srpen	131	19	6	18	38	11	8	
Září	71	41	23	28		13	5	
Říjen	74	12	34	25		14		2
Listopad	129	19		14		13		
Prosinec	68	23		5	179	321		
Celkem	1095	248	63	97	457	414	22	6

Odchylka (Kč)	20	-27	-12	-48	-8	5	2	6
Odchylka (%)	1,9	-9,8	-16,0	-33,1	-1,7	1,2	10,0	-

Tab. 5. Plánované a skutečné výnosy firmy v roce 2005 v tis. Kč.

Měsíc	Plán	Skutečnost
Leden	212	223
Únor	123	115
Březen	216	198
Duben	110	114
Květen	228	262
Červen	128	101
Červenec	135	108
Srpen	252	292
Září	200	181
Říjen	185	161
Listopad	230	217
Prosinec	605	596
Celkem	2624	2 568

Z analýzy výnosů za jednotlivé výrobky a měsíce je patrné, že pro firmu je rozhodující živočišná výroba, kde převažují tržby za mléko. Naopak nejmenší tržby získal podnik z brambor, jejichž produkce je v útlumu. Jednotlivým výrobním zaměřením se budu věnovat v další části práce, nyní se zaměřím na sezónní výchyly.

Vzhledem k předmětu podnikání firmy – zemědělská produkce – nejsou tržby v jednotlivých měsících konstantní, což se projevuje zvláště v rostlinné výrobě. V lednu byly skutečné tržby vyšší než plánované, což způsobil příplatek za vysokou kvalitu mléka a vyšší tržby za prodej prasat, v únoru naopak pokles u obou výrobků. V březnu se neuskutečnil plánovaný hromadný prodej prasat. Ten nastal až v květnu, proto se plán v inkriminovaných třech měsících odchyluje od skutečnosti – v březnu je o daný prodej nižší skutečnost před plánem, v květnu naopak. Stejně tak i v červnu. Plán totiž předpokládal hromadný prodej prasat v březnu, červnu a září. Nakonec byly prasata prodány tímto způsobem pouze v květnu a v září. Letní a podzimní měsíce jsou ve znamení nižších skutečných tržeb oproti plánu, neboť výnosy brambor a hlavně cena nenaplnili očekávání majitele firmy. Stejně tak cena obilí. V srpnu byla prodána na jatka kráva, která si způsobila úraz, čímž neplánovaně stouply tržby. Odrazilo se to ale v dalších měsících v nižších výnosech za mléko. V prosinci mohou za výrazný nárůst výnosů dotace z EU a první částečná úhrada za sklizeň cukrovky daného roku.

Vývoj tržeb za jednotlivé výrobky v průběhu roku:*Tab. 6. Vývoj tržeb v roce 2005 u hovězího dobytka, v tis. Kč.*

Hovězí	2005 měsíc	I.	II.	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Celkem
	Plán		75	75	85	85	140	83	80	77	75	85	130	85
Dobytěk	Skutečnost	79	71	83	84	148	81	76	131	71	74	129	68	1095
	Odchylka	4	-4	-2	-1	8	-2	-4	54	-4	-11	-1	-17	20
	Odchylka (%)	5,3	-5,3	-2,4	-1,2	5,7	-2,4	-5,0	70,1	-5,3	-12,9	-0,8	-20,0	1,9

Produkce mléka přináší firmě stabilní příjmy. Mlékárna sídlící jen 2 km od síla firmy je pravidelným a dlouhodobým odběratelem. Zvýšení tržeb v březnu je ovlivněno zvýšenou produkcí mléka v důsledku otelení dvou krav, prudké zvýšení tržeb v květnu pak prodejem dvou býků. V srpnu musela být neplánovaně odeslána kráva na jatka, čímž sice výrazně stouply tržby oproti plánu v daný měsíc, zároveň však dlouhodoběji klesly tržby za prodej mléka. V listopadu byli opět prodáni dva býci.

Tab. 7. Vývoj tržeb v roce 2005 u vepřového dobytka, v tis.Kč.

Vepřový	2005	I.	II.	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Celkem
	plán		15	15	45	20	15	40	15	15	40	15	20	20
Dobytěk	skutečnost	19	6	23	19	43	8	16	19	41	12	19	23	248
	Odchylka	4	-9	-22	-1	28	-32	1	4	1	-3	-1	3	-27
	Odchylka (%)	26,7	-60,0	-48,9	-5,0	186,7	-80,0	6,7	26,7	2,5	-20,0	-5,0	15,0	-9,8

Tržby jsou menší oproti plánu, neboť zaměstnanec, mající obsluhu vepřového dobytka na starosti, se přestal věnovat obsluze takovým způsobem, který by zachoval původní stav, i když se mu tím snížila jeho mzda. Plní již jen základní funkce obsluhy a o reprodukci se stará jen sporadicky, což se negativně projevilo v počtu narozených kusů. Z toho důvodu bylo možné prodat méně prasat jak velkoodběrateli na jatka, tak jednotlivým zákazníkům. Je to patrné zvláště v měsíci březnu, červnu a září, kdy majitel plánoval odvoz většího množství žíru na jatka, nakonec se však v průběhu roku uskutečnily jen dvě větší dodávky v květnu a v září.

Tab. 8. Vývoj tržeb v roce 2005 u obilí, v tis.Kč.

Obilí	2005	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Celkem
	plán		0	0	0	0	0	0	0	5	30	40	0	0
skutečnost		0	0	0	0	0	0	0	6	23	34	0	0	63
Odchylka		0	0	0	0	0	0	0	1	-7	-6	0	0	-12
Odchylka (%)		0	0	0	0	0	0	0	20,0	-23,3	-15,0	0	0	-16,0

Pěstování obilí slouží podnikateli především jako zajištění krmiva pro živočišnou výrobu. Pouze přebytky sklizně prodává do výkupu. Je však patrné nadhodnocení situace na trhu s obilím, kdy podnikatel (a nejen on sám) očekával cenu alespoň průměrnou. Po výnosném roce 2004 však cena na základě reakce poptávky a nabídky klesla na velice nízké hodnoty u jednotlivých druhů obilí. Překročení plánu o 20 % v srpnu je dáno spíše prodejem slámy z obilí, neboť výkup má stanovenou dobu splatnosti minimálně 1 měsíc.

Tab. 9. Vývoj tržeb v roce 2005 u brambor, v tis.Kč.

Brambory	2005	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Celkem
	plán		0	0	0	0	0	0	25	30	40	30	20	0
skutečnost		2	1	0	0	0	0	4	18	28	25	14	5	97
Odchylka		2	1	0	0	0	0	-21	-12	-12	-5	-6	5	-48
Odchylka (%)		0	0	0	0	0	0	-84,0	-40,0	-30,0	-16,7	-30,0	0,0	-33,1

Brambory se staly pro podnikatele v roce 2005 kamenem úrazu. Výnosy byly mírně podprůměrné, brambory navíc šly velice těžko dobývat ze země, což přineslo zvýšené náklady v podobě mezd, spotřeby nafty a času stráveném sběrem, který mohl být využit účelněji. Korunu tomu nasadila cena, kterou podnikatel většinou není schopen nijak ovlivnit (jako ostatně u drtivé většiny svých výrobků). Jednalo se o nejnižší cenu za celou dobu zemědělské činnosti podnikatele, tj. 13 let, kdy hned na začátku sklizně se cena pohybovala na úrovni 2,30 Kč a v průběhu slezla až na 1,80 Kč / kg, tedy cenu, za kterou se obvykle prodávají brambory nestandardní, určené ke krmení domácích zvířat. Podnikatel již uvažoval o zastavení prací a zaorání brambor do země.

Tab. 10. Vývoj tržeb v roce 2005 u cukrovky, v tis.Kč.

Cukrovka	2005	I.	II.	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Celkem
	plán	119	0	78	0	43	0	0	0	45	0	0	0	180
skutečnost	119	0	78	0	43	0	0	0	38	0	0	0	179	457
Odchylka	0	0	0	0	0	0	0	0	-7	0	0	0	-1	-8
Odchylka (%)	0	0	0	0	0	0	0	0	-16	0	0	0	-0,6	-1,7

Podnikatel vlastní kvótu na pěstování určitého množství cukrovky a má stálého odběratele - nejbližší firmu zpracovávající cukr v okolí – 100 km vzdálené Cukrovary TTD v Dobrovici. Cena za cukrovku je daná směrnicemi Evropské Unie. Cukrovar platí za dodanou cukrovku každoročně ve čtyřech splátkách podle splátkového kalendáře – při vyúčtování odběru cukrovky v listopadu až prosinci, v lednu, v březnu a doplatek v květnu. V červenci nebo srpnu pak přichází úpravná faktura podle aktuálního vyúčtování cen cukru v rámci EU, podle kterého doplácí buď cukrovar nebo podnikatel. V roce 2005 doplatil cukrovar podnikateli 38 tis.Kč. Platby za cukrovku mají výhodu včasného plánování – v prosinci ví již podnikatel skoro přesné rozvržení přijatých plateb v průběhu následujícího roku, což je výhodné pro sestavování plánu peněžních toků. Jedině vyúčtování v srpnu je otazníkem, ostatní platby již v prosinci zná.

Tab. 11. Vývoj tržeb v roce 2005 u služeb, v tis.Kč.

Služby	2005	I.	II.	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Celkem
	plán	0	0	0	0	0	0	0	5	10	5	0	0	0
skutečnost	0	0	0	5	0	0	0	4	8	5	0	0	0	22
Odchylka	0	0	0	5	0	0	0	-1	-2	0	0	0	0	2
Odchylka (%)	0	0	0	0	0	0	0	-20,0	-20,0	0	0	0	0	10,0

Poskytování služeb je pro podnikatele okrajovou činností, sám nevyvíjí zvláštní aktivitu k jejich poskytování. Neodmítá však prosby sousedů v obci o sklizeň jejich záhumenky obilí, zapůjčí traktor, když potřebují apod. Většinou se jedná o pravidelné odběratele, proto plánování tržeb není obtížné.

Tab. 12. Vývoj tržeb v roce 2005 u dotací, v tis.Kč.

Dotace	2005	I.	II.	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Celkem
	plán		3	3	8	5	5	5	10	10	10	15	15	320
skutečnost		4	3	10	6	5	6	8	11	13	14	13	321	414
Odchylka		1	0	2	1	0	1	-2	1	3	-1	-2	1	5
Odchylka (%)		33,3	0,0	25,0	20,0	0,0	20,0	-20,0	10,0	30,0	-6,7	-13,3	0,3	1,2

Podnikatel využívá možnosti tzv. zelené nafty, tj. navrácení části spotřební daně. Je to záležitost časově náročná a byrokratická – každoměsíčně vyplňovat hlášení a denně detailně sledovat spotřebu nafty u všech strojů. Výsledkem je každoměsíční tržba v průměrné výši cca 9 tis. Kč, s odchylkami podle aktuální spotřeby nafty – tedy nízká spotřeba v zimních měsících, kdy je nafta spotřebovávána jen k obsluze živočišné výroby, zvýšení v březnu z důvodu setby, v letních měsících kvůli sklizni a zvláště pak v podzimních měsících vzhledem k orbě. V prosinci navíc přišla dotace z Evropské unie a doplňková platba od Českého státu na ornou půdu a na tzv. VDJ – velké dobytčí jednotky. Tato tržba je poměrně podstatná - tvoří zhruba jednu šestinu všech příjmů. Z administrativního hlediska je však časově značně náročná a je mnoho okolností a ustanovení v zákoně, které dotaci mohou pokrátit či dokonce anulovat.

Tab. 13. Vývoj tržeb v roce 2005 u ostatních tržeb, v tis.Kč.

Ostatní	2005	I.	II.	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Celkem
	plán		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
skutečnost		0	0	4	0	0	0	0	0	0	2	0	0	6
Odchylka		0	0	4	0	0	0	0	0	0	2	0	0	6
Odchylka (%)		0	0	-	0	0	0	0	0	0	-	0	0	-

Do ostatních tržeb patřil pouze prodej nepotřebného materiálu ve výši 6 tis. Kč.

Možnosti ovlivnění prodejní ceny:

Firma má jen minimální šanci ovlivnit prodejní cenu. V zemědělství neplatí ekonomické teorie o tom, že firma stanoví svoji prodejní cenu na úrovni kalkulačních nákladů plus přiměřený zisk. Skoro jako v dokonalé konkurenci je cena daná odběratelem. To on určuje cenu komodity. Jediným místem pro částečné ovlivnění ceny je prodej konečným spotřebitelům, kde je sice cena také daná trhem, trh pro konečné spotřebitele však vykazu-

je určité rozpětí. Produkce firmy ale silně převyšuje poptávku konečných spotřebitelů, proto je firma nucena prodávat i velkoobchodatelům, kteří cenu srážejí na minimum, často hodně pod výrobní náklady. Typický případ – brambory.

Pro jednotlivé prodávané komodity je cena určována takto:

- Hovězí dobytek: Minimální cena mléka je stanovena ministerstvem zemědělství. Základní prodejní cenu mléka stanovuje mlékárna, stejně tak i příplatky za prvotřídní kvalitu (0,05 Kč / litr) či sankce za asi 10 kritérií, které by mléko podle mlékárny mělo splňovat (0,20 Kč / kritérium / litr). Podnikatel se cenové politice může bránit jedine tím, že by přešel k jiné mlékárně – pokud by byla ochotna odebírat. Druhé nejbližší mlékárny se ale nachází buď v Praze nebo v Německu a je otázkou, zda by byly ochotny zajíždět pro 350 litrů denně na delší vzdálenost. Cenu podnikatel neovlivní. Při prodeji býka či krávy na jatka cenu určují jatka. Opět platí, že jatka řeknou, kolik jsou ochotny zaplatit a podnikatel se může rozhodnout, na která jatka produkt prodá.
- Vepřový dobytek: Stejně jako u krav platí, že cenu si stanoví jatka. Zde se podnikatel proto raději soustředí na drobný prodej konečným spotřebitelům, kde si může cenu ovlivnit. Drobný prodej prasat (sortiment je pestrý – od selátek na rožeň nebo menších prasátek na výkrm až po žír určený na porážku), je v podstatě jedinou komoditou, kde je podnikatel schopen ovlivnit cenu, s přihlédnutím k aktuální ceně na trhu.
- Obilí: Cenu stanovuje výkupna obilí – firma Primagra, a.s., vzdálená 2 km od sídla firmy. Respektive cena je ve všech výkupnách dost podobná, v roce 2005 navíc ovlivněna vysokými výnosy roku 2004, kdy spousta obilí v létě 2005 ještě ležela ve skladech a nabídka převyšující poptávku vedla k nízké výkupní ceně.
- Brambory: Obchodní řetězce tlačí cenu brambor na minimum. Rok 2005 byl nejhorší za celou dobu existence firmy. Velkoobchody stlačili výkupní cenu na 1,80 Kč / kg (výrobní náklady se pohybují kolem 3 Kč / kg) a spotřebitelé hodnotili cenu podle cen hypermarketů.
- Cukrovka: Cenu stanovuje Evropská unie podle kvality řepy na tři druhy – A, B, C (od cukerní reformy bude pouze A a C). Podnikatel tuto cenu buď akceptuje nebo od pěstování řepy ustoupí.
- Ostatní: Mezi ostatní tržby kromě dotací, které firma obdrží, pokud splní všechny podmínky uvedené ve směrnících pro poskytování dotací z Evropské unie a Minister-

stva zemědělství, patří tržby za poskytnutí služby, kde si podnikatel může stanovit určitou cenu. Podnikatel se však poskytování služeb sám nevěnuje, a při požádání sousedem o provedení služby dává přednost dobrým sousedským vztahům před snahou vydělat.

Analýza nákladů a cesty k jejich snížení

Tab. 14. Náklady firmy v roce 2005 v tis. Kč.

Skutečné náklady 2005	Přímo přiřaditelné náklady				Společné náklady	Celkem
	Krávy	Prasa-	Brambory	Cukrov-		
Spotřeba materiálu a energie	494	204	56	345	395	1 494
Služby	78	23	0	33	97	231
Mzdové náklady	138	47	36	7	46	274
Náklady na soc.+ zdrav. poj.	76	26	20	4	25	151
Ostatní provozní náklady - režie	22	6	0	0	165	193
Odpisy	25	21	10	0	54	110
Mimořádné náklady	0	0	0	0	0	0
Náklady celkem	833	327	122	389	782	2 453
Tržby skutečné celkem	1095	311	97	457	442	2402

Jedinou výrazně ziskovou komoditou je mléko. V zisku je též cukrovka, po přiřazení společných nákladů by však ziskovost byla na hraně. Naopak brambory a prasata jsou ztrátová. Následuje analýza nákladů za výrobní komodity a návrhy na jejich snížení.

Hovězí dobytek

Tab. 15. Náklady na kravín v roce 2005 v tis. Kč. v porovnání k celkovým nákladům.

Náklady 2005	Sp.mat.	Služby	Mzdy	SZP	Režie	Odpisy	Nákl.krávy celk.	Tržby krávy
Krávy	494	78	138	76	22	25	833	1095
Nákl.celkem	1494	231	274	151	193	110	2453	2402
% z celk.nákl.	33,1	33,8	50,4	50,3	11,4	22,7	34,0	45,6

V roce 2005 držela produkce mléka firmu na nohou. I po přiřazení poměrného procenta společných nákladů snížených o ostatní tržby vykazuje toto odvětví zisk.

Vyplacené mzdy jsou celkově ve firmě na nízké úrovni, neboť pouze obsluha hovězího dobytka má standardní osmihodinovou pracovní dobu. Dojení krav a jejich reprodukci zajišťuje rodinný příslušník – manželka majitele.

Největší položkou materiálu je za prvé nakupované krmení. Ačkoliv většinu si firma pěstuje sama (pícniny – na zeleno v létě, na senáž a seno v zimě, kukuřice na siláž, obilí na šroty), musí kupovat speciální krmné směsi pro telata, minerály, mláto atd. Zde je cesta snižování nákladů jen ve výběru levného a přitom kvalitního dodavatele, neboť sebemenší změna v krmné dávce znamená pokles doживosti krav a produkce mléka.

Dalším významným nákladem je spotřeba nafty. Obsluha kravína pracuje denně se strojem UNC k vykydání chléva a s traktorem k přivozu krmiva, odvozu hnoje a dalším pracím. Přímé odpisy zahrnují pouze opotřebení budovy kravína a přípravný.

Vepřový dobytek

Tab. 16. Náklady na prasečák v roce 2005 v tis. Kč. v porovnání k celkovým nákladům.

Náklady 2005	Sp.mat.	Služby	Mzdy	SZP	Režie	Odpisy	Nákl.prasata celk.	Tržby prasata
Prasata	204	23	47	26	6	21	327	311
Nákl.celkem	1494	231	274	151	193	110	2453	2402
% z celk.nákl.	13,7	10,0	17,2	17,2	3,1	19,1	13,3	12,9

Největším nákladem je opět krmení. Většinu krmné dávky tvoří šroty vlastní výroby, opět je ale nutné nakupovat speciální krmné směsi, obsahující vitamíny a minerály, které jsou poměrně drahé. Navíc na pracovníka zajišťujícího obsluhu dobytka není úplně spolehnutí. Majitel má podezření na krádeže krmných směsí, protože četnost jejich úbytku není pravidelná a pracovník vlastní doma též několik kusů vepřového dobytka.

Majitel učinil několik opatření, které ztěžují zcizení krmných směsí, ale aby měl jistotu, musel by denně spotřebu kontrolovat, což není v jeho silách. Snaha majitele motivovat pracovníka podle odvedené práce se prozatím neseťkala s úspěchem, pracovník si vystačí i s nižší mzdou a na práci věnuje jen základní minimum pozornosti. Řešením by byla výměna pracovníka, ale pravděpodobnost sehnání lepšího pracovníka je mizivá. Zemědělství je oblast s nízkou nabídkou práce.

Brambory

Tab. 17. Náklady na brambory roce 2005 v tis. Kč. v porovnání k celkovým nákladům.

Náklady 2005	Sp.mat.	Služby	Mzdy	SZP	Režie	Odpisy	Nákl.brambory celk.	Tržby brambory
Brambory	56	0	36	20	0	10	122	97
Nákl.celkem	1494	231	274	151	193	110	2453	2402
% z celk.nákl.	3,7	0,0	13,1	13,2	0	9,1	5,0	4,0

Zde je také třeba učinit zásadní rozhodnutí: pěstovat či nepěstovat. Cenu, a tedy i výši tržeb podnikatel neovlivní. Částečně může ovlivnit naturální výnosy pěstování, např. kvalitní sadbou, pravidelným chemickým ošetřením a pravidelným zaléváním v průběhu růstu. To s sebou ale přináší i podstatné zvýšení nákladů (zvláště chemické postřiky jsou velmi drahé).

Druhou stranou mince je cesta snižování nákladů. Jaké má podnikatel rezervy:

- Snižování nákladů na sadbu brambor skrze vlastní sadbu. Částečně to již činí. Toto opatření však přináší časové náklady při sklizni, kdy je třeba navíc třídit brambory pro sadbu. Zároveň vlastní sadba je v prvním roce o něco méně výnosná než sadba certifikovaná, ve třetím roce už je nutné koupit sadbu certifikovanou, neboť stálá vlastní reprodukce vede k rapidnímu snižování výnosů.
- Snižování nákladů na chemické ošetření brambor proti plísním, plevelům a mandelince. Nelze – vede ke snížení výnosů.
- Odpisy činí v tomto roce 10 tis. Kč, neboť podnikatel zakoupil v roce 2004 starší kombajn na vyorávání brambor v hodnotě 60 tis. Kč. Původní kombajn dosloužil – jeho generální oprava by byla dražší než tento „nový“ stroj. Majitel uvažoval i o koupi zcela nového bramborového kombajnu. Jeho pořizovací cena se ale pohybuje kolem 1,5 mil. Kč. Uvažovalo se o dotaci z Evropské unie. Podmínky pro dosažení dotace však byly náročné, navíc dotace (do 50 % pořizovací ceny) se poskytuje až zpětně po nakoupení stroje. A možnost úvěru by znamenala příliš velké zadlužení cizími zdroji, majitel neměl jistotu, že by byl schopen každoměsíčně úvěr splácet (v případě tříletého úvěru s 10 % úrokem a akontací 100 tis. Kč činí měsíční splátka skoro 43 tis. Kč.). Ani současný nově pořízený starší stroj však není ideální, jednak kvůli občasné poruchovosti, se kterou se však při nákupu počítalo (vzhledem k ceně 60 tis. Kč), ale hlavně kvůli pomalému dobývání brambor ze země, na čemž se velkou měrou podílí složení půdy pozemků firmy – těžké hlíny.
- Obtížné dobývání brambor ze země je také příčinou zvýšených nákladů na mzdy. Ty jsou vzhledem k celkovým podmínkám ještě relativně nízké (36 tis. Kč v roce 2005), neboť kromě vlastní sklizně se o brambory stará majitel. Přesto však činí podstatnou část nákladů.

Cukrová řepa

Tab. 18. Náklady na cukrovku roce 2005 v tis. Kč. v porovnání k celkovým nákladům.

Náklady 2005	Sp.mat.	Služby	Mzdy	SZP	Režie	Odpisy	Nákl.cukrovka celk.	Tržby cukrovka
Cukrovka	345	33	7	4	0	0	389	457
Nákl.celkem	1494	231	274	151	193	110	2453	2402
% z celk.nákl.	23,1	14,3	2,6	2,6	0,0	0,0	15,9	19,0

U cukrovky jsou největší položkou nákladů chemické postřiky. Cukrovka je velice náročná plodina na růst, když má dávat vysoké výnosy. A její ošetření proti plevelům, plísňím a cirkosporióze je velmi finančně náročné. Chemické postřiky představují z celkové spotřeby materiálu na cukrovku 293 tis. Kč, tj. 85 % všech nákladů na materiál. Zbytek tvoří nafta na setbu, ošetřování při růstu, sklizeň a orbu, a dále náhradní díly na opravu sklizňového stroje, který je již starý a občas poruchový.

Podnikatel každoročně řeší dilema, jaké množství chemických postřiků nakoupit. Nakolik použití, respektive nepoužití jednoho konkrétního postřiku v daném časovém úseku růstu negativně ovlivní výnos řepy (některé prostředky se aplikují několikrát během období růstu). V podstatě ale jen toto je cesta ke snížení nákladů. Cenu ani spotřebu nafty není možné ovlivnit, mzdy na sklizeň a orbu jen nepatrně.

4.4 Ziskovost a navrhovaná opatření

Hovězí dobytek

Produkce mléka je zisková a měla by být hlavní prioritou v činnosti firmy. Cesta k dalšímu zvyšování výnosů je zvyšování produkce mléka, jejíž hlavním podkladem je správná výživa krav. Každý správně vynaložený náklad na krmivovou základnu krav vede ke zvýšení produkce mléka. Naopak je nutné se vyvarovat náhlých krmivových šoků jako např. velká změna ve složení krmiva, výpadek v dodávce jedné součásti krmiva. Politika pravidelného přísunu všech složek krmiva musí být až na prvním místě.

Vepřový dobytek

Vzhledem ke stále se snižující reprodukci z důvodu malé aktivity obsluhujícího pracovníka, což vede k nízkým tržbám, a s přihlédnutím k ostatním aspektům výše uvedeným, je třeba učinit zásadní rozhodnutí ohledně vývoje tohoto sortimentu firmy. Na druhou

stranu prodejní cena prasat se po značné volatilitě v předchozích letech poměrně stabilizovala a s odbytem jakž takž také nejsou problémy. Proto je navržena krátkodobá strategie vyčkání a řešením změna systému odměňování pracovníka, v němž by výdělek byl více závislý na zvyšování reprodukce. Pokud by to nepomohlo a míra reprodukce by měla stejně sestupný trend jako doposud, je řešením zrušení porodny prasat. Výnosy z prodeje prasat by částečně vykompenzovaly výnosy z prodaného obilí, které by nebylo spotřebováno na výrobu krmiva.

Obtížná odpověď se však hledá na otázku, jak naložit s budovou prasečáku v případě zrušení produkce prasat. Budovu, která byla postavena výhradně pro účely chovu vepřového dobytka, dostal majitel v restituci jako náhradu za pozemky a budovy, které již nemohl stát vrátit. Prozatím se nenašlo jiné využití budovy. A samotné zrušení chovu prasat bez dalších aktivit v budově by znamenalo její rychlou devastaci - zářivým příkladem jsou budovy prasečáků bez jejich provozování v okolních obcích. Platit daň z nemovitosti na budovu, která nic nevynáší, není efektivní. A prodej takového jednostranně využitelného objektu není pravděpodobný.

Brambory

Zde se velmi vážně nabízí řešení zastavení produkce brambor. Je to komodita ztrátová a bez možnosti ovlivnění dvou základních faktorů, znemožňujících větší efektivnost výroby:

- složení půdy a z toho vyplývající nákladná sklizeň,
- prodejní cena brambor, pohybující se na 60 % výrobních nákladů.

Proto je zde navrženo zrušení produkce, respektive velké omezení ze současných 6 ha na maximálně 1 ha, kde by byla produkce zajištěna jen pro osobní spotřebu majitele a pro pravidelné odběratele v řadách drobných spotřebitelů, tedy pouze brambory na uskladnění.

Cukrovka

Ačkoliv je v podstatě ziskovost cukrové řepy na hraně (po započítání všeobecných společných nákladů), prozatím je navrženo zachování současné produkce. Důvody:

- 1) Hlavním důvodem je kvóta na produkci cukrové řepy, kterou podnikatel vlastní. Je lehké tuto kvótu za určitou cenu prodat a cukrovar to každoročně nabízí, neboť výnosnost řepy podnikatele je mírně nižší než průměr dodávané řepy všech dodavate-

lů cukrovaru. Případné zpětné získání kvóty by však bylo velmi obtížné, ne-li nemožné, protože nákupní cena kvóty je vysoká.

- 2) Prodejní cena cukrovky byla v současné době do roku 2005 nejvyšší ve své historii a je pevně daná směrnicí Evropské unie. Na nátlak třetích zemí bylo ale dojednáno snížení takto dotované ceny cukrovky a cukru, proto od roku 2006 dochází ke snížení ceny. Nabízí se ale nové uplatnění cukrové řepy – jako suroviny pro výrobu bioethanolu, který by měl být podle vládního usnesení povinně přidáván do pohonných hmot od roku 2007. Odběratel se chystá tuto příležitost využít.

V současné době je tedy navrženo cukrovku nadále pěstovat.

Dotace

Dotacím se budu podrobně věnovat v další části této diplomové práce a výsledky jejich analýzy shrnu na konci páté kapitoly.

Obecně lze doporučit větší sledování zaměstnanců, jestli opravdu celou svoji pracovní dobu vytváří hodnotu nebo jen čekají na přísun financí za „odpracovanou“ dobu. Zároveň by bylo potřeba řešit snižování nákladů v oblasti společných režijních nákladů.

5 PODPORA ZEMĚDĚLSTVÍ PRO ROK 2006

V této části bych se chtěl zaměřit na konkrétní formy dotací pro firmu XY,

- které budou ze strany státu realizovány v tomto roce,
- o které může firma XY zažádat,
- o které firma XY skutečně zažádá, neboť ne všechny typy dotací je možné využít.

Česká republika si v roce vstupu do EU vymínila rozdělování tzv. přímých plateb (SAPS) podle obhospodařované plochy. Na rozdíl od států původní EU 15, kde se základní nárokové SAPS vyplácely na jednotlivé výrobky (plodiny na orné půdě jako obilí, olejnin, bílkovinná krmiva, len, chmel, krávy bez tržní produkce mléka, býci, bahnice, atd.). Objem poskytnutých prostředků se tak v ČR vypočítá jako násobek paušální platby na hektar a počtu obhospodařovaných hektarů – tzv. přímá platba. Nadto obdrží ti, kteří splňují dané podmínky, další prostředky na určité státem podporované komodity (doplňkové přímé platby a národní podpory). Jiný program, nazývaný Horizontální plán rozvoje venkova se zaměřuje na mimoprodukční funkci zemědělství a údržbu krajiny. Žadatel se zaváže plnit určité podmínky stanovené směrnicí, za což mu bude vyplacena kompenzační částka. Tzv. Operační program rozvoje venkova si klade za cíl zlepšit technickou vybavenost a zmodernizovat mechanizaci českého zemědělství.

Většina poskytnutých podpor však není úplně zadarmo. Jednotlivé programy mají vymezeny striktní podmínky, které je nutné splnit a dodržovat (finanční zdraví podniku, časový závazek, zásady správné zemědělské praxe), přinejmenším však kladou zvýšené (velmi vysoké) nároky na administrativu a čas potřebný ke zpracování žádostí.

Jednotlivé formy podpor lze tedy rozčlenit takto:

- přímé platby z EU (SAPS) + doplňkové přímé platby z národních zdrojů (TOP-UP)
- program Horizontální plán rozvoje venkova (HRDP), financovaný převážně EU,
- Operační program rozvoje venkova (OP), opět financovaný hlavně z prostředků EU,
- národní podpory zahrnující podpůrné programy Ministerstva zemědělství.

5.1 Přímé platby

5.1.1 Přímé platby z prostředků EU

Jak jsem již předeslal, ČR uplatňuje pro čerpání finančních prostředků z EU zjednodušený systém přímých plateb nazývaný „režim jednotné platby na plochu“ (SAPS – single area payment scheme). Mělo to mít následující výhody: Zjednodušení administrativy spojené s podáváním žádostí a kontrolou systému a žadatelů. Bohužel navzdory těmto tvrzením je administrativa spojená s přímou platbou (resp. s většinou dotací) velice náročná.

Obecné podmínky pro obdržení platby jsou následující: Subjekt musí mít trvalý pobyt na území ČR nebo alespoň oprávnění k podnikání na území ČR a nesmí být v likvidaci nebo v konkursu. Tyto podmínky jsou společné pro všechny druhy podpor. Dále musí jeho výměra pozemků činit minimálně 1 hektar a veškeré pozemky, které zemědělec obhospodařuje a na něž žádá o dotaci, musí být zavedeny do Evidence zemědělské půdy (LPIS). A to bývá kamenem úrazu.

Problémy s LPISem

Uvedu zde nyní konkrétní problémy, se kterými se zemědělci potýkali a potýkají v souvislosti s LPISem. V roce 2004 – v prvním roce žádostí o dotaci – byli vyzváni, aby na příslušné zemědělské agentuře zakreslili do elektronických map, kde se nachází jejich obhospodařované pozemky, na které chtějí žádat o dotaci. V té době však byly elektronické mapy pouze ve formě komplexně nafocených pozemků. Nebylo však možné pozemky rozlišit podle parcel katastrálního úřadu, podle kterých se všichni zemědělci orientovali. Znamenalo to, že odhadem na mapě tipovali, kde jsou hranice jejich pozemků a žádali o dotaci. V roce 2005 však u mnohých proběhly kontroly, ať formou osobní návštěvy, ale hlavně nasnímáním z družice, které zjistily rozpory mezi zakreslenými pozemky a skutečností. Z toho mnohdy vplynuly sankce ve formě krácení dotací o nemalé částky. Až nyní v roce 2006 jsou do map zaneseny i původní parcely podle katastrálních úřadů (a to ještě jen v katastrech, kde byly provedeny pozemkové úpravy), díky čemuž je možné přesně vyznačit hranici pozemků.

Dalšími povinnými součástmi žádosti o dotace jsou:

- seznam a výměra.půdních bloků - ten vytiskne po nahlášení všech údajů místně příslušná zemědělská agentura,
- označení a způsob využití dotyčných půdních bloků,
- vytištěná mapa, do které zemědělec různobarevně (podle přesně daných pravidel) zakreslí hranice obhospodařovaných pozemků a typ kultury, která se na pozemku nachází, přičemž mapa musí být v měřítku max. 1 : 10 000,
- prohlášení žadatele, že se zavazuje dodržovat „dobré zemědělské a environmentální podmínky“.

Dobré zemědělské a environmentální podmínky

Mezi „dobré zemědělské a environmentální podmínky“ patří:

- a) nerušení krajinných prvků, zejména mezí, teras, větrolamů, zatravněných údolnic, polních cest využívajících přirozené svažitosti a respektujících vrstevnice, popřípadě doprovázených příkopy, jakož i vodních toků a útvarů povrchových vod,
- b) vyloučení pěstování širokořádkových plodin kukuřice, brambor, řepy, bobu setého, sóji a slunečnice na půdních blocích, popřípadě dílech půdních bloků, s průměrnou svažitostí převyšující 12 stupňů,
- c) zapravování statkových hnojiv v tekuté formě do půdy nejdéle do 24 hodin po jejich aplikaci na půdních blocích, popřípadě dílech půdních bloků, bez porostu, jejichž průměrná svažitost převyšuje 3 stupně,
- d) vyloučení změny kultury travní porost na kulturu orná půda na obhospodařovaných půdních blocích,
- e) nepálení rostlinných zbytků na půdních blocích, popřípadě dílech půdních bloků, po sklizni obilovin, olejnin, popřípadě luskovin, které byly pěstovány na těchto půdních blocích.

Zemědělský podnikatel XY má všechny své obhospodařované pozemky na rovině, takže se ho body b) a c) dobrých zemědělských a environmentálních podmínek v podstatě netýkají, stejně tak až na výjimky bod a) a činnosti uvedené v bodu e) nikdy nevykonával. Zbývá bod d), který je však značně problematický. Proč? Uvedu příklad: Některé pozemky zakreslil

v roce 2004 XY do mapy jako trvalý travní porost, protože na nich pěstoval víceleté plodiny jako krmivo pro hovězí dobytek. Netušil, že kvůli tomu nebude mít v dalších letech možnost s těmito pozemky nijak hýbat, budou v podstatě zakonzervované na minimálně pět let.

Zdálo by se logické, že pokud nahlásil do evidence výměru trvalých travních porostů 10 hektarů, musí dodržet výměru minimálně 10 ha i v dalších pěti letech. Jenže nejen to. Přesně ta půda, která byla původně zakreslena jako trvalý travní porost, jím musí zůstat po dobu minimálně pěti let. Pomineme-li tedy staletími ověřenou praxi, kdy není vhodné přestovat na stejném pozemku stále stejnou plodinu, protože ta tím ztrácí výnosnost, co se stane, když trvalý travní porost v důsledku sucha uschne? Selský praktický rozum by travinu nasel jinam a původní pozemek by zoral, nahnojil potřebnými živinami a osel jinou plodinou. To je však v rozporu z výše uvedeným bodem d). Podle výkladu pověřených pracovníků zemědělské agentury je maximálně možné uschlou plodinu zaorat, co nejrychleji znovu osít trvalým travním porostem a jen doufat, že v době, než trvalý travní porost vzejde, nepřijde fyzická kontrola nebo neproběhne kontrola družicového snímání. I toto je však v podstatě obcházení právní normy. Jedinou právně správnou cestou je zřejmě nechat porost v takovém stavu, v jakém se nachází. Což je ale v rozporu s chováním správného hospodáře a zároveň se zdravým rozumem.

Jaké jsou sankce za nedodržení všech podmínek? V případě jejich porušení hrozí sankce snížení platby dotace o 5 %, v případě úmyslného porušení pak o 20 % a hrozby snížení, případně nevyplacení jiných dotací. Žádost o podporu SAPS je možné pro tento rok podat do 15. května 2006, lze ji podat ještě dvacetpět dní poté, pak ale již vždy se sankcí 1 % za každý den prodlení.

Jak se dotace SAPS vyvíjela u podnikatele XY? V roce 2004 – v prvním roce poskytování dotací – obdržel částku 159 501 Kč na v LPISu uvedených 87,14 ha (=1830 Kč / ha), a to v prosinci 2004. V roce 2005 se obhospodařovaná výměra pohybovala na 86,19 ha, dotace činila 169256 (= 1964 Kč / ha). Do zvýšené částky se promítlo mírné navýšení sazby, zároveň však došlo k jejímu krácení kvůli nesrovnalostem mezi kontrolními družicovými snímky a hranicemi původně zemědělcem zakreslenými (tehdy odhadem, protože jinak to nešlo).

Aby již nedošlo k situaci krácení dotace, byla navržena tato opatření:

Uskutečnit návštěvu zemědělské agentury a změna zakreslených hranic podle dvou kritérií:

- 1) sjednotit původně zakreslené hranice s hranicemi určenými kontrolním snímkováním, a to i v případech, kde snímky úplně neodpovídají skutečnosti. Považují za lepší strategii přijít o několik desítek nebo stovek Kč posunutím hranice kvůli snímkům, i když neodpovídá realitě, než přijít o tisíce až desetitisíce Kč kvůli případným sankcím.*
- 2) Zvláště vyjmout z LPISu místa (třebas zanedbatelná), kde zemědělec XY ví, že na nich nebude nic pěstovat (hnojiště, stoh slámy, stavební buňka uprostřed polí), aby nevznikaly problémy kvůli takovýmto maličkostem, neboť i původně nevýznamné detaily mohou znamenat při kontrole mnoho papírování a administrativy navíc k zabránění udělení určité sankce.*

Výhled na dotaci v roce 2006: Podnikatel si vzal do pronájmu několik hektarů navíc, takže v roce 2006 činí jeho výměra obhospodařovaných pozemků cca 90 ha. Při opětném mírném navýšení sazby by měl získat v tomto roce dotaci cca 189 000 Kč.

5.1.2 Doplnkové přímé platby z národního rozpočtu

Jde v podstatě o dorovnání celkové úrovně 65 % přímých plateb EU – tedy 30 % z národních zdrojů. Ačkoliv vláda po summitu v Kodani slíbila nejvyšší možné dorovnání 30 %, nikdy není jisté, zda tento slib vzhledem k děravému státnímu rozpočtu splní. Doplnkové přímé platby, stejně tak jako přímé platby z EU, jsou platby nárokové. To znamená, že pokud zemědělský podnik doloží k žádosti přílohy potvrzující jeho nárok a tyto přílohy budou v pořádku, má jistotu, že finanční podporu dostane. U doplňkových přímých plateb již není předmětem podpory jen obhospodařovaná půda. Stát v rámci doplňkových plateb podporuje zvláště některé komodity. U všech druhů doplňkových přímých plateb platí mezní datum odevzdání žádosti 15. května 2006.

Pro rok 2006 jsou vyhlášeny následující tituly:

- pěstování lnu na vlákno na orné půdě,
- pěstování chmele,
- chov skotu, ovcí a koz v registrovaných hospodářstvích,

- pěstování plodin způsobilých pro platbu na orné půdě.

Budu se věnovat pouze dvěma posledním titulům, o které žádá podnikatel XY:

Chov skotu, ovcí a koz (přežvýkavců)

Žádat o tuto podporu smí jen zemědělský podnikatel, který chová přežvýkavce na hospodářství registrovaném v ústřední státní evidenci podle plemenářského zákona, a který pěstuje na v evidenci vedené půdě o minimální výměře 1 ha některé z normou vyjmenovaných plodin, jež slouží jako krmivo pro chov přežvýkavců.

Mezi schválené krmné plodiny patří například trávy a jejich směsi, jetel, vojtěška, obiloviny sklizené na zeleno včetně kukuřice na zeleno nebo na siláž, luskoviny sklizené nazeleno, krmná řepa, slunečnice sklizená na zeleno, a další.

Pokud je stav přežvýkavců vyšší než 15 Velkých dobytčích jednotek (VDJ), musí intenzita chovu přežvýkavců přepočtená na výměru krmných plodin být nižší nebo rovna 1,8 VDJ na 1 hektar. Přeloženo do českého jazyka: Zemědělský podnikatel musí mít výměru krmných plodin tak velkou, aby splňoval podmínku poměru 1,8 VDJ / 1 ha krmných plodin.

Zemědělský podnikatel XY podával v roce 2005 žádost o tuto podporu. Pro všechny druhy doplňkových přímých plateb je jeden základní formulář, kde se zaškrtnou políčka druhů podpor, o které žadatel žádá. Přílohy potřebné pro tuto dotaci jsou uvedeny na konci této diplomové práce. Stav velkých dobytčích jednotek (skotu) činil u podnikatele XY k 31. červenci 2005 27,4 VDJ. Za ně mu byla dle rozhodnutí SZIFu přiznaná podpora ve výši 54981 Kč (tj. 2006 Kč / 1 VDJ). Ta mu je pro rok 2005 vyplacena společně s ostatními doplňkovými přímými platbami, o které žádal. To je rozdíl oproti prvnímu roku po vstupu do Unie, kdy byla platba za VDJ posílána zvlášť a navíc ještě hned v dubnu 2004, stejně jako doplňková platba na ornou půdu. Pro srovnání: v roce 2004 činila podpora 23672 Kč při množství 27,85 VDJ (= 850 Kč / 1 VDJ). Velký rozdíl sazby na 1 VDJ mezi lety 2004 a 2005 ovlivňuje skutečnost, že v roce 2004 mohla být do doplňkových přímých plateb na ornou půdu zahrnuta veškerá orná půda zapsaná na majitele v LPISu. V roce 2005 už jen půda, na které se nepěstují krmné plodiny. V podstatě zde dochází k přesunu peněz z titulu Orná půda na titul Chov přežvýkavců. V roce 2006 by měl obdržet dotaci zhruba ve stejné výši, neboť jak sazba tak počet VDJ zřejmě jen minimálně poroste, tj. cca 56 000 Kč.

Orná půda

Zde je předmětem podpory orná půda vedená v Evidenci využití zemědělské půdy. Minimální plochou pro obdržení dotace je 1 ha orné půdy s výjimkou orné půdy, na které je pěstován len na vlákno a krmné plodiny. Plodiny, které mohou být pěstovány na orné půdě, na kterou je možné žádat o tuto podporu, jsou: obiloviny, soja, řepka, slunečnice, hrách, boby, konopí na vlákno, len olejný a kukuřice (pokud není uvedena mezi krmnými plodinami). Platí přitom podmínka, že tyto plodiny nesmí být sklizeny před stádiem plné zralosti (kromě kukuřice). Pro žadatele o dotaci pěstující geneticky modifikované odrůdy kukuřice platí zvláštní podmínky. Nutnými přílohami jsou: seznam půdních bloků či dílů zařazených do evidence, na kterých jsou pěstované výše uvedené plodiny, včetně výměry půdních bloků či dílů a vše přesně zakreslené do mapy v měřítku do 1:10000.

Jaké jsou problémy spojené s touto dotací:

Jednak jsou silně znevýhodněni pěstitelé brambor, cukrové řepy a jiných plodin, na něž se dotace nevztahuje. V roce 2004 tato podmínka rozčlenění plodin, na které se dotace vztahuje či nevztahuje, neexistovala, přiznávala se podpora na veškerou ornou půdu. V roce 2005 to již rozčleněno bylo, avšak cena cukrovky byla v daném roce tak vysoká, že neposkytnutí podpory na ornou půdu s cukrovkou zemědělce až tolik netrápila. Špatně však dopadli pěstitelé brambor, na které doplňková platba nebyla poskytnuta žádná a navíc cena brambor klesla na historické minimum. Pro rok 2006 jsou na tom bramboráři, co se týče doplňkové přímé platby, stejně špatně, navíc se v tomto roce podstatně snížila výkupní cena cukrovky vzhledem k cukerní reformě Evropské unie. Podnikatel XY pěstoval v roce 2005 kromě obilí a krmných plodin jak cukrovku, tak brambory. Cena cukrovky byla slušná, cena brambor však zničující. Proto se na základě doporučení a vyhodnocení situace rozhodl pro rok 2006 brambory nepěstovat.

Dalším problémem je zakreslení naprosto přesných hranic jednotlivých plodin do mapy v měřítku 1 : 10 000, aby nedošlo z důvodu chybného zakreslení ke krácení dotace a sankcím za nepravdivě uvedené údaje. To je více než náročné – strefit se přesně, když odchylka jednoho milimetru může znamenat ve skutečnosti odchylku až deset metrů.

Jak tedy dopadly žádosti o podporu na ornou půdu v minulých letech a jaká jsou opatření pro rok současný? V roce 2004 získal podnikatel podporu ve výši 127406 Kč na výměru 86,26 ha, tj. 1477 Kč / ha. Tuto podporu navíc získal již v dubnu roku 2004. V roce 2005 byla výměra mnohem nižší kvůli snížení o plochu cukrovky, brambor a krmných plodin, tj. 49,32 ha, avšak při vyšší sazbě 2234,60 Kč / ha. Došlo však k sankcím kvůli kontrolnímu nesnímování, které zjistilo odchylky od nepřesných zákresů do map vzhledem ke skutečnosti. Sankce činila dvojnásobek součinu sazby a zjištěného hektarového rozdílu. Proto činila dotace na ornou půdu jen 98038 Kč.

Pro rok 2006 se proto jeví jako nejdůležitější věc to, co již bylo popsáno v předchozí kapitole – přímých plateb SAPS – jednak upravit v centrální evidenci hranice pozemků, raději tak jak je změřily letecké snímky, a za druhé se více snažit o přesnost při zakreslování do map v tomto i dalších letech. Podle posledních informací se vláda chystá v roce 2006 navýšit dotace na TOP UP na maximální možnou úroveň z hlediska limitů EU, čímž by se měla sazba na ornou půdu opět mírně zvýšit. Předpoklad dotace na ornou půdu pro podnikatele XY tedy činí při mírně zvýšené výměře půdy (přibral k obhospodařování 3,5 ha a nehodlá v roce 2006 pěstovat brambory, na které se dotace nevztahuje) cca 131 100 Kč (= 57 ha x 2300 Kč).

Žádost o poskytnutí dotace na přímé platby, tj. v případě podnikatele XY přímé platby z Evropské unie SAPS, doplňkové přímé platby TOP-UP na ornou půdu a na chov přežvýkavců, se podává společně na jednom formuláři, který je nutné si vyzvednout již předtištěný a s mapami na příslušné agentuře Ministerstva zemědělství. Doplní se v něm chybějící údaje, do mapy se vyznačí přesné hranice jednotlivých pěstovaných plodin pro daný rok a přiloží se ostatní povinné přílohy. Toto vše je nutné odevzdat (jedna strana žádosti úředně ověřená) pro rok 2006 do 15. května na agenturu. Zde uvádím žádost podnikatele XY (identifikační údaje jsou z důvodu ochrany osobních dat firmy smyšlené):

Obrázek 1: Žádost o poskytnutí dotace – strana 1.

<div style="display: flex; justify-content: space-around; border-bottom: 1px solid black;"> Registrační číslo žádosti </div> <div style="display: flex; align-items: center; justify-content: center; margin-top: 10px;"> <div style="text-align: center;"> <p>SZIF Státní zemědělský intervenční fond</p> </div> <div style="text-align: center; margin-left: 20px;"> <p>Žádost o poskytnutí dotace v rámci SAPS¹⁾, LFA²⁾ a Top-Up³⁾</p> </div> <div style="text-align: right; margin-left: 20px;"> <p>Ve Smečkách 33 110 00 Praha 1 infolinka: 222 871 871 www.szif.cz</p> </div> </div>	<p>Strana 1</p>																								
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%; padding: 5px;">Razítko místa příjmu žádosti*:</td> <td style="width: 50%; padding: 5px;">Registrační číslo žadatele:</td> </tr> <tr> <td style="width: 50%; padding: 5px;">Datum příjmu žádosti*:</td> <td style="width: 50%; padding: 5px;">Podpis osoby*:</td> </tr> <tr> <td style="width: 50%; padding: 5px;">Příjmení osoby*:</td> <td style="width: 50%; padding: 5px;"></td> </tr> </table>		Razítko místa příjmu žádosti*:	Registrační číslo žadatele:	Datum příjmu žádosti*:	Podpis osoby*:	Příjmení osoby*:																			
Razítko místa příjmu žádosti*:	Registrační číslo žadatele:																								
Datum příjmu žádosti*:	Podpis osoby*:																								
Příjmení osoby*:																									
<p>1. Údaje o žadateli</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 60%; padding: 5px;">1. Obchodní firma vč. právní formy:</td> <td style="width: 20%; padding: 5px;">2. Identifikační číslo</td> <td style="width: 10%; padding: 5px;">3. FO</td> <td style="width: 10%; padding: 5px;">PO**</td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;">—</td> <td style="padding: 5px;">4 7 2 5 4 1 1 5</td> <td style="padding: 5px;">☒</td> <td style="padding: 5px;">☐</td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;">4. Příjmení žadatele: XY</td> <td style="padding: 5px;">5. Jméno žadatele: JAROSLAV</td> <td colspan="2" style="padding: 5px;">6. Rodné číslo: 5 2 0 5 1 9 / 2 3 4</td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;">7. Adresa sídla/trv. pobytu fyzické osoby - Ulice: ČELAKOVSKÉHO</td> <td style="padding: 5px;">8. Číslo popisné: 4</td> <td style="padding: 5px;">9. Číslo orientační: —</td> <td style="padding: 5px;">10. Obec: TEREZÍN</td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;">11. Část obce, městská část: TEREZÍN</td> <td colspan="2" style="padding: 5px;">12. Kraj (dle NUTS-3): VSTECKÝ</td> <td style="padding: 5px;">13. PSČ: 4 1 1 5 5</td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;">14. Telefon: 416 782 324</td> <td style="padding: 5px;">15. Fax: —</td> <td colspan="2" style="padding: 5px;">16. E-mail: —</td> </tr> </table>		1. Obchodní firma vč. právní formy:	2. Identifikační číslo	3. FO	PO**	—	4 7 2 5 4 1 1 5	☒	☐	4. Příjmení žadatele: XY	5. Jméno žadatele: JAROSLAV	6. Rodné číslo: 5 2 0 5 1 9 / 2 3 4		7. Adresa sídla/trv. pobytu fyzické osoby - Ulice: ČELAKOVSKÉHO	8. Číslo popisné: 4	9. Číslo orientační: —	10. Obec: TEREZÍN	11. Část obce, městská část: TEREZÍN	12. Kraj (dle NUTS-3): VSTECKÝ		13. PSČ: 4 1 1 5 5	14. Telefon: 416 782 324	15. Fax: —	16. E-mail: —	
1. Obchodní firma vč. právní formy:	2. Identifikační číslo	3. FO	PO**																						
—	4 7 2 5 4 1 1 5	☒	☐																						
4. Příjmení žadatele: XY	5. Jméno žadatele: JAROSLAV	6. Rodné číslo: 5 2 0 5 1 9 / 2 3 4																							
7. Adresa sídla/trv. pobytu fyzické osoby - Ulice: ČELAKOVSKÉHO	8. Číslo popisné: 4	9. Číslo orientační: —	10. Obec: TEREZÍN																						
11. Část obce, městská část: TEREZÍN	12. Kraj (dle NUTS-3): VSTECKÝ		13. PSČ: 4 1 1 5 5																						
14. Telefon: 416 782 324	15. Fax: —	16. E-mail: —																							
<p>2. Adresa pro doručování (je-li odlišná od adresy sídla nebo trv. pobytu fyzické osoby)</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 60%; padding: 5px;">17. Adresa - Ulice: —</td> <td style="width: 10%; padding: 5px;">18. Číslo popisné: —</td> <td style="width: 10%; padding: 5px;">19. Číslo orientační: —</td> <td style="width: 20%; padding: 5px;">20. Obec: —</td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;">21. Část obce, městská část: —</td> <td colspan="2" style="padding: 5px;">22. Kraj (dle NUTS-3): —</td> <td style="padding: 5px;">23. PSČ: —</td> </tr> </table>		17. Adresa - Ulice: —	18. Číslo popisné: —	19. Číslo orientační: —	20. Obec: —	21. Část obce, městská část: —	22. Kraj (dle NUTS-3): —		23. PSČ: —																
17. Adresa - Ulice: —	18. Číslo popisné: —	19. Číslo orientační: —	20. Obec: —																						
21. Část obce, městská část: —	22. Kraj (dle NUTS-3): —		23. PSČ: —																						
<p>3. Bankovní spojení žadatele</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 80%; padding: 5px;">24. Název banky: KOMERČNÍ BANKA</td> <td style="width: 20%; padding: 5px;">26. Kód banky: 0100</td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;">A) číslo účtu a kód banky (tj. pole 25 a 26) vyplní žadatel v případě, že vlastní bankovní účet v ČR</td> <td style="padding: 5px;">25. Číslo účtu: 472839 - 481</td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;">B) IBAN a BIC (tj. pole 27 a 28) vyplní žadatel v případě, že vlastní bankovní účet v zahraničí</td> <td style="padding: 5px;">27. IBAN: —</td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;"></td> <td style="padding: 5px;">28. BIC: —</td> </tr> </table>		24. Název banky: KOMERČNÍ BANKA	26. Kód banky: 0100	A) číslo účtu a kód banky (tj. pole 25 a 26) vyplní žadatel v případě, že vlastní bankovní účet v ČR	25. Číslo účtu: 472839 - 481	B) IBAN a BIC (tj. pole 27 a 28) vyplní žadatel v případě, že vlastní bankovní účet v zahraničí	27. IBAN: —		28. BIC: —																
24. Název banky: KOMERČNÍ BANKA	26. Kód banky: 0100																								
A) číslo účtu a kód banky (tj. pole 25 a 26) vyplní žadatel v případě, že vlastní bankovní účet v ČR	25. Číslo účtu: 472839 - 481																								
B) IBAN a BIC (tj. pole 27 a 28) vyplní žadatel v případě, že vlastní bankovní účet v zahraničí	27. IBAN: —																								
	28. BIC: —																								
<p>4. Žádám o **</p> <table style="width: 100%;"> <tr> <td>☒ SAPS¹⁾ (příloha č.1)</td> <td>☒ Top-Up³⁾ pěstování plodin na orné půdě (příloha č.1)</td> </tr> <tr> <td>☐ LFA²⁾ (příloha č.2)</td> <td>☐ Top-Up³⁾ pěstování lnu na vlákno (příloha č.1)</td> </tr> <tr> <td>☒ Top-Up³⁾ chov přežvýkavců</td> <td>☐ Top-Up³⁾ pěstování chmele (příloha č.3)</td> </tr> </table> <p>* žadatel nevyplňuje ** žadatel označí křížkem ☒ ; FO - fyzická osoba, PO - právnická osoba 1) Jednotná platba na plochu 2) Méně příznivé oblasti a oblasti s environmentálními omezeními 3) Národní doplňková platba (Top-Up)</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse; margin-top: 10px;"> <tr> <td style="width: 50%; padding: 5px;">29. Místo vyhotovení žádosti: TEREZÍN</td> <td style="width: 50%; padding: 5px;">30. Datum (den, měsíc, rok): 3 5 2006</td> </tr> </table> <div style="border: 1px solid black; width: 100%; height: 50px; margin-top: 10px; text-align: center;"> 31. Razítko a podpis žadatele (u PO dle OR) </div>		☒ SAPS ¹⁾ (příloha č.1)	☒ Top-Up ³⁾ pěstování plodin na orné půdě (příloha č.1)	☐ LFA ²⁾ (příloha č.2)	☐ Top-Up ³⁾ pěstování lnu na vlákno (příloha č.1)	☒ Top-Up ³⁾ chov přežvýkavců	☐ Top-Up ³⁾ pěstování chmele (příloha č.3)	29. Místo vyhotovení žádosti: TEREZÍN	30. Datum (den, měsíc, rok): 3 5 2006																
☒ SAPS ¹⁾ (příloha č.1)	☒ Top-Up ³⁾ pěstování plodin na orné půdě (příloha č.1)																								
☐ LFA ²⁾ (příloha č.2)	☐ Top-Up ³⁾ pěstování lnu na vlákno (příloha č.1)																								
☒ Top-Up ³⁾ chov přežvýkavců	☐ Top-Up ³⁾ pěstování chmele (příloha č.3)																								
29. Místo vyhotovení žádosti: TEREZÍN	30. Datum (den, měsíc, rok): 3 5 2006																								
H020107002	číslo předtisku:																								

Obrázek 2: Žádost o poskytnutí dotace – strana 2.

<div style="display: flex; justify-content: center; gap: 10px;"> <div style="border: 1px solid black; width: 20px; height: 20px;"></div> / <div style="border: 1px solid black; width: 20px; height: 20px;"></div> / <div style="border: 1px solid black; width: 20px; height: 20px;"></div> / <div style="border: 1px solid black; width: 20px; height: 20px;"></div> </div> <p style="text-align: center; font-size: small;">Registrační číslo žádosti</p>	<p>Strana 2</p> <p style="font-size: x-small;">Ve Smečkách 33 110 00 Praha 1 infolinka: 222 871 871 www.szif.cz</p>
<p>SZIF Státní zemědělský intervenční fond</p>	<p>Žádost o poskytnutí dotace v rámci SAPS, LFA a Top-Up</p>

5. Statutární zástupci právnické osoby / pověřená osoba

32. Příjmení:	33. Jméno:	34. Rodné číslo:

6. Adresy umístění hospodářství

35. Adresa - Ulice: 	36. Číslo popisné: 42	37. Číslo orientační: 	38. Obec: NOVÉ KOPISTY
39. Část obce, městská část: NOVÉ KOPISTY	40. Kraj (dle NUTS 3): ÚSTECKÝ	41. PSČ: 412 01	42. Číslo hospodářství: CZ 42004155
43. Adresa - Ulice: 	44. Číslo popisné: 	45. Číslo orientační: 	46. Obec:
47. Část obce, městská část: 	48. Kraj (dle NUTS 3): 	49. PSČ: 	50. Číslo hospodářství: CZ
51. Adresa - Ulice: 	52. Číslo popisné: 	53. Číslo orientační: 	54. Obec:
55. Část obce, městská část: 	56. Kraj (dle NUTS 3): 	57. PSČ: 	58. Číslo hospodářství: CZ
59. Adresa - Ulice: 	60. Číslo popisné: 	61. Číslo orientační: 	62. Obec:
63. Část obce, městská část: 	64. Kraj (dle NUTS 3): 	65. PSČ: 	66. Číslo hospodářství: CZ
67. Adresa - Ulice: 	68. Číslo popisné: 	69. Číslo orientační: 	70. Obec:
71. Část obce, městská část: 	72. Kraj (dle NUTS 3): 	73. PSČ: 	74. Číslo hospodářství: CZ
77. Razítko a podpis žadatele (u PO dle OR)			
75. Místo vyhotovení žádosti: TEŘEŽÍN	76. Datum (den, měsíc, rok) 3 5 2006		

H020107002

číslo předtisku:

Obrázek 3: Žádost o poskytnutí dotace – strana 3.

/ / /

Registrační číslo žádosti

Strana 3

SZIF
Státní zemědělský intervenční fond

Žádost o poskytnutí dotace
v rámci SAPS, LFA a Top-Up

Ve Smečkách 33
110 00 Praha 1
infolinka: 222 871 871
www.szif.cz

7. Povinné přílohy ¹⁾

	Počet listů	
☒ 1) Deklarace půdy - SAPS, Top-Up	<input type="text" value="2"/>	
☒ 2) Mapa půdních bloků popř. dílů půdních bloků v měřítku 1:10 000 či podrobnějším	<input type="text" value="4"/>	
☐ 3) Platný doklad prokazující právní subjektivitu žadatele (nepředkládá FO)	<input type="text"/>	
☐ 4) Deklarace půdy - LFA	<input type="text"/>	
☐ 5) Doklad vodoprávního úřadu o výměře pozemku v OPVZ 1. stupně ²⁾	Výměra (ha)	<input type="text"/>
☐ 6) Deklarace půdy - chmel	<input type="text"/>	
☐ 7) Deklarace půdy - množitelské porosty	<input type="text"/>	
☐ 8) Deklarace půdy - konopí seté	<input type="text"/>	
☐ 9) Prohlášení, kde se zavazuje neprodleně oznámit Fondu začátek kvetení konopí	<input type="text"/>	
☐ 10) Uznávací list o uznání osiva konopí (včetně návěsek z obalů) / Inu na vlákno ³⁾	<input type="text"/>	
☐ 11) Daňový doklad o nákupu uznaného osiva (platí pro Inu na vlákno)	<input type="text"/>	
☐ 12) Smlouva žadatele o platbu na pěstování Inu/konopí na vlákno o odbytu stonku Inu/konopí uzavřená s prvním zpracovatelem schváleným Fondem podle zvláštního právního předpisu nebo závazek pěstitele konopí na vlákno, že zpracuje produkci sám ⁴⁾	<input type="text"/>	
☐ 13) Deklarace půdy - pěstování plodin k produkci sušených krmiv	<input type="text"/>	

8. Chov koní v roce 2006 ⁵⁾

Ano   Ne

- 1) žadatel označí křížkem v případě, že je příloha podávána společně s žádostí o poskytnutí dotace v rámci SAPS, LFA a Top-Up
- 2) vztahuje se k žádosti o dotaci v rámci LFA
- 3) v případě Inu na vlákno lze předložit jako doklad o uznání osiva následující dokumenty: Uznávací list o uznání osiva nebo Rozhodnutí o uznání osiva nebo Doklad o uznání osiva vydaného v jiném členském státě EU nebo ISTA certifikát (u osiv z dovozu ze třetích zemí)
- 4) pouze v případě, že pěstitel je zároveň schváleným prvním zpracovatelem dle Nařízení Rady (ES) 1673/2000 čl.2, odst.1, písm. a
- 5) žadatel křížkem označí, zda v roce 2006 nebo jeho části chová koně, vztahuje se k žádosti o dotaci v rámci LFA

80. Razítko a podpis žadatele (u PO dle OR)

78. Místo vyhotovení žádosti: 79. Datum (den, měsíc, rok) / /

H020107002

číslo předtisku:

5.2 Horizontální plán rozvoje venkova

Horizontální plán rozvoje venkova (HRDP) je zaměřen na tzv. mimoprodukční funkce zemědělství. Pod tímto názvem se skrývá takový způsob hospodaření, který není zaměřen pouze na produkci potravin. Program podporuje především hospodaření zemědělců v méně příznivých oblastech (LFA), ve zvláště chráněných územích, dále údržba krajiny pastvou hospodářských zvířat, ekologické zemědělství, zatravňování, zalesňování nebo pěstování rychle rostoucích dřevin. Mimoprodukční funkci zemědělství podporovalo Ministerstvo zemědělství i v minulých letech, objem poskytnutých finančních prostředků byl však mnohem nižší.

Čím je HRDP typický? Na jednu stranu jsou všechny tituly programu zcela dobrovolné, zemědělci se mohou svobodně rozhodnout, zda do nich vstoupí. Na druhou stranu, pokud vstoupí, zavazují se tím plnit určité podmínky (nejdůležitějšími jsou tzv. zásady správné zemědělské praxe) v určitém časovém období (převážně 5, ale i 20 let). Nesplnění podmínek znamená odejmutí finančních prostředků a sankce. Při správném plnění podmínek má však podnik jistotu, že dotaci dostane – platby za všechny tituly programu HRDP jsou platbami nárokovými.

Ministerstvo zemědělství stanovilo cíle, kterých chce pomocí programu HRDP dosáhnout. Patří mezi ně zachování zemědělství ve znevýhodněných oblastech, zlepšení příjmové situace zemědělců v méně příznivých oblastech, působení proti odlivu zemědělců ze znevýhodněných oblastí, přispění ke stabilizaci venkovské populace, udržení atraktivity krajiny, podpora hospodářského systému přátelského k životnímu prostředí, zvýšení biologické různosti.

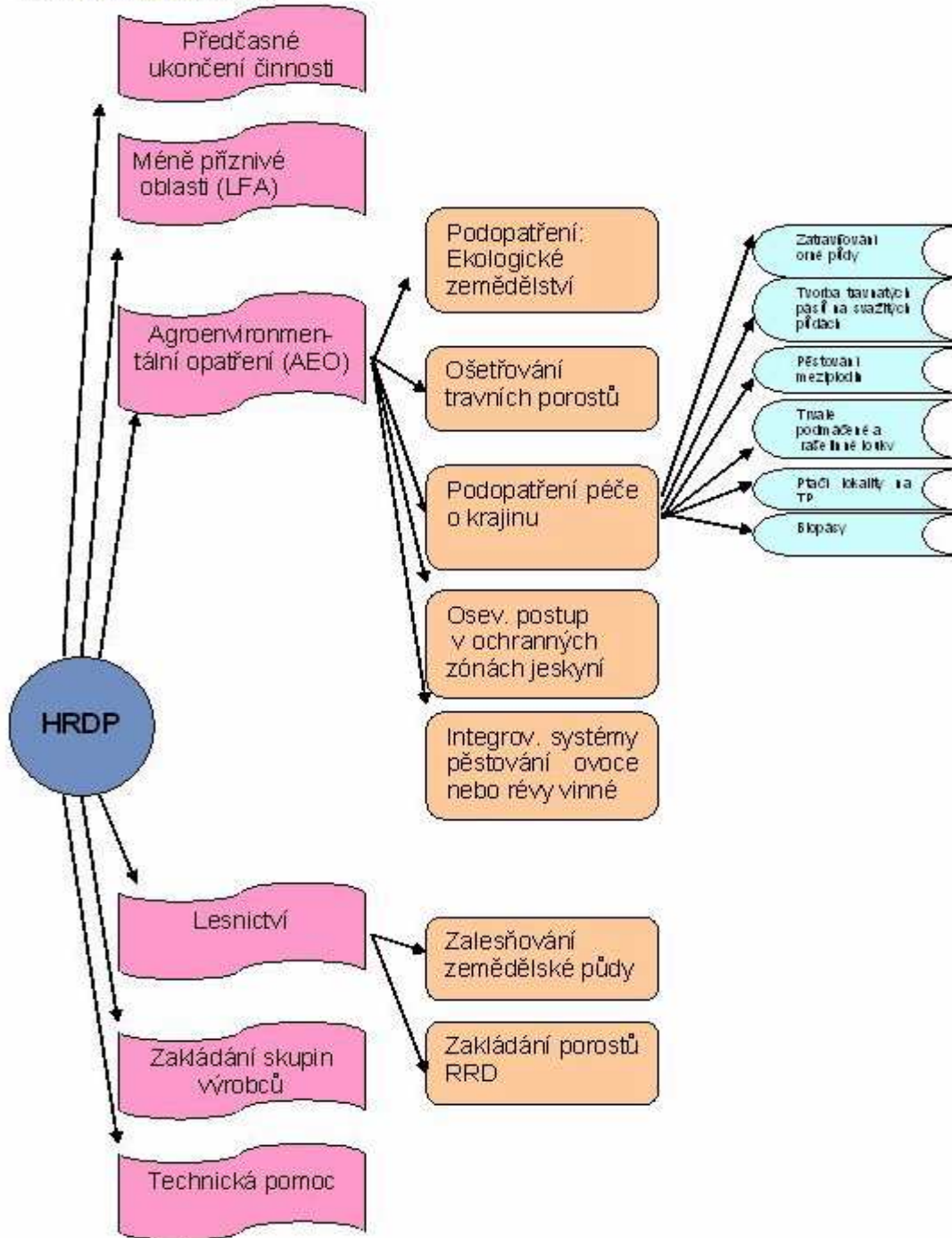
Program by měl přispět k ekologické stabilitě krajiny. Některé tituly jsou určeny zvláště pro tento cíl, např. zamezení eroze půdy, zamezení zrychlenému odtoku vody z krajiny. Zde bychom si mohli vzít příklad z Velké Británie. Velké půdní bloky, které nejsou v nížině, se rozdělují ovocnými remízky, a to ve vzdálenosti podle rozpětí stroju daného zemědělce, aby stroj mohl mezi remízkovými řadami přesně x krát projet. Lidově řečeno, zabije se tím více much jednou ranou –lepší se vzhled krajiny, řady remízků zamezují odtoku vody z krajiny, přitom zemědělci nevznikají žádné těžkosti navíc.

Dovolím si však jednu úvahu: Snahou EU i ČR je zatravnit oblasti LFA, učinit z nich louky a pastviny, na kterých by se pásli skot a ovce. Zapomnělo se však domyslet, že zvýšením počtu ovcí a masného typu krav na pastvinách stoupne i nabídka skotu a skopového určeného k porážce – na maso. Přitom poptávka po hovězím a skopovém je již několik let stabilní a nezvyšuje se. Nadprodukce hovězího masa vyvolá na trhu snížení ceny, takže největší škodu budou mít zemědělci.

Jedním z cílů je také snížení procenta zornění, a tím i intenzity hospodaření v méně příznivých oblastech. Pokud se na tento cíl podíváme z hlediska produkce, snížení intenzity hospodaření vyvolá snížení nadprodukce zemědělských komodit a politiku EU pak lze vyjádřit tímto myšlenkovým pochodem: „My vám dáme peníze, když toho budete dělat méně!“ – čímž se zmenší problém celkové nadprodukce zemědělských komodit v Evropě.

Schéma č. 2: Struktury opatření, podopatření a titulů HRDP
 Pramen: www.lfa.cz, upraveno

HRDP by měl přinést nezanedbatelné množství finančních prostředků venkovským oblastem a tím zlepšit ekonomickou situaci zemědělských podniků, které hospodaří v horších podmínkách co do bonity půdy i náročnosti terénu. A snad i lepší vzhled krajiny, hlavně míst, která jsou v současné době neudržovaná a zarostlá náletovými rostlinami.

5.2.1 Předčasné ukončení zemědělské činnosti

Toto opatření se vymyká všem ostatním titulům programu HRDP. Vytváří prostor pro nástup mladých zemědělců schopných zlepšit ekonomickou životaschopnost zemědělských podniků. Zároveň umožňuje starším zemědělcům po dosažení věku 55 let ukončit aktivní zemědělskou činnost a poskytovanými podporami jim zabezpečuje důstojné životní podmínky. Opatření má však mnoho podmínek jak pro postupitele (osobu předávající zemědělský podnik), tak pro nabyvatele (osobu přebírající podnik), které je nutno splnit a dodržet a je tak opatřením administrativně velice náročným.

Podnikatel XY zvažoval, zda vstoupit do tohoto programu, neboť právě v letošním roce 2006 začíná splňovat podmínku 55 let. Nakonec však tento nápad prozatím odložil, jednak protože syn, který by podnik převzal, zatím ještě studuje, a také ho odradilo to obrovské množství podmínek, které je potřeba splnit. Protože čím více podmínek, tím větší možnost nesplnění některé z nich (nejen úmyslně, ale i opomenutím), což by znamenalo částečné krácení či povinnost vrácení celé dotace. Navíc ti, kteří se rozhodli tento program využít, musí zaplatit obrovské daně, neboť veškeré darované pozemky, budovy či stroje musí nabyvatel zdanit.

5.2.2 Méně příznivé oblasti

Do méně příznivých oblastí a oblastí s environmentálními omezeními spadá bezmála 60 % veškeré půdy ČR. Podrobný soupis katastrálních území, která spadají do těchto oblastí, lze najít na internetové stránce www.lfa.cz. Tato dotace je rovněž nároková – při plnění podmínek má zemědělec jistotu obdržení. Dotace by měla pomoci zemědělcům hospodařících v oblastech s méně příznivými podmínkami, zajistit jim odpovídající úroveň příjmů.

Zemědělský podnikatel XY nemá možnost tuto dotaci nijak využít, protože jeho pozemky nespádají do kategorie LFA.

5.2.3 Agro-environmentální opatření

Tento titul má za úkol podpořit způsoby využití zemědělské půdy, které jsou v souladu s ochranou a zlepšením životního prostředí krajiny. Podporuje zachování přírodních zdrojů, biologickou rozmanitost a údržbu krajiny. V předchozím opatření mohl zemědělec dostat podporu jen proto, že se nacházel v dané oblasti a splnil určité podmínky. Zde se musí zavázat také něco vykonat. Jednotlivá opatření by měla řešit zpomalení odtoku vody z krajiny, řešení problémů eroze půdy, podporu ekologické stability krajiny, zachování a zvýšení biologické různorodosti na zemědělsky využívané půdě.

Agroenvironmentální opatření se člení na podopatření:

- a) ekologické zemědělství,
- b) ošetřování travních porostů,
- c) péče o krajinu:
  - i. zatravňování orné půdy,
  - ii. tvorba travnatých pásů na svažitéch půdách,
  - iii. pěstování meziplodin,
  - iv. trvale podmáčené louky a rašelinné louky,
  - v. ptačí lokality na travních porostech,
  - vi. biopásy,
- d) osevňovací postup v ochranných zónách jeskyní,
- e) integrované systémy pěstování ovoce nebo révy vinné.

Podopatření ekologické zemědělství

Ekologické zemědělství je systém zemědělské produkce šetrný ke všem složkám životního prostředí. Pravidla pro chov hospodářských zvířat a pěstování rostlin jsou dodržována podle zákona č. 242/2000 Sb., vyhlášky Ministerstva zemědělství č. 53/2001 Sb. a Nařízení Rady ES č. 2092/1991. Zajišťuje certifikované biopotraviny. Finanční podpora je kompenzací ztrát vzniklých hospodařením v ekologickém zemědělství, které musí vyloučit použití pesticidů, minerálních hnojiv, stimulantů růstu atd. Podrobné podmínky, které musí ekologický zemědělec jsou uvedena v příslušném nařízení.

Podopatření ošetřování travních porostů

Tento titul slibuje zemědělcům, že pokud budou na veškerých svých plochách travních porostů (pozemků zařazených v LPISu jako trvalý travní porost) dodržovat určité podmínky, dostanou kompenzační podporu. Travní porosty se stanou loukami nebo pastvinami.

Podopatření Péče o krajinu

Toto podopatření má několik odlišných podtitulů, které jsou přesně cíleny, a mohou být uplatňovány jen na část zemědělcem obhospodařovaných ploch.

Titul 1: zatravňování orné půdy

Toto opatření má především zpomalit odtok vody z krajiny, který může vyvolávat sezónní nedostatek vody nebo naopak krátkodobé zvětšené průtoky v tocích (lokální záplavy). Zvyšování podílu travních porostů v krajině chudé na trvalé kultury přispěje ke zvyšování biologické různorodosti a ekologické stability krajiny.

Titul 2: tvorba travnatých pásů na svažitých půdách

Také toto opatření má zpomalit povrchový odtok na svazích orné půdy, napomoci k protierozní ochraně a k tvorbě nových stanovišť pro rozvoj biologické různorodosti. Rozdělením svahů na kratší úseky se zvýší podíl vody, která se vsákne do půdy a tím bude posílena i retenční schopnost krajiny.

Titul 3: pěstování meziplodin

Cílem pěstování meziplodin je zpomalení povrchového odtoku vod na půdě. Zemědělec obdrží platbu 4 580 Kč / ha , pokud vyseje v určeném termínu meziplodinu na pozemky orné půdy. Tu na jaře zapraví do půdy a následně pak vyseje hlavní plodinu. Celkový rozsah pěstovaných meziplodin musí být od 3 % do 6 % z celkové plochy orné půdy podniku zahrnuté v LPISu.

Titul 4: trvale podmáčené louky a rašelinné louky

Tento titul se týká ploch na travních porostech, které jsou trvale podmáčené nebo rašelinné, a jsou nahlášené v LPISu jako rašelinné či podmáčené. Tato místa se obtížně

obhospodařují běžnou mechanizací, a proto patří mezi nejvíce ohrožená místa, která se nikomu nechtějí obhospodařovat – zemědělci nepřinášejí žádný užitek. Jsou však důležitá pro zachování biologické různorodosti – vlhké louky bývají zpravidla druhově bohaté na vzácné a ohrožené rostliny, též na hmyz, obojživelníky a ptáky. Škodí jim používání hnojiv, ale i neobhospodařování. Proto je snahou Ministerstva zemědělství udržovat tato místa v dobrém stavu a proto nabízí zemědělcům nabízení kompenzaci za udržování.

Titul 5: Ptačí lokality na travních porostech

Tento titul je určen pouze pro území travních porostů, která jsou hnízdními lokalitami ptáků Chřástala polního a bahňáků. Cílem je zvýšení populace těchto ptačích druhů vytvořením pro ně vhodných hnízdních podmínek. Přesné vymezení lokalit je stanovené Ministerstvem životního prostředí, zemědělec tento titul může tedy využít, jediné v případě, že Ministerstvo jeho pozemek zařadilo mezi dotyčné vybrané pozemky.

Titul 6: Biopásky

Negativním důsledkem zintenzivnění hospodaření v krajině je pokles početnosti populací mnoha živočišných druhů. Bylo zjištěno, že hlavní příčinou je nedostatek potravních zdrojů v období od sklizně plodin do jarních měsíců. Proto je cílem tohoto titulu zvýšení potravní nabídky, a tím podpora rozvoje především ptačích společenstev v krajině. Proto je potřeba vytvořit pásy o šíři 6 – 12 m na okraji ploch orné půdy nebo i uvnitř polí, zorat je na jaře, osít uznaným osivem v přesném poměru a pak ponechat bez jakéhokoliv obhospodařování do března následujícího roku. Další rok zopakovat postup buď na stejném nebo jiném pozemku podle osevního postupu farmy.

Zonální podopatření

O tomto opatření se zmíním je okrajově, neboť se týká pouze území Moravského krasu. Pokud zemědělec vstoupí do tohoto podopatření, nesmí pěstovat některé plodiny na svých pozemcích (např. kukuřice), a svůj osevní plán musí každoročně předložit agentuře.

Podopatření integrované systémy pěstování ovoce nebo révy vinné

Toto podopatření se týká pouze těch subjektů, kteří mají ovocné sady nebo vinice, a kteří jsou ochotni do něj zahrnout veškeré své ovocné sady či vinice. Podmínek, které je

potřeba splnit, resp. plnit po celé pětileté období, je tolik, že sazba dotace činící 3940 Kč / ha ovocného sadu, resp. 4655 Kč / ha vinice mi přijde jako naprosto nedostačující, až směšná oproti nákladům spojeným s plněním všech podmínek.

5.2.4 Ostatní opatření v rámci HRDP

Lesnictví - podopatření zalesňování zemědělské půdy

Tímto opatřením se stát snaží přimět zemědělce k trvalému snížení výměry zemědělsky obdělávaných půd, které jsou nevhodné pro intenzivní zemědělské využití. Procento zalesnění dosahuje v ČR cca 33,3 %, což je v poměru k EU průměr až slabý nadprůměr, přesto má vláda zájem na dalším zalesňování vzhledem k terénu povrchu ČR. Pokud se zemědělec zaváže zalesnit část svého území, zavazuje se k tomu na 20 let. Zalesnit může ornou půdu nebo trvalý travní porost (obě musí být vedeno v LPISu, aby bylo možné získat dotaci). Musí ale nejprve nechat zpracovat projekt (zpracování projektu je pouze v pravomoci oprávněné osoby).

Lesnictví - podopatření založení porostů rychle rostoucích dřevin určených pro energetické využití

V praxi je toto podopatření využitelné pouze v okamžiku, kdy si podnik sjedná a na dvacet let uzavře smlouvu s odběratelem. Například pokud se obec rozhodne pro alternativní vytápění obecních objektů a sepíše smlouvu se zemědělcem o pravidelném odběru.

Zakládání skupin výrobců

Stát se snaží v rámci svých možností částečně zajistit lepší odbyt výrobků zemědělců, když si často stěžují na jejich těžké odbytové podmínky. Proto podporuje vznik odbytových družstev a skupin výrobců. Jistě je pravda, alespoň teoreticky, že větší dodavatel má větší možnosti při vyjednávání s obchodními řetězci a dalšími odběrateli. Na druhou stranu však zemědělská veřejnost nemá zatím příliš velkou důvěru v odbytové organizace, neboť ani jim se v ČR příliš nedaří cenu zvednout alespoň na výrobní cenu komodit. Navíc členství v odbytové organizaci nebyvalo zadarmo, vstupní poplatek za členství činil např. 50 000 Kč, což se vzhledem k nejistotě v ceně, která je u odbytových organizací jen nepatrně vyšší, nevyplatilo. Nicméně stát chce podpořit odbyt zemědělců alespoň touto

možností. Když by totiž vznikla nová organizace, je možné že vstupní poplatky by mohly vzhledem k pobírajícím dotacím odpadnout.

Shrňme si tedy využitelnost podpor Horizontálního plánu rozvoje venkova (HRDP) pro zemědělského podnikatele XY:

Jak už bylo řečeno, o předčasném ukončení zemědělské činnosti uvažoval, nicméně prozatím tento nápad odložil a čeká, až příslušný orgán učiní výjimku pro zdanění daru v tomto případě, protože jinak je celý program velice nevýhodný. I kdyby však převod uskutečnil, neznamenalo by to, že by on sám s prací na svém statku přestal. Nadále by pomáhal synovi, jen by veškerá agenda zněla synovo jméno. Tuto možnost podmínky dovolují – kontrolory zajímá pouze, jestli postupitel již nemá žádné příjmy ze zemědělství a že též již nic zemědělského vybavení (pozemky, stavby, stroje) nevlastní (až na povolené výjimky).

Vzhledem k tomu, že podnikatel nemá své pozemky v méně příznivých oblastech (LFA), druhé opatření HRDP se ho netýká. Některé z agroenvironmentálních podopatření (např. pěstování meziplodin) by využít mohl. Je však vhodné si položit otázku, zda se mu to finančně, ale i časově vyplatí. Požadovaná výměra meziplodin má činit od tří do šesti procent celkové orné půdy v LPISu. Jestliže tedy podnikatel bude v roce 2006 obhospodařovat 87 ha orné půdy, musel by meziplodiny pěstovat v rozmezí 2,6 – 5,2 ha. Dejme tomu 5 ha. Podpora by pak činila $5 \times 4580 = 22\,900$ Kč. To není tak malá částka, aby se o ní nedalo uvažovat. Problémem jsou však některé body Zásad správné zemědělské praxe, o kterých jsem se rozepsal v opatření LFA. Nejvíce záleží, nakolik by bylo pro poskytnutí dotace průchodné otevřené hnojiště.

5.3 Operační program

Operační program funguje na úplně jiném principu než předešlé programy přímých plateb a HRDP. Na financování přímých plateb se podílí 100 % EU, u doplňkových plateb 100 % státní rozpočet a u HRDP kofinancuje 80 % prostředků EU a 20 % stát. Operační program (OP) kofinancuje podle aktivity Evropská unie u neziskových organizací sice až 100 %, u podnikatelských subjektů však nejvýše do 65 %. Zbytek si hradí subjekt sám ze svých prostředků.

Navíc na rozdíl od předchozích programů je dotace z OP platbou nenárokovou. To znamená, že ačkoliv splním všechny nutné podmínky pro vstup do OP a předložím projekt, nikdy nemám jistotu, že zrovna můj projekt bude vybrán a na něj poskytnuta dotace. OP totiž navazuje na předvstupní program SAPARD, který probíhal v ČR několik let před vstupem do Evropské unie a v rok vstupu do EU byl ukončen. V rámci operačního programu je vždy nutné předložit projekt na určitou investici, který bude podle určitých kritérií bodově ohodnocen a v konečné fázi vybrány projekty s největším počtem bodů – aneb dokud se nevyčerpá finanční částka poskytnutá Evropskou unií, budou dotace přidělovány podle součtu přidělených bodů.

Operační program je směřován především na podporu zemědělské prvovýroby a zpracování zemědělských produktů, podporu lesního a vodního hospodářství a zajištění trvale udržitelného rozvoje venkova, a to převážně do oblasti investiční činnosti podniků.

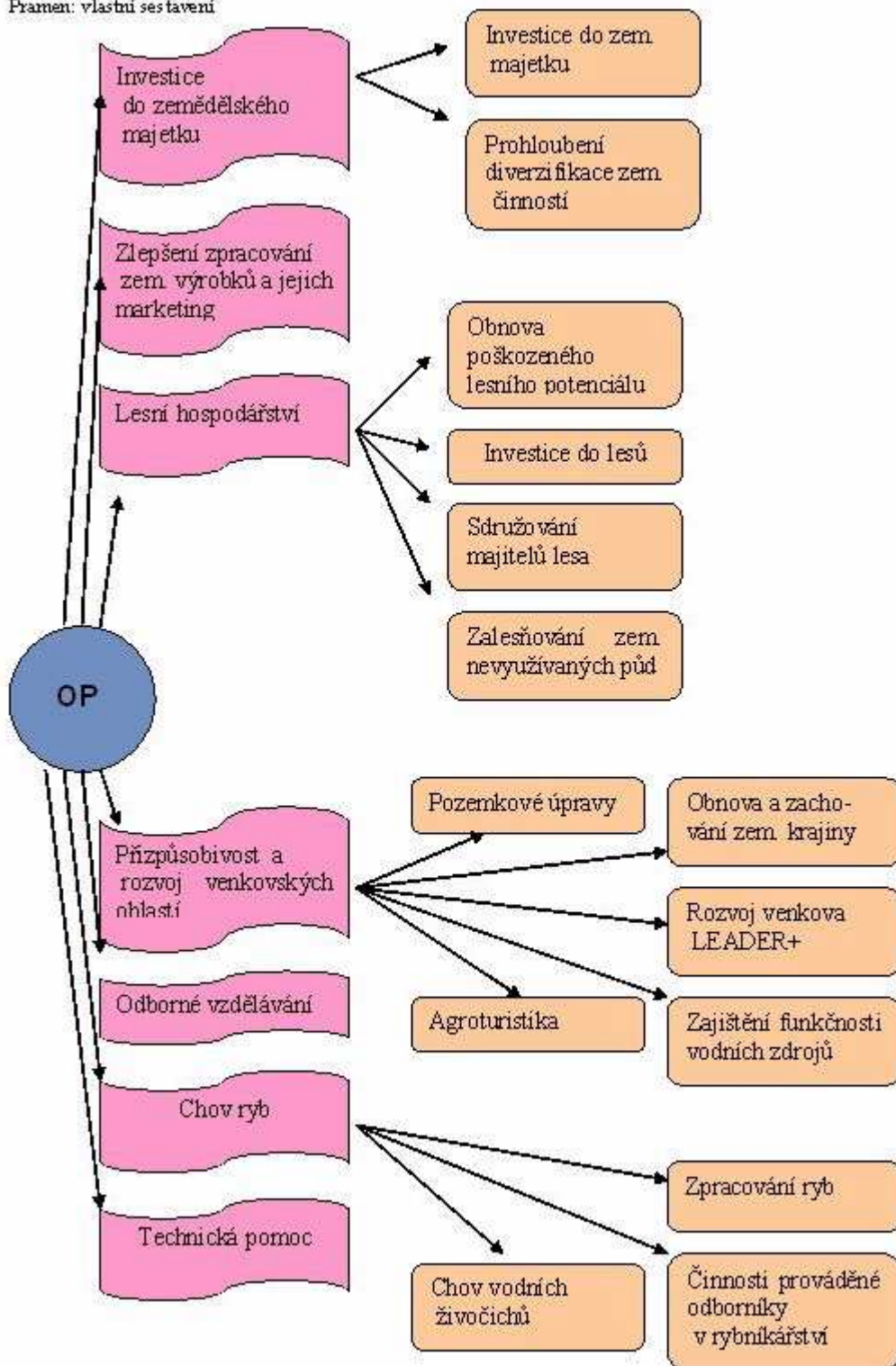
Podmínka pro vstup do programu je nespočetně, což vstup do programu velmi znesnadňuje. Uvádím zde pro příklad jen tři z mnoha problémových:

- 1) Žadatel, který chce získat podporu z Operačního programu, musí vést účetnictví. To je bič na malé zemědělské podnikatele, jejichž roční obrat nepřesahuje 6 mil. Kč. Ze zákona o účetnictví nemají povinnost vést účetnictví, stačí jim vést daňovou evidenci, popřípadě jen evidenci příjmů, na které uplatňují výdaje paušální částkou, tj. určitým procentem z příjmů (Pro rok 2006 činí povolené procento výdajů u*

zemědělské činnosti 80 % vzhledem k příjmům). Zemědělství je samo o sobě činnost časově velice náročná a povinnost vést účetnictví v případě vstupu do Operačního programu malému zemědělcovi zbytečně komplikuje život, případně zvyšuje celkové náklady vzhledem k nákladům na externí firmu nebo pracovníka zajišťujícího vedení účetnictví.

- 2) „Žadatel je povinen zabezpečit financování projektu nejprve z vlastních zdrojů, podpora mu bude vyplacena až zpětně.“ To je pro malého zemědělského podnikatele značně složitá podmínka. Pokud nemá našetřeno potřebné množství peněz (minimální uznatelná částka výdajů na projekt činí 300 000 Kč), je nucen si vzít jediné úvěr, čímž mu značně stoupají náklady. Navíc nemůže použít zvýhodněné úvěry pro zemědělce např. od fondu PGRLF (o něm je zmínka v další části této práce), protože tuto možnost ruší podmínka, že na stejný účel nesmí být použity dotace z více zdrojů. A zvýhodněný úvěr mezi zdroje také patří. Jedinou možností je domluvit se s poskytovatelem úvěru, že úvěr začne být splácen až po přijetí dotace. Těžko však říct, zda poskytovatel úvěr vůbec poskytne, když podpora Operačního programu je nenároková. Není tedy jisté, zda žadatel podporu vůbec obdrží.
- 3) Tím jsem se dostal k dalšímu ustanovení - nenárokové platbě: I tento bod odrazuje mnoho malých zemědělských podnikatelů od vstupu do Operačního programu. Vyřídit obrovské množství administrativy s tím spojené, jednoduše řečeno „jít do toho“ v nejistotě, jestli celý projekt nebude muset zafinancovat pouze z vlastních zdrojů, to je velká překážka pro vstup do programu. Obecně lze možná říci, že projekt by měl realizovat jen ten zemědělec, který by se ho odvážil realizovat i bez dotační pomoci.

Schéma č. 3: Struktura opatření a podopatření OP
 Pramen: vlastní sestavení

5.3.1 Investice do zemědělského majetku

Tyto investice jsou zaměřeny především na zvýšení produktivity práce, konkurenceschopnosti a kvality produktů. Dále se touto formou financují opatření směřující ke snižování a odstraňování negativních vlivů zemědělské produkce na životní prostředí, ochranu vod před znečištěním ze zemědělských zdrojů, rekonstrukci, modernizaci a výstavbu nových zemědělských staveb tak, aby odpovídaly standardům EU na chov hospodářských zvířat. V rámci tohoto opatření jsou také teoreticky podporováni mladí začínající zemědělci.

Podopatření: Investice do zem. majetku a podpora začínajícím mladým zemědělcům

O toto podopatření byl v obou letech poskytování podpory nejvyšší zájem (z opatření Operačního programu). Dotace lze získat na tyto činnosti:

- 1) stavby a rekonstrukce stávajících objektů, které jsou nezbytné z hlediska welfare zvířat. Jako příklad může posloužit přestavba kravína z pevného na volné ustájení. Dotace se vypočítá jako stanovené procento z pořizovací ceny investice, přičemž do pořizovací ceny patří: podlahy včetně lože a plochy krmišť, rošty, stájová kanalizace, vrata, dveře, okna, elektroinstalace, osvětlení, pevné výběhy navazující na stáj, vybudování pastevních areálů. Naopak mezi neuznatelné náklady patří: průzkumné práce, zemní práce, odvoz zeminy a sutě, poplatky za skládku, násypy, veškeré stavební a technologické náklady na výstavbu sociálního a technického zázemí, dále tam nepatří náklady na chlazení, na vybudování komunikací a sadové úpravy.
- 2) technologie ustájení, napájení, krmení, větrání, odklid kejdy a mrvy, úprava dojení, čekárny před dojením, pořízení fixačních boxů a klecí, kafilerních boxů.
- 3) zařízení pro nosnice.
- 4) zlepšení míst pro skladování kejdy a chlévské mrvy - výstavba a rekonstrukce jímk
a pevných hnojišť. Dotace bude poskytnuta na kontrolní systémy výdejních míst, na technologii čerpání, míchání a vypouštění, na separaci nebo předčištění kejdy, na výstavbu sběrných a přečerpávacích jímek. Důležité je, aby tyto technologie byly šetrné k životnímu prostředí.

- 5) zemědělské stroje – očekává se, že o tento titul bude největší zájem. S dotací od EU lze nakoupit traktory nad 40 KW, secí stroje, postřikovače, sklízecí mlátičky, krmné samonakládací vozy, sklízecí cukrovky, techniku pro údržbu luk a pastvin, stroje pro sklizeň pícnin, stroje pro sklizeň zeleniny a chmele, odplevelovače, stroje k aplikaci kejdy (povrchové i podpovrchové), rozmetadla, stroje podporující minimální zpracování půdy. Podpora se nevztahuje na nakladače, pluhy, sklízecí brambor.
- 6) rekonstrukce skladů pro ovoce a zeleninu (konkrétně listová zelenina, košťaloviny, cibule, česnek, kořenová zelenina, ne však tropické ovoce, brambory, hroznové víno, a taktéž ne výstavba nových skladů). Na tento poslední titul se však budou těžko přijímat projekty, neboť rekonstrukce skladů je finančně náročná, což projekt v bodovacím systému znevýhodňuje.

U všech případů 1) – 6) jsou z podpory vyloučeny tyto náklady: nákup použitých strojů a zařízení, koupě nebo nájem pozemků a stávajících budov (kromě mladých zemědělců, kteří mohou dostat podporu na nákup budov), provozní výdaje, pojištění, půjčovní, nájem, bankovní poplatky, správní poplatky, daně, cla. Důležité je znát omezení, že výdaje vzniklé před datem podepsání smlouvy jsou taktéž z podpory vyloučeny.

Chtěl bych zde uvést i několik poznámek z diskuse, která se konala v rámci školení, kterého jsem se zúčastnil:

- *Lze pořídit stroj ze zahraničí? Ano, ale je třeba učinit alespoň zjednodušené výběrové řízení a zdokumentovat, proč zvítězila zahraniční firma. Nemusí hrát roli vždy jen nejnížší cena, důležitá je nejefektivnější varianta – např. může mít značnou roli i servis (zemědělec hospodařící u hranic s Německem může mít kvalitnější servis od zahraniční firmy, která se nachází blíže než česká společnost). U rekonstrukce a výstavby zem. objektů by se výběrové řízení mělo konat raději vždy.*
- *Co kdybych si v rámci značné úspory nákladů vybudoval / zrekonstruoval objekt sám? Je to složitější, ale, na rozdíl od prvního roku vstupu do programu, možné to je. Náklady na nakoupený materiál se evidují pomocí dokladů – paragonů, faktur. Je možné si uplatnit i svoji práci, a to skrze katalog stavebních prací ÚRS Praha, podmínkou je ale vedení pracovního deníku, který musí obsahovat: datum, popis činnosti, doba činnosti, počet jednotek (pracovníků bez nároku na odměnu).*

- *Lze si koupit stroj na leasing a žádat o dotaci? Ne. Důležitou podmínkou je, aby stroj byl zakoupen (rekonstrukce objektu uskutečněna) v období po schválení projektu, avšak nejprve vše z vlastních zdrojů. A po úplném dokončení a zaplacení dostane podnik podměrnou část zpět v dotaci. A vzhledem k tomu, že leasing je dlouhodobá forma splácení, není možné ho využít.*
- *Lze koupit ne úplně nový stroj? Nelze. Evropská unie podporuje pouze nové technologie. Právě proto zemědělcům nabízí kofinancování 50 % z operačního programu, aby si mohli pořídít nové moderní technologie.*

Praktické informace k podávání projektu:

Projekt by neměl být pouze podkladem pro dotaci, ale měl by reálně ukázat (hlavně tomu zemědělcí), jestli má vůbec cenu se do investice pouštět. Tzn. zvážit ještě před podáním žádosti, nakolik je podnik do budoucna životaschopný, nakolik ho ovlivní investice – nakolik se např. zadluží a co z toho zadlužení vyplyne atd. Dalo by se to shrnout takto: Podnik musí být rozhodnut realizovat projekt, i kdyby dotaci nedostal, Tzn. pokud ví, že ho opravdu potřebuje a že to finančně ustojí. Pokud se o realizaci (např. nákup stroje) snaží jen kvůli dotaci, je jeho rozhodnutí neefektivní a poškozuje podnik, v horším případě vede ke krachu podniku.

Do projektu je potřeba uvést důvody, proč právě tento by měl být vybrán. Např. zdůraznit, že projekt řeší určitý problém a peníze z EU tento problém vyřeší. A zdůraznit také, že cíl projektu (např. traktor) je šetrný k životnímu prostředí proto, že má širší záběr pneumatik, proto nezadusí tolik půdy. Dále je třeba hodně zdůrazňovat, že po realizaci projektu se nezvýší objem produkce (u rekonstrukce stájí), ale projekt přispěje k zlepšení welfare zvířat. Evropská unie má v současné době problémy s nadprodukcí a úředníkům EU se jistě budou více líbit projekty řešící životní prostředí než projekty zaměřené na intenzifikaci produkce.

Raději bych ještě zmínil jednu okolnost, která se může stát noční můrou pro firmy vstupující do Operačního programu: Jedná se o problém úvěru, spolupráce s bankami. Příklad: Aby podnik mohl projekt nejprve zrealizovat (dotaci dostane až po úplné realizaci), chce si vzít od banky úvěr. Banka požaduje obvykle předmět projektu jako předmět ručení. Jakmile se však podnik při splácení úvěru dostane do finančních potíží a přestane splácet, předmět ručení (rekonstruovaný objekt, stroj) připadne bance. V tu chvíli je porušena podmínka OP – vlastnit předmět projektu minimálně 5 let u strojů a 12 let u nemovi-

tostí. Při propadnutí bance byla tato podmínka porušena a podnik musí celou dotaci vrátit, případně zaplatit sankci. Případně mu mohou být odejmuty i ostatní dotace, které obdržel od Evropské unie, čímž se může dostat do totální platební neschopnosti.

Pro správné vykreslení administrativní náročnosti vstupu do Operačního programu zde vypisují seznam povinných příloh k podávanému projektu:

- 1) zjednodušená marketingová studie v případě, že jde o rozšiřovací investici,
- 2) výpis z obchodního rejstříku nebo jiné osvědčení právního statutu ne starší 3 měsíců,
- 3) základní ekonomické informace požadované pro posouzení finančního zdraví žadatele (rozvaha a výkaz zisků a ztrát, příloha k účetní závěrce, daňová přiznání a vyplněný formulář účetnictví za poslední tři účetně uzavřené roky,
- 4) základní ekonomické informace požadované pro posouzení ekonomické životaschopnosti projektu (rozvaha, výkaz zisků a ztrát, cash flow podniku a cash flow investice – všechny s plánem jednotlivých položek na pět let do budoucna),
- 5) čestné prohlášení dle závazného vzoru,
- 6) tzv. mladý zemědělec musí doložit čestné prohlášení, že zahájil zemědělskou činnost nejpozději pět let před podáním žádosti,
- 7) 3 potvrzení: krajské veterinární správy, Státní rostlinolékařské správy a Ústředního kontrolního a zkušebního ústavu zemědělského – všechna ne starší 3 měsíců, že žadatel splňuje minimální standardy uvedené v Programovém dodatku,
- 8) osvědčení o zápisu do evidence zemědělského podnikatele,
- 9) doklad o zřízení běžného účtu,
- 10) výpis z katastru nemovitostí ne starší tří měsíců na pozemky či stavby, kterých se projekt týká, případně nájemní smlouva na dobu nejméně pěti let od ukončení realizace projektu,
- 11) kopie katastrální mapy s vyznačením realizace projektu potvrzená katastrálním úřadem,
- 12) písemný souhlas spoluvlastníků nemovitostí či pozemků vztahujících se k projektu,
- 13) pravomocné a platné stavební povolení nebo ohlášení stavby,
- 14) doklady o vlivu realizace projektu na životní prostředí podle zákona č. 100/2001 Sb.,

- 15) čestné prohlášení, že projektem nejsou porušována omezení a restrikce dané opatřeními společných tržních organizací EU pro zemědělské výrobky,
- 16) v případě nákupu nemovitosti znalecký posudek, kterým je oceněn, ne starší 6 měsíců,
- 17) seznam příloh s uvedením počtu stran jednotlivých příloh.

Výše vyjmenované se týká pouze příloh povinných. Žadatel, pokud chce se svým projektem uspět, by však měl doložit ještě co nejvíc příloh nepovinných, které zvýší bodové ohodnocení projektu. Nepovinných příloh je zhruba patnáct.

Podopatření: Prohloubení diverzifikace zemědělských činností

Stát se zde snaží skrze dotaci podpořit zemědělce, aby si své vyrobené komodity také sami zpracovali. Preferuje však spíše projekty na netradiční potraviny. Oficiálními cíly pro toto podopatření jsou rozvoj oblastí vedlejšího výtěžku, zlepšení příjmů zemědělských podniků, zlepšení úrovně poskytovaných služeb a uceleného image regionu.

5.3.2 Rozvoj venkovských oblastí

Opatření je rozděleno na 5 podopatření, z nichž některá se zemědělců vůbec netýkají, např. podopatření ***Pozemkové úpravy***. Dotace je určena pro katastrální a pozemkové úřady, které pozemkové úpravy provádí.

Podopatření ***Obnova potenciálu a zachování zemědělské krajiny*** je zaměřeno na odstranění následků způsobených povodněmi na vodních dílech, dále na prevenci před povodněmi, která zahrnuje výstavbu poldrů, malých vodních nádrží a ochranných protipovodňových hrází. Pro běžného zemědělce též téměř nevyužitelné.

Podopatření ***Řízení a zajištění funkčnosti vodních zdrojů*** se týká jen malého procenta zemědělských podniků, které zároveň rybářsky hospodaří v souladu se zákonem č. 102/1963 Sb. na více než 5 hektarech vodních ploch. Jedná se o obnovení rybníků a ostatních vodních ploch, které jsou v současné době neudržované. Cílem je jejich obnova, odbahnění a rekonstrukce hrází vzhledem k jejich protipovodňovému a krajinnotvornému významu.

Principem podopatření ***LEADER+*** je vznik místní akční skupiny lidí, kteří předloží určitý projekt. Ten by se měl týkat vývoje a uvedení na trh produktů

a služeb, které vychází a posilují specifikum lokality, měl by obnovit místní tradice, využít místního přírodního a kulturního dědictví a dát vzniknout novým pracovním místům.

Podrobněji se však zastavím u podopatření *Diverzifikace zemědělských aktivit a aktivit blízkých zemědělství*, neboť pod tímto složitým názvem se skrývá podpora agroturistiky.

Podpora agroturistiky

O agroturistice se v současné době hodně hovoří, asi dost zemědělců o ní uvažuje. Myslím si ale, že by bylo zatím předčasné agroturistiku masivně rozšiřovat. Česká společnost na to zatím není připravena ve smyslu zvyklostí a tradic v prožívání dovolené. Podle průzkumu provedeného jednou poradenskou firmou v roce 2003, která se ptala čtyřset respondentů, aktivně se účastní agroturistiky v ČR jen 8 % dotázaných, opatrně o ní uvažuje 29 % dotázaných a 63 % dotázaných o ní neuvažuje vůbec. Asi je potřeba nejprve změnit smýšlení a zvyklosti turistů.

Zároveň byli respondenti v průzkumu dotázáni (ti kteří agroturistiku využívají nebo o ní uvažují), jak by chtěli takovou dovolenou, zaměřenou na agroturistiku prožít. 26 % dotázaných si agroturistiku spojuje s jízdou na koni, 13 % by preferovalo rybaření, necelých 6 % myslivost, 19 % by jezdilo na kole, 6 % by chtělo aktivně pomoci při pracích v zemědělství, 10 % by se zaměřilo na poznávání kulturních a historických památek a 20 % by dalo přednost koupání.

Další průzkum byl proveden mezi samotnými zemědělci, kteří uvažují agroturistiku provozovat. Měli jmenovat překážky pro zavedení agroturistiky. Největší překážku (26 %) vidí v nevhodných ubytovacích podmínkách. Mnoho z nich má sice velké ubytovací prostory, klienti se však chtějí cítit jako v hotelu – požadují srovnatelný komfort. A to si vyžaduje velké pořizovací náklady. Proto se hned na druhém místě objevuje nedostatek finančních prostředků (21 %). Stejný problém (taktéž 21 %) vidí zemědělci v nedostatku času. Povětšinou odmítají vzdát se části zemědělské prvovýroby, agroturistiku provozovat na úkor zemědělství. Ale jestliže chtějí obě dvě činnosti vykonávat kvalitně, tento krok učinit musí. Shodně 14 % se shodlo na nedostatku zkušeností a neznalosti právních norem. A u zbytku z nich učinil agroturistice přítrž nesouhlas rodiny.

Protože vybudování vhodného a kvalitního prostředí pro agroturistiku je u většiny zemědělců nákladné, EU poskytuje finanční podporu, a to konkrétně na tyto činnosti:

- výstavbu, modernizaci a vybavení ubytovacího zařízení (pokojů, prázdninových bytů a domů pro hosty, prostorů pro pobyt hostů, sanitárních zařízení a kuchyněk pro hosty);
- vytvoření zastřešených míst k sezení, hřišť a heren pro děti, pořízení sportovního nářadí a hraček. Též vytvoření minigolfových hřišť, cyklostezek a běžeckých stezek. Zařízení a vybavení pro volný čas a vytvoření nabídek pro volný čas (půjčovna kol, lodí nebo lyží, vybudování prostorů pro zvířata hostů jako jsou ohrady, oplocení, přístřešky, ne však boxy pro koně);
- na zlepšení marketingu, např. pořízení komunikační techniky (telefonní záznamníky, faxy apod.), pořízení vývěsních štítů na domy, software pro péči o hosty a vytvoření rezervace na webových stránkách apod.

Podpora se neposkytne na vlastní reklamu, a dále na činnosti a poplatky uvedené u všech předchozích opatření Operačního programu (nákup použitého zařízení apod.).

Podmínky jsou opět podobné předchozím opatřením v OP: musí být prokázána životaschopnost projektu i podniku samotného včetně finančního zdraví. Musí být dodržen projektově stanovený standard kvality. A podpora je poskytnuta pouze subjektům, kteří nabízejí celkovou agroturistickou nabídku, tj. ubytování, stravování a zajištění vyžití ve volném čase. Opět se projekty hodnotí bodovým systémem, body navíc jsou za optimální počet míst pro hosty (8 – 10 ubytovacích míst kvůli rodinné atmosféře) a za vytvoření nových pracovních míst.

Také musí subjekt, žádající o podporu, splňovat alespoň 5 z následujících kritérií:

- venkovské prostředí,
- úzký kontakt s hostiteli – vytvořit rodinnou atmosféru,
- náhled do života a práce na statku,
- náhled do chovu hospodářských zvířat,
- vlastní výroba zemědělských a doma vyráběných produktů,
- zapojení do života a tradic na statku a ve vesnici,

- možnost zemědělských prací pro hosty – pomoc při polních pracích nebo při ošetřování dobytka,
- volnost pohybu pro hosty (dospělé i děti) po farmě za účelem poznání zemědělství a hospodářských zvířat.

Míra kofinancování ze strany EU činí max. 50 % přijatelných nákladů, a zároveň v rozmezí 20 tis. – 200 tis. EUR na projekt, celkově max. 200 tis. EUR do roku 2006.

Podnikatel XY do budoucna uvažuje o úpravě jednoho domku, tzv. vejmínku, pro agroturistické účely. Domek je součástí areálu statku, je postaven ještě z vepřovic, tj. cihel vyrobených z hlíny a slámy, z místností v prvním patře se vystupuje na venkovní dřevěnou verandu. Podnikatel má v plánu domek opravit, vybudovat v něm sociální zařízení a nakoupit potřebné vybavení, kde velký pokoj v přízemí by sloužil jako společenská místnost, menší pokoj vedle jako kuchyňka a další malý jako předsíňka. Ze samostatné místnosti v přízemí by vznikl buď prostor na půjčovaná horská kola nebo ping-pongárna. Tři místnosti v prvním patře by sloužily jako ložnice. Část zahrady by byla upravena na trávník pro hry dětí a se stolkem a židlemi pro posezení na okraji.

Nějaké možnosti volnočasového vyžití by poskytoval sám podnikatel (již zmíněný ping-pong, horská kola či trávník pro dětské hry), spousta dalších však nabízí samo okolí objektu, bližší i vzdálené. Stopadesát metrů od statku protéká řeka Ohře, která v létě skýtá možnost koupání v přírodním vodním toku včetně několika místních vesnických atrakcí jako dřevěný skokanský můstek nebo řetězová houpačka nad vodou, ze které je možné do vody skákat. Okolí řeky také vybízí k procházkám přírodou. V blízkém okolí se nachází spousta pamětihodností jako hrady, zříceniny, zámky, klášter, aj., ale i atraktivní přírodní zajímavosti, např. kopečky a kopce Českého středohoří, hora Říp nebo slavná Porta Bohemica.

*Podnikatel se však rozhoduje, zda domek upravit pomocí tohoto opatření Operačního programu nebo pouze na vlastní náklady, což by ho vyšlo levněji a hlavně by odpadlo obrovské kvantum administrativy s tím spojené, a další kvantum podmínek, které by bylo třeba hlídat, aby byly dodrženy / nebyly porušeny. Navíc podpora Operačního programu je podporou nenárokovou a hlavní kritérium – finanční zdraví podniku – by nebylo mnoho obo-
dováno, takže jistotu vrácení části investice podnikatel nemá.*

5.3.3 Ostatní opatření v rámci Operačního programu

Zlepšení zpracování zemědělských výrobků a jejich marketing

Jedním z oficiálních cílů je zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství a zpracovatelského průmyslu – ten však zřejmě naplněn nebude, neboť výše uvolněných prostředků na tento titul je v globálu příliš nízká na to, aby opatření razantním způsobem zvýšilo konkurenceschopnost zemědělského odvětví.

Podporu lze obecně poskytnout na zlepšení zpracování masa, mléka, ryb, ovoce, zeleniny, drůbeže, vajec, brambor a víceúčelových produktů. Konkrétně pak na investice, modernizace a rekonstrukce výrobních zařízení, na zavádění nových technologií šetrných k životnímu prostředí a na investice ke zlepšování a monitorování kvality výrobků. Kritéria jsou však opět náročná.

Lesní hospodářství

EU podporuje lesní hospodářství, zvláště pak udržení ekologické stability lesů.

Podopatření *Obnova lesního potenciálu poškozeného přírodními kalamitami a požárem a zavádění příslušných ochranných preventivních opatření* je zaměřeno na rekonstrukci poškozených lesních porostů, na obnovu lesa po kalamitních těžbách, na provádění preventivních protipovodňových opatření na drobných vodních tocích, na protierozní opatření. Dále také na odstraňování škod způsobných povodněmi na drobných vodních tocích.

Podopatření *Investice do lesů* nabízí podporu na výstavbu nebo rekonstrukci lesní dopravní sítě, výstavbu či rekonstrukci retenčních nádrží, pořízení strojů a zařízení na údržbu a opravy lesních cest, stroje na údržbu a čištění vodních ploch.

Podopatření *Sdružování majitelů lesa* skýtá podporu na náklady spojené se založením a budováním sdružení s právní subjektivitou (zřízení kancelářských prostor a jejich vybavení pro činnost sdružení včetně výpočetní techniky). Mnoho malých lesních pozemků se totiž nachází v soukromém vlastnictví, jehož majitelé nemají potřebnou odbornou úroveň k účelnému lesnímu hospodaření. Cílem sdružování je tedy zabezpečení odborného hospodaření na sdruženém lesním majetku. Sdružení musí vykonávat svou činnost min. 5 let.

Podopatření *Zalesňování zemědělsky nevyužívaných půd* se týká pozemků, které byly dosud evidovány v katastru nemovitostí jako zemědělské, ale nebyly v posledních třech letech zemědělsky využívány a obdělávány, proto jsou zdrojem plevelů v kulturní krajině. Cílem je přeměnit tyto pozemky na lesy s bohatou dřevinnou skladbou. Konkrétně se může jednat o místa nevhodná k intenzivnímu hospodaření, kam již technika vzhledem k náročným pozemkovým poměrům nezajíždí a tyto pozemky leží ladem. Nejedná se o zakládání velkých lesních porostů, ale o vyplnění neudržovaných míst vhodnou dřevinnou skladbou. Takto se mohou zalesnit i malá území – například orná půda na kraji lesa, kde se již traktor neotočí, proto tam nezajíždí.

Odborné vzdělávání

Toto opatření v rámci OP nebudu rozepisovat, protože podpora je určena střediskům a organizacím školícím zemědělské subjekty za účelem zvýšení efektivity práce zemědělské výroby jako celku. Podpora se poskytuje na zabezpečování a provádění vzdělávacích aktivit včetně konzultací a praxe, které odpovídají účelu dotace. Zemědělců se tedy podpora netýká.

Chov ryb a činnosti prováděné odborníky v rybářství

Zde se rybářům (případně i zemědělcům zabývajícím se intenzivním rybářstvím) nabízí tři podopatření zaměřená na zpracování ryb, chov vodních živočichů a odborný výzkum v souvislosti s rybářstvím.

Technická pomoc

Opatření Technická pomoc se týká pouze řídicího orgánu Operačního programu zemědělství – útvaru Ministerstva zemědělství, který podporu obdrží na realizaci monitorování a kontrolu opatření z fondu EAGGF (Evropský zemědělský orientační a záruční fond) a fondu FIG (fond EU zaměřený na rybářství).

5.4 Národní podpory

Každý členský stát EU má určitou, ale omezenou možnost podporovat své specifické programy, o kterých si myslí, že jsou pro něj samostatně důležité. Stanovuje si je každý stát zvlášť. Podpora nesmí přesáhnout určitou mez vydaných finančních prostředků a nesmí se vztahovat na citlivé komodity EU.

Ministerstvo vydává každý rok podrobnou brožuru „Zásady, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací na základě § 2 zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství“, pro rok 2006 pod č.j. 1110/2006 - 11000, která detailně popisuje systém podpůrných programů MZe včetně informací o termínech podání žádostí a podmínek nutných k obdržení dotace. Zároveň obsahuje vzory formulářů pro všechny tituly dotací podpůrných programů.

Mezi podpůrné programy patří například:

- Podpora včelařství - k zabezpečení opylování zemědělských plodin.
- Vybudování moderní kapkové závlahy v ovocných sadech, na chmelnicích a viničích, která snižuje celkovou spotřebu vody při zvyšování efektivity vpravení závlahy do půdy. Preferované oblasti jsou regiony s nedostatkem vodních zdrojů.
- Restrukturalizace ovocných sadů s ohledem na zvýšení kvality a bezpečnosti ovoce.
- Pěstování bylin pro energetické využití,
- Podpora sklizně máku setého, přičemž podmínkou je zajištění bezpečnosti území z hlediska omamných a psychotropních látek a tím snížení rizika zneužití makoviny.
- Udržování a zlepšování genetického potenciálu vyjmenovaných hospodářských zvířat, kde se podporuje ověřování původu zvířat, zavádění a vedení plemenných knih, nákup plemenných býků, beranů a kozlů, kontrola užitkovosti a dědičnosti, výkonnostní testy a podpory testování zvířat.
- Ozdravování polních a speciálních plodin skrze nákup certifikované sadby, což slouží jako k eliminaci a prevenci před šířením chorob.
- Tzv. nálezový fond, jehož součástí je podpora činností zaměřených proti rozšiřování nebezpečných nálezů hospodářských zvířat, podpora odstraňování kadáverů,

dále podpora odstraňování masokostních mouček a kafilerních tuků z kadáverů, ozdravování chovu od určitých nemocí.

- Podpora poradenství a vzdělávání, mezi které patří i podpora získání minimální zemědělské kvalifikace.
- Podpora marketingu a propagace na vybraných mezinárodních veletrzích a výstavách v zahraničí a podpora zpracovatelům zemědělských produktů pro modernizaci a rekonstrukci výrobních zařízení, zavádění nových technologií, investice do kvality potravinářských výrobků.
- Podpora začlenění českých nevládních agrárních organizací do evropských organizací.
- Podpora mimoprodukčních funkcí rybníků.

Z těchto vyjmenovaných bych se pozastavil u čtyř titulů:

- Podpora získání minimální zemědělské kvalifikace
- Podpora kontroly užítkovosti skotu
- Podpora odstraňování kadáverů
- Podpora poradenství v zemědělství

Podpora získání minimální zemědělské kvalifikace (9.G.)

Aby zemědělský podnikatel mohl vůbec dosáhnout na všechny typy dotací, musí mít buď minimálně pětiletou praxi v oboru, nebo vystudovanou alespoň střední zemědělskou školu. Pokud nesplňuje ani jednu výše uvedenou podmínku, je třeba, aby si doplnil alespoň minimální zemědělskou kvalifikaci v rámci vzdělávacího rekvalifikačního programu MZe.

Rekvalifikační program musí mít minimálně 150 vyučovacích hodin a poskytují ho vybrané akreditované vzdělávací instituce. Existuje ještě alternativa pro ty, kteří si udělali po roce 1990 krátký rekvalifikační program – doplňkový kurz pro dorovnání do 150 hodin. Aby zemědělský podnikatel získal dotaci, musí předložit kromě běžných příloh (doklad o registraci podnikání, formulář se svými identifikačními údaji, doklad o zřízení bankovního účtu) také kopii osvědčení o absolvování rekvalifikačního programu a ještě jeden zvláštní formulář, který je součástí přílohy Zásad pro poskytování národních podpor.

Dotace činí do 6000 Kč v případě absolvování více jak 150 hodinového rekvalifikačního kurzu, a do 2400 Kč v případě kratšího kurzu.

Podpora nákladů na kontrolu užítkovosti (2.A.e.1)

Tato podpora patří do skupiny 2.A. - „udržování a zlepšování genetického potenciálu vyjmenovaných hospodářských zvířat“, jež se týká ponejvíce subjektů, zabývajících se plemenitbou, šlechtěním a testováním hospodářských zvířat. Konkrétně tuto podporu však může využít většina chovatelů skotu (přesněji majitelů dojících krav), pokud si nechávají během roku zpracovat kontrolu užítkovosti skrze akreditovanou firmu. Podpora oficiálně činí do 80 Kč za jeden kus skotu, podléhajícího kontrole užítkovosti. Počítá se podle průměrného stavu za první pololetí daného roku a vyplácí se v prosinci. Na závěr je třeba dodat, že o podporu je možné zažádat i na prasata, ovce, kozy, drůbež i ryby, pokud je jim prováděna kontrola užítkovosti během roku. Součástí žádosti o podporu je opět formulář s identifikačními údaji, doklad o zřízení bankovního účtu a zvláštní formulář pro tuto podporu. Žádost je nutné podat nejpozději do 31.10.2006!

Zemědělský podnikatel XY si pravidelně každý měsíc nechává zpracovat kontrolu užítkovosti dojících krav, za což zaplatil v roce 2005 Kč 10221,--. Za to obdržel v prosinci 2005 dotaci přímo od společnosti, která kontrolu užítkovosti provádí, částku 1325 Kč. (Vysvětlení: Na žádosti je uvedena částka 1440 Kč = 18 ks / 80 Kč, ze které však určité procento patří subjektu provádějícímu kontrolu užítkovosti, proto činí výsledná dotace 1325 Kč). Z toho vyplývá, že podpora kontroly užítkovosti dosahuje 13 % vynaložených nákladů. Způsob vyplnění žádosti je v příloze.

Podpora nákladů na neškodné odstraňování kadáverů (8.B.a)

Až do roku 2003 byly náklady na odvoz uhynulých zvířat relativně malé. Po vstupu do EU se však zpřísnily podmínky pro odstraňování kadáverů a podniky provádějící asanaci zvýšily ceny více než dvojnásobně. Například odvoz a asanace uhynulé krávy stojí v současnosti 3000 – 4000 Kč podle váhy krávy (7,40 Kč / 1 kg bez DPH – ceník k 1.1.2006).

Stát se proto rozhodl vypsát podporu i na tuto záležitost. Dotace patří do skupiny „nákazový fond“ národních podpor a poskytuje se ve výši do 5 Kč za kg hmotnosti kadá-

veru předaného k neškodnému odstranění oprávněnému subjektu. Neposkytne se však, pokud byl úhyn způsoben týráním zvířete. Období, za které se podává podpora, je od 1.10.2005 do 30.9.2006. Součástí žádosti o podporu musí být vyplněný formulář identifikačních údajů žadatele, doklad o registraci podnikání v zemědělství, doklad o zřízení bankovního účtu, kopie daňového dokladu potvrzující předání kadáveru pověřenému subjektu a vyplněný formulář pro tuto podporu. Žádost je třeba odevzdat nejpozději do 16.10.2006!

V době zpracování této diplomové práce tedy ještě není možné vyplnit žádost o tuto podporu, nicméně vezměme si teoretickou možnost, že v daném období uhynie 1 kráva o hmotnosti 400 kg, 1 tele při narození o hmotnosti 35 kg a 15 selat o průměrné hmotnosti 5 kg. Výpočet pro dotaci tedy bude činit součet hmotnosti všech uhynulých zvířat (510 kg) násobené sazbou 5 Kč, tj 2550 Kč. Způsob vyplnění žádosti je uveden v příloze č.

Podpora poradenství v zemědělství (9.F.b)

Účelem této podpory je snížení nákladů na poradenství, které je zaměřené na ochranu životního prostředí v zemědělské praxi, zvláště na welfare hospodářských zvířat. Dotace se poskytuje do výše 80 % z prokázaných nákladů spojených s poradenskou službou poskytnutou v souladu s předmětem dotace, maximálně však 15 000 Kč za každý druh chovaných hospodářských zvířat.

Obsahem žádosti musí být formulář identifikačních údajů subjektu, doklad o registraci podnikání v zemědělské výrobě, doklad o zřízení bankovního účtu, smlouva s poradcem o poskytnutí poradenské služby v průběhu roku 2006. Ve smlouvě musí být mj. uvedeno číslo a plné znění předmětu dotačního programu, termín provádění poradenské služby, jméno poradce, smluvní cena, vyjmenované druhy zvířat, na které je poradenství poskytováno a smluvní cena na každý chovaný druh zvířat zvlášť i cena celková, a vyplněný zvláštní formulář pro tuto podporu.

Zemědělský podnikatel XY má smlouvu s firmou zabývající se poradenstvím ve výživě zvířat. Každý měsíc přijíždí konzultant firmy, který zjišťuje aktuální stav zvířat (skotu a prasat) a na základě posouzení stavu zvířat a informací od pracovníků majících je na starosti stanovuje krmnou dávku pro jednotlivá zvířata. Roční náklad XY na konzultace činí 40 000

Kč, přičemž konzultace jsou poskytovány jak na výživu skotu, tak na výživu prasat (20 000 + 20 000 Kč). Vzhledem k nabídce této podpory Ministerstvem zemědělství pro rok 2006 se XY dohodl s konzultantem o zahrnutí dotačního programu do smlouvy. Podporu je možné získat ve výši až 80% uhrazených nákladů, což je 16 000 Kč na jeden druh hospodářských zvířat, maximální hranice vyplacené částky však činí 15 000 Kč. Dohromady by tedy podnikatel XY měl získat na tomto dotačním titulu 30 000 Kč.

5.5 Sumarizace dotačních podpor pro podnik XY

Udělejme si nyní souhrn všech podpor, o které bude podnikatel XY v roce 2006, případně v letech následujících žádat:

- Přímá platba (SAPS) na veškerou obhospodařovanou plochu: 189 000 Kč
- Doplnková přímá platba (TOP UP) na chov skotu: 56 000 Kč
- Doplnková přímá platba (TOP UP) na ornou půdu: 131 100 Kč
- Horizontální plán rozvoje venkova (HRDP):
  - Pěstování meziplodin na orné půdě v rámci AEO: 22 900 Kč
- Operační program rozvoje venkova (OP):
  - v roce 2006 prozatím není využit, do budoucna případná podpora agroturistiky.
- Národní podpory (NP):
  - Kontrola užitkovosti skotu: 1 325 Kč
  - Neškodné odstraňování kadáverů: 2 550 Kč
  - Podpora poradenství welfare zvířat: 30 000 Kč.

Do tohoto souhrnu je vhodné též zařadit tzv. zelenou naftu, která sice nepatří mezi systém podpor, avšak je taktéž určitou pomocí státu zemědělským podnikům. Výše vratky spotřební daně se v roce 2006 mírně zvýší vzhledem ke zvýšení obhospodařovaných ploch, předpoklad činí: 110 000 Kč.

Předpokládaná částka podpor zemědělského podniku XY pro rok 2006: 542 875 Kč.

Nárůst podpory oproti roku 2005 (414 000 Kč) činí 128 875 Kč, tj. 31,13 %.

ZÁVĚR

V diplomové práci jsem analyzoval zdroje, kterými je možné financovat zemědělský podnik a rozepisoval jsem se ve velké míře o dotacích, protože oblast finančních podpor se stává pro zemědělce stále významnějším zdrojem financování podniku co do množství přijatých peněžních prostředků. Snažil jsem se nalézt možnosti zvyšování výnosů a snižování nákladů konkrétního zemědělského podniku XY. Jednou skupinou tržeb podniku jsou i dotace, proto jsem se zaměřil na navržení optimální struktury dotací pro podnik.

Existuje velké množství zdrojů, kterými může být podnik financován. Ne všechny ale uplatní malý zemědělský podnik v praxi, naopak některé zdroje, jako pozemková renta nebo dotace, jsou typické právě pro zemědělský sektor.

Stát v různých případech zasahuje ve prospěch určité znevýhodněné pozice zemědělců. Nabízí zvláštní zdroj financování, na který ostatní podnikatelská odvětví nemohou tak snadno dosáhnout: dotace a jiné podpory zemědělského sektoru. Je jisté, že zemědělské podniky získávají oproti minulosti více finančních prostředků formou dotací. Zlepšuje-li to ale jejich životaschopnost, aby se již nenacházely na pokraji přežití, nelze stoprocentně říci. Otevření trhů a vstup nové silné konkurence celé Evropské unie na český trh již bez celních a jiných zábran naopak spoustu podniků nutí skončit i přes vyšší dotace, neboť v poměru se západoevropskými zemědělci již nejsou konkurenceschopní co do nízkých výrobních nákladů či požadované kvality.

Dotace jsou rozčleněny na různé programy, které se dále dělí na opatření, podopatření a tituly. Existuje jich velké množství, ale žádný podnik není schopen získat všechny. Každý si vybere určitou kombinaci jen několika druhů podpor, o které bude žádat, podle svých podmínek (umístění podniku, zaměření...).

Podnik XY je specifický tím, že až na krátkodobé závazky nevyužívá žádné cizí zdroje. Je financován převážně vlastním kapitálem, jehož největší část tvoří majetek získaný v restituci. Provedl jsem analýzu výnosů a nákladů. Výsledkem jsou jednotlivá doporučení a opatření na zlepšení stávajícího stavu pro jednotlivé výrobní segmenty. Určitým revolučním opatřením je návrh ukončení pěstování brambor z důvodu nerentabilnosti. Podnikatel dlouho váhal, jestli má tento návrh uposlechnout, neboť brambory byly tradičním výrobním sortimentem jeho podniku. Avšak vzhledem k mnoha faktorům působících negativně na rentabilitu brambor (mezi nimi hlavně cena, která dosáhla v minulém roce

patnáctiletého minima, tedy minima za celou dobu existence firmy), rozhodl se návrh akceptovat.

Podnik má v současnosti určité rezervy v efektivním využívání dotací. Jedno hledisko se týká využívání stávajících dotací, kde byla podnikateli v roce 2005 vyplacena nižší dotace z důvodu nepřesně zadaných pozemků do centrální evidence LPIS. Toho je potřeba se vyvarovat! Dále pak existují podpory, které podnik zatím nevyužívá, ačkoliv je jejich dosažení relativně snadné. Na tyto podpory jsem podnikatele upozornil a nabídl pomoc při jejich zpracování. Některé žádosti jsou součástí příloh této práce. Pokud se budou sazby dotací pro rok 2006 blížit předpokládaným sazbám, měl by podnik obdržet na konci roku 2006 zhruba o 31 % více prostředků z dotací než v roce minulém.

Podmínky Evropské unie pro hospodaření zemědělských podniků jsou náročné (investice z důvodů hygieny, welfare zvířat), konkurenční tlak na zemědělské podniky se se vstupem do EU zvýšil. Naděje na výrazný vzrůst ceny zemědělských výrobků se vstupem do Unie se nenaplnily, ceny klesají. Ke zmírnění těchto hrozeb slouží mimo jiné dotace, které přispívají ke zlepšení soběstačnosti zemědělského podniku. A zemědělci by se měli naučit tyto dotace využívat. Jejich čas strávený pochopením systému poskytování finančních podpor a znalostí podmínek pro poskytování dotací není časem ztraceným. Doufám, že tato práce alespoň částečně přispěla k objasnění dané problematiky.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] FREIBERG, František, ZRALÝ, Martin: *Ekonomika podniku*. Praha: ČVUT, 2003. ISBN 80-213-0770-6
- [2] HRABÁNKOVÁ, Magdalena: *Sektorový operační program: rozvoj venkova a multifunkční zemědělství*. Praha: Institut výchovy a vzdělání MZČR, 2001. ISBN 80-7105-217-5.
- [3] JANDA, Karel: *České zemědělství a Evropská unie: předpoklady českého zemědělství z hlediska vstupu ČR do EU*. Praha: Institut výchovy a vzdělání MZČR, 1998. ISBN 80-7105-163-2.
- [4] KOLEKTIV AUTORU: *Venkov a zemědělský sektor v programech EU: sborník z konference*. Praha: Rens, 2003. ISBN 80-86684-01-6.
- [5] *Strukturální fondy EU*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2003.
- [6] *Venkov v rozšířené Evropě*. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2003. ISBN 80-7084-267-9.
- [7] *Podpora zemědělství v rozšířené Evropě*. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2003. ISBN 80-7084-293-8.
- [8] REKTOŘÍK, Jaroslav a kol.: *Ekonomika veřejného sektoru*. Brno: Masarykova univerzita, 1999. ISBN 80-210-2045-8.
- [9] ROSOCHATECKÁ, Eva: *Ekonomika podniků*. Praha: Credit, 2001. ISBN 80-213-0770-6
- [10] ŠICOVÁ, Renáta: *Program Sapard*. Praha: Institut výchovy a vzdělání MZČR, 2001. ISBN 80-7105-220-5.
- [11] Kolektiv autorů: *Podnikání v malé a střední firmě*. Praha: VŠE, 1999. ISBN 80-7079-707-X
- [12] WAWROSZ, Petr: *Zdroje financování podnikatelské činnosti*. Ostrava: Sagit, 1999. ISBN 80-7208-106-3.
- [13] *Zákon č. 252/1997 Sb. o zemědělství;*

Webové stránky:

- [14] Ministerstvo zemědělství: <http://www.mze.cz>
- [15] Státní zemědělský intervenční fond: <http://www.szif.cz>
- [16] Méně příznivé oblasti: <http://www.lfa.cz>
- [17] Pomoc zemědělským podnikatelům: <http://www.agronavigator.cz>
- [18] Dotační poradenství a zpracování projektů pro OP: <http://www.agroconsult.cz>
- [19] Nahlížení do map LPISu: <https://ilpis.mze.cz/ilpis>
- [20] Ministerstvo vnitra – zákonný rámec: <http://www.mvcr.cz/sbirka/index.html>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

DPH	Daň z přidané hodnoty
EU	Evropská unie
ES	Evropské společenství
HRDP	Horizontální plán rozvoje venkova
CHKO	Chráněná krajinná oblast
IČO	Identifikační číslo organizace
JZD	Jednotné zemědělské družstvo v centrálně plánované ekonomice
LFA	Méně příznivé oblasti (Less favourable areas)
LPIS	Centrální evidence zemědělské půdy v ČR
MZČR	Ministerstvo zemědělství České republiky
NP	Národní park
OP	Operační program
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
PGRLF	Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond
SAPARD	Speciální akční program pro předvstupní pomoc v oblasti zemědělství a rozvoje venkova
SZIF	Státní zemědělský intervenční fond
SZP	Společná zemědělská politika Evropské unie
VDJ	Velká dobytčí jednotka
zem.	Zemědělství, zemědělský

SEZNAM OBRÁZKŮ

Schéma 1	Zdroje financování	15
Obrázek 1	Žádost o poskytnutí dotace – strana 1	63
Obrázek 2	Žádost o poskytnutí dotace – strana 2	64
Obrázek 3	Žádost o poskytnutí dotace – strana 3	65
Schéma 2	Struktury opatření, podopatření a titulů HRDP	68
Schéma 3	Struktury opatření a podopatření OP	77

SEZNAM TABULEK

Tab. 1. Rozvaha podniku za rok 2005	38
Tab. 2. Rozvaha podniku za rok 2004	38
Tab. 3. Výkaz zisků a ztrát za rok 2005	41
Tab. 4. Plánované a skutečné výnosy v roce 2005 podle výrobků v tis. Kč	42
Tab. 5. Plánované a skutečné výnosy firmy v roce 2005 v tis. Kč	43
Tab. 6. Vývoj tržeb v roce 2005 u hovězího dobytka, v tis. Kč.	44
Tab. 7. Vývoj tržeb v roce 2005 u vepřového dobytka, v tis.Kč.	44
Tab. 8. Vývoj tržeb v roce 2005 u obilí, v tis.Kč.	45
Tab. 9. Vývoj tržeb v roce 2005 u brambor, v tis.Kč.	45
Tab. 10. Vývoj tržeb v roce 2005 u cukrovky, v tis.Kč.	46
Tab. 11. Vývoj tržeb v roce 2005 u služeb, v tis.Kč.	46
Tab. 12. Vývoj tržeb v roce 2005 u dotací, v tis.Kč.	47
Tab. 13. Vývoj tržeb v roce 2005 u ostatních tržeb, v tis.Kč.	47
Tab. 14. Náklady firmy v roce 2005 v tis. Kč.	49
Tab. 15. Náklady na kravín v roce 2005 v tis. Kč. v porovnání k celkovým nákladům.	49
Tab. 16. Náklady na prasečák v roce 2005 v tis. Kč. v porovnání k celkovým nákladům.	50
Tab. 17. Náklady na brambory roce 2005 v tis. Kč. v porovnání k celkovým nákladům.	50
Tab. 18. Náklady na cukrovku roce 2005 v tis. Kč. v porovnání k celkovým nákladům.	52

SEZNAM PŘÍLOH

- P I Žádost o národní podporu – úvodní strana
- P II. Žádost o národní podporu – kontrola užítkovosti
- P III Žádost o národní podporu – neškodné odstraňování kadáverů
- P IV Žádost o národní podporu – poradenství

PŘÍLOHA PI: ŽÁDOST O NÁRODNÍ PODPORU - ÚVODNÍ STRANA

Žadatel zpracuje žádost o dotaci dle následujícího závazného vzoru :

I. Vzor žádosti o poskytnutí dotace MZe, dle Zásad v roce 2006

Identifikační údaje

1. Podací místo		2. Reg. č. žádosti	3. Otisk prezentačního razítka podacího místa	
4. Číslo listu	5. Celkový počet listů	6. Datum a hodina přijetí		
7. Rozhodující útvar		8. Reg. č. žádosti/číslo jednací	9. Datum (a hodina) přijetí	

Žadatel

10. Resort	11. Kód žadatele	12. Datum narození (FO)	13. Rodné číslo (FO)	14. IČ
15. Titul před (FO)	16. Příjmení žadatele (FO)		17. Jméno žadatele (FO)	18. Titul za (FO)

19. Obchodní jméno právnické osoby, dle výpisu z obchodního rejstříku (PO)

20. Titul před (PO)	21. Příjmení zástupce právnické osoby (PO)	22. Jméno zástupce právnické osoby (PO)	23. Titul za (PO)
---------------------	--	---	-------------------

24. Obec (město)	25. Část obce	26. Číslo domovní
------------------	---------------	-------------------

27. Městská část	28. Ulice	29. Číslo orientační
------------------	-----------	----------------------

30. PSČ	31. Telefon – pevný	32. Telefon – mobilní	33. Fax
---------	---------------------	-----------------------	---------

34. Okres	35. Emailová adresa
-----------	---------------------

36. Název správce daně (Finanční úřad)	37. Plátce DPH ¹⁾ A N
--	-------------------------------------

Adresa pro doručování

38. Obchodní jméno právnické osoby

39. Titul před	40. Příjmení (zástupce právnické osoby)	41. Jméno (zástupce právnické osoby)	42. Titul za
----------------	---	--------------------------------------	--------------

43. Obec (město)	44. Ulice	45. Číslo domu
------------------	-----------	----------------

46. PSČ	47. Telefon - pevný	48. Telefon – mobilní	49. Fax
---------	---------------------	-----------------------	---------

Bankovní spojení

50. Název banky	51. Číslo účtu žadatele	52. Kód banky	53. Specifický symbol
-----------------	-------------------------	---------------	-----------------------

Místo podnikání (podle převažující činnosti ve vztahu k účelu dotace)

54. Ulice	55. Číslo domu	56. Obec	57. Okres
-----------	----------------	----------	-----------

58. V	59. Dne	60. Podpis(y) statutárních zástupců	61. Otisk razítka žadatele (u právnické osoby vždy)
-------	---------	-------------------------------------	---

62. V	63. Dne
-------	---------

64. Ověřil a převzal

*) hodící se zakroužkujte

PŘÍLOHA P II: ŽÁDOST O NÁRODNÍ PODPORU – KONTROLA UŽITKOVOSTI

Tabulka č. 7

Dotační program: 2.A. Udržování a zlepšování genetického potenciálu vyjmenovaných hospodářských zvířat

1. Předmět dotace ^{x)} : 2.A.e.1.a) Kontrola užítkovosti
(uvést číslo a název)

Počet : 18

Sazba dotace v Kč : 80 Kč / 1 kus ..... Kč

Požadavek na dotaci celkem : 1440 Kč ..... Kč

2. Předmět dotace ^{xx)} :
(uvést číslo a název)

Výše dotace: ..... %

Požadavek na dotaci celkem: ..... Kč

(v případě, že bude požadována dotace na více předmětů dotace, je nutné předložit žádost samostatně pro každý předmět dotace).

^{x)} v případě sazbové dotace

^{xx)} v případě podílové dotace

Číslo listu	Počet listů
-------------	-------------

V	Dne	Podpis(y) statutárního(ch) zástupce(ů)	Otisk razítka žadatele
V	Dne		
Ověřil a převzal			

PŘÍLOHA P III: ŽÁDOST O NÁRODNÍ PODPORU – NEŠKODNÉ ODSTRAŇOVÁNÍ KADÁVERŮ

Tabulka č. 16

Dotační program: 8.

8.B.a) Podpora chovatelům na částečnou úhradu nákladů spojených s neškodným odstraňováním kadáverů (§ 40 odst. 1 zákona č.166/1999 Sb.) v období od 1.10.2005 do 30.9.2006.

Druh	Kategorie **)	ks	kg
Skot	tele ¹⁾	1	35
	skot od 3 měsíců do 1 roku včetně		
Ovce, kozy, jelenovítí	ostatní skot a jiní turovítí	1	400
	jehně, kůzle ¹⁾		
Koně	bahnice, beran, koza, kozel, laň, jelen		
	kůň do 3 let		
Prasata	kůň nad 3 roky		
	sele ¹⁾	15	75
Běžci	prasnice, kanec		
	ostatní prasata		
Drůbež	pštrosi		
Kožešinová zvířata	krůty, husy, kachny		
	kur domácí		
Ryby****)	norci, pesci, lišky, nutrie, činčily		
	králíci		
Celkem	kapr		
	ostatní ryby		
		x x x	

Vysvětlivky: *) včetně mrtvě narozených a nedonošených.

**) pouze celá uhynulá zvířata, včetně vnitřností, kůže, srsti, popřípadě šupin.

****) chované v umělých, vypustitelných vodních nádržích, sloužících k chovu ryb.

Množství: ..... 510 ..... kg
 Sazba dotace: ..... 5 ..... Kč
 Požadavek na dotaci: ..... 2550 ..... Kč

V případě, že požadovaná částka podpory u každé samostatně uplatněné žádosti přesahuje 25 000 Kč, vyjádření příslušné KVS, že chovatel neporušil zákon č. 166/1999 Sb., a zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů, s následným úhynem zvířete:

Číslo listu

Počet listů

V

Dne

Podpis(y) statutárního(ch)
zástupce(ů)

Otisk razítka žadatele

V

Dne

Ověřil a převzal

PŘÍLOHA P IV: ŽÁDOST O NÁRODNÍ PODPORU – PORADENSTVÍ

Tabulka č. 22

Dotační program 9.F. Podpora poradenství v zemědělství

Jméno (název) a adresa žadatele: .....XY.....
.....

Předmět dotace:

9.F.a.....
9.F.b. **Zhodnocení zemědělského podniku z hlediska welfare hospodářských zvířat**
9.F.c.....
9.F.d.....
9.F.e.....

Výše prokázaných nákladů na předmět dotace:

9.F.a..... Kč
9.F.b. **40 000**..... Kč
9.F.c..... Kč
9.F.d..... Kč
9.F.e..... Kč

Výše dotace 9.F.a. – 9.F.d.: **80**..... %

Výše dotace 9.F.e.: .....Kč

Požadavek na dotaci 9.F.a. .... Kč
Požadavek na dotaci 9.F.b. **30 000**..... Kč
Požadavek na dotaci 9.F.c. .... Kč
Požadavek na dotaci 9.F.d. .... Kč

Požadavek na dotaci 9.F.a. – 9.F.d. celkem : **30 000**..... Kč

Požadavek na dotaci 9.F.e. celkem: ..... Kč

9.F.a. – 9.F.d.: jméno a příjmení poradce: **Jméno poradce**

Číslo listu	Počet listů		
V	Dne	Podpis(y) statutárního(ch) zástupce(ů)	Otisk razítka žadatele
V	Dne		
Ověřil a převzal			